

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı

Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Programı

ATANAMAYAN ÖĞRETMENLERDE ÇEYREK YAŞAM KRİZİ: NİTEL BİR ÇALIŞMA

Ayşe KARAGÖZ ÇAM

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2024

Liderlik, araştırma, inovasyon, kaliteli eğitim ve değişim ile

Daha ileriye... En iyiye...

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı

Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Programı

ATANAMAYAN ÖĞRETMENLERDE ÇEYREK YAŞAM KRİZİ: NİTEL BİR ÇALIŞMA

QUARTER LIFE CRISIS OF CANDIDATE TEACHERS: A QUALITATIVE STUDY

Ayşe KARAGÖZ ÇAM

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2024

Kabul ve Onay

Eğitim Bilimleri Enstitüsü M¼d¼rl¼đ¼ne,

Ayşe KARAGÖZ ÇAM'ın hazırladığı "Atanamayan Öğretmenlerde Çeyrek Yaşam Krizi: Nitel Bir Çalışma" başlıklı bu çalışma jürimiz tarafından **Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalında Yüksek Lisans Tezi** olarak kabul edilmiştir.

J¼ri Başkanı	Dr. Öğr. Üyesi. Leyla ERCAN	İmza
J¼ri Üyesi (Danışman)	Prof. Dr. İbrahim KEKLİK	İmza
J¼ri Üyesi	Doç. Dr. Nilüfer KOÇT¼RK	İmza
J¼ri Üyesi	Doç. Dr. Özlem HASKAN AVCI	İmza
J¼ri Üyesi	Dr. Öğr. Üyesi. Gökçe AYDIN SANCAK	İmza

Bu tez Hacettepe Üniversitesi Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Sınav Yönetmeliği'nin ilgili maddeleri uyarınca yukarıdaki j¼ri üyeleri tarafından 27 / 06 / 2024 tarihinde uygun gör¼lmüş ve Enstitü Yönetim Kurulunca ..... / ..... / ..... tarihi itibarıyla kabul edilmiştir.

Prof. Dr. İsmail Hakkı MİRİCİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü M¼d¼r¼

Öz

Çeyrek yaşam krizi; örgün eğitim sonrası yetişkin yaşamına uyum sağlamaya çalışan gençlerin deneyimlediği gelişimsel zorlukları tanımlamaktadır. Bu çalışmada Kamu Personeli Seçme Sınavı (KPSS) aracılığı ile kamuda istediği alanda en az iki kez yerleşememiş öğretmen adaylarının olası çeyrek yaşam krizi yaşantılarının derinlemesine bir şekilde incelenmesi amaçlanmıştır. Bu doğrultuda çalışma nitel araştırma desenlerinden fenomenolojik yaklaşımla yürütülmüştür. Araştırma kapsamında 11 genç yetişkin (24-35 yaş aralığında) öğretmen adayı ile yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Elde edilen veriler fenomenolojik bir çalışmaya uygun olacak şekilde tematik analiz yöntemiyle analiz edilmiştir. Çalışma bulguları; 1) kriz öncesi, 2) kriz ve 3) kriz sonrası olmak üzere üç boyutta incelenmiştir. Katılımcıların yetişkinliğe geçiş sürecinde kariyerle ilişkili alanlar başta olmak üzere, sosyal ve romantik ilişkiler ve uygun yetişkin kimliği edinme hususunda birtakım zorluklar deneyimlediği bulgusuna ulaşılmıştır. Çalışmada yetişkin yaşamının zorluklarının yanında bireylerin yaşadığı sosyoekonomik bağlamın da yetişkinliğe geçiş sürecini zorlaştırdığı; üniversite mezunlarının sayısındaki artışın ve emek piyasasındaki daralmanın katılımcıların uygun yetişkin rolleri edinmesinin önündeki başlıca engel olduğu ifade edilmiştir. Beliren yetişkinlerin yetişkinliğe geçiş sürecinde deneyimlediği zorlukların tanımlanması, bireylerin deneyimledikleri süreci adlandırmaları ve uygun baş etme yollarını keşfetmeleri bağlamında önem arz etmektedir. Bulguları literatür kapsamında tartışılmış ve öneriler sunulmuştur.

Anahtar sözcükler: genç yetişkinlik, beliren yetişkinlik, çeyrek yaşam krizi, yetişkinliğe geçiş, öğretmen işsizliği

Abstract

Quarter life crisis describes the developmental difficulties experienced by young adults trying to adapt to adult life after formal education. The purpose of this qualitative (phenomenological) was to examine the possible quarter-life crisis experience of teacher candidates who have failed at least twice in the national exams determining employment in the national public school system. Semi-structured interviews were conducted with 11 young adult teacher candidates (between the ages of 24-35). The data was analyzed using the thematic analysis method. Three major themes emerged from the analyses: 1) Pre-crisis, 2) crisis and 3) post-crisis. Participants reported experiencing some difficulties especially in career-related areas, in social and romantic relationships and acquiring an appropriate adult identity during the transition to adulthood. In addition to the difficulties of adult life, the socioeconomic context in which individuals live also makes the transition to adulthood difficult; they also noted that the increase in the number of university graduates and the contraction in the labor market are the main obstacles for participants to acquire appropriate adult roles. Identifying the difficulties that emerging adults experience during the transition to adulthood is important in the context of individuals naming the process they experience and discovering appropriate ways to cope. The findings were discussed within the scope of the literature and suggestions were presented.

Keywords: early adulthood, emerging adulthood, quarter life crisis, adulthood transition
teacher unemployment

Teşekkür

Öncelikle kıymetli tez danışmanım Prof. Dr. İbrahim KEKLİK hocama tez dönemim süresince bana sunduğu sonsuz destek, güven ve anlayış için içtenlikle teşekkürlerimi sunuyorum. Kendisi hayatı ve bilgiyi farklı bir perspektiften ele alma suretiyle hem akademik hem de kişisel bağlamda bana çok şey öğretti.

Tez savunma jürimde yer alan ve yüksek lisans ders sürecimde engin bilgileriyle bilimsel araştırma süreciyle tanışmamı sağlayan Doç. Dr. Nilüfer KOÇTÜRK hocama, yine yüksek lisans sürecimde süpervizyon desteğini de aldığım Doç. Dr. Özlem HASKAN AVCI hocama, savunma jürimde yer alarak beni onurlandıran Dr. Öğr. Üyesi. Leyla ERCAN ve Dr. Öğr. Üyesi. Gökçe AYDIN SANCAK hocalarıma tezime sundukları katkılarından ötürü teşekkür ederim.

Yüksek lisans sürecimde ders aldığım hocalarıma, tezimin analizi süresince sorularıyla meşgul ettiğim değerli Arş. Gör. Gökhan KABACOĞLU'na, benimle aynı yolda yürüyen ve desteklerini hissettiğim dönem arkadaşlarıma ve eğitim hayatım boyunca yolumun keşiştiği herkese teşekkür ederim.

Lisans hayatımdan bugüne tüm zorlukları beraber atlattığımız canım partnerim, şimdilerde eşim Uğur'a, zorlukların üstesinden gelebileceğim konusunda beni yüreklendirdiği ve bana inandığı için sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Beni yetiştiren, eğitimin sonu gelmeyen bir süreç olduğunu bana öğreten ve eğitim hayatımda bana sosuz desteklerini sunan canım annem Şerife'ye ve canım babam Ahmet'e; onlarla aynı çatı altında yetişmekten mutluluk duyduğum, gülmeyi ve ağlamayı birlikte öğrendiğimiz canım kardeşlerim Berna ve Ayberk'e yaşam eksenimde oldukları ve beni güdüledikleri için minnettarım.

Son teşekkürüm ise yaşamı anlamlı kılmak için çabalayan her şeye ve herkese.

*Deneyimime sessizce eşlik eden sokak hayvanlarına
ve yaşamın zorluklarıyla mücadele eden herkese...*

İçindekiler

Kabul ve Onay	ii
Öz.....	iii
Abstract.....	iv
Teşekkür	v
İçindekiler.....	vii
Tablolar Dizini	ix
Simgeler ve Kısaltmalar Dizini	x
Bölüm 1 Giriş	1
Problem Durumu	1
Araştırmanın Amacı ve Önemi.....	6
Sayıtlılar.....	9
Sınırlılıklar.....	9
Tanımlar	10
Bölüm 2 Araştırmanın Kuramsal Temeli ve İlgili Araştırmalar.....	11
Çeyrek Yaşam Kriz	11
Çeyrek Yaşam Krizi ile İlgili Araştırmalar	20
Bölüm 3 Yöntem	24
Araştırma Deseni	24
Veri Toplama Araçları	27
Veri Toplama Süreci.....	28
Verilerin Analizi.....	29
Araştırmanın İnanırlılığı (Credibility).....	30
Araştırmanın Aktarılabirliği (Transferability)	31
Araştırmanın Güvenilebilirliği (Dependability)	31
Araştırmanın Teyit Edilebilirliği (Confirmability)	32
Araştırmacının Rolü	33

Bölüm 4 Bulgular, Yorumlar ve Tartışma	34
Araştırmanın Bulguları	35
Tartışma	50
Bölüm 5 Sonuç ve Öneriler	58
Sonuç.....	58
Öneriler.....	61
Kaynaklar	65
EK-A: Kişisel Bilgi Formu	76
EK-B: Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu	78
EK-C: Gönüllü Katılım Formu.....	79
EK-Ç: Eğitim Bilimleri Enstitüsü Araştırma Etik Kurulu Onay Bildirimi	80
EK-D: Etik Beyanı	81
EK-E: Yüksek Lisans Tez Çalışması Orijinallik Raporu	82
EK-F: Thesis/Dissertation Originality Report	83
EK-G: Yayımlama ve Fikrî Mülkiyet Hakları Beyanı	84

Tablolar Dizini

Tablo1 <i>Erikson'un Psikososyal Gelişim Kuramı Dönemleri</i>	12
Tablo 2 <i>Katılımcıların Demografik Özellikleri</i>	25
Tablo 3 <i>Katılımcıların Eğitim/Kariyer Yaşantısına İlişkin Bilgiler</i>	26
Tablo 4 <i>Veri Analizi Sonucunda Şekillenen Boyut, Tema ve Kategoriler</i>	34
Tablo 5 <i>Kriz Öncesi Boyutuna İlişkin Tema ve Kategoriler</i>	35
Tablo 6 <i>Kriz Boyutuna İlişkin Tema ve Kategoriler</i>	38
Tablo 7 <i>Kriz Sonrası Boyutuna İlişkin Tema ve Bulgular</i>	47

Simgeler ve Kısaltmalar Dizini

KPSS: Kamu personeli Seçme Sınavı

ÖSYM: Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi

TÜİK: Türkiye İstatistik Kurumu

YÖK: Yükseköğretim Kurulu

Bölüm 1

Giriş

Çalışmanın bu bölümünde araştırmmanın problem durumu, araştırmmanın amacı ve önemi, problem cümlesi, sayıltılar, sınırlılıklar ve tanımlar yer almaktadır.

Problem Durumu

Yaşam boyu gelişim yaklaşımı; gelişim psikolojisinde yoğunlukla yaşamın ilk yıllarına odaklanan çalışmaların seyrine yeni bir soluk getirmiş ve gelişimin ana rahminden ölüme kadar bir süreklilik içinde ele alındığı çalışmalara ivme kazandırmıştır (Çok, 1993). 1970'lerde, yaşanan bu dönüşümü günümüz gelişim psikolojisi anlayışının temelini oluşturan bir kırılma noktası olarak da tanımlamak mümkündür (Eryılmaz, 2011). Büyüme ve olgunlaşma sürecinin yaşamın belirli bir dönemine tekabül ettiğini ve sonlandığını öne süren baskın perspektiften sıyrılma ile; döllenmeyle başlayan psikolojik işlev edinimi, bakım, dönüşüm ve yıpranma gibi yaşam boyu süren uyum süreçleri kabul görmüştür (Baltes vd., 1980).

Erikson, 1950'lerin ortasında bireyin yaşam boyu gelişimini evreler halinde açıklamış ve bireyin sosyal çevreyle etkileşimi boyunca izlediği gelişim hakkında bizlere eşsiz bir perspektif sunmuştur. Gelişim psikolojisinde oldukça baskın olan bu yaşam seyri teorisinde gelişim, bütünleşme ve uyum yönünde yaşam boyu ilerleyen bir süreç olarak tanımlanır (Robinson, 2015). Erikson'a (1968) göre, birey yaşamı boyunca farklı gelişimsel hedefler barındıran sekiz gelişim döneminden geçmektedir ve her gelişim döneminde farklı bir çatışma veya karmaşa ile karşılaşmaktadır. Bireyin yaşam boyu gelişimi için bu karşıtlıkları dengeleme fikri benimsenmiştir. Yaklaşık olarak 10'lu yaşların sonlarından 40'lı yaşların sonuna tekabül eden erken yetişkinliğin temel karşıtlık çiftini yakınlık ve izolasyon olarak tanımlamıştır (Erikson, 1960). Yakınlık, yetişkin yaşamı için mevcut olan daha dar seçeneklerin ışığında; romantik ilişkilerde kişilerarası yakınlığa ve bir kariyer rolüne bağlılığa atıfta bulunan diyalektiğin uyumlu kutbudur (Stevens, 1990). Buna

karşın diyalektiğın uyumsuz kutbu olarak ifade edine yalıtılmışlık, bireyin karşılıklı güven oluşturma ve aidiyet duygusunda başarısız olup yabancılaşmasını ifade eder (Erikson 1982; akt., Massey, 1986).

Bu paradigma, 20. yüzyılın ortalarında, sanayileşmiş toplumlardaki bireylerin evlenip 20 yaş civarında tam zamanlı istihdam edildiği veya tam zamanlı ebeveynlik rolüne yerleştiği dönemde anlam kazanmış olsa da ortalama evlilik yaşınının 20'lerin sonlarına yaklaştığı, cinsiyet rollerinin değiştiği ve birçok insanın yüksek öğrenimini sürdürdüğü sanayi sonrası toplumlarda bireylerin gelişimsel süreçlerini anlamlandırmak için yetersiz kalmıştır (Arnett, 2023). Sonuç olarak yaşamsal koşullardaki değişimler ve bireylerin farklılaşan ihtiyaçları; onların mevcut durumlarını anlamlandırabilmemiz adına yeni çerçeveler doğurmuştur (Robinson, 2015).

Arnett (2000), ergenlik ve genç yetişkinlik arasında kalan yaşam dönemini 'beliren yetişkinlik' kavramı ile açıklamıştır. Normatif ama evrensel olmayan bu evrede birey; 10'lu yaşlarının sonlarından 20'li yaşların ortalarına kadar olan dönemde yetişkin rollerine alışmak yerine farklı deneyimler edinerek romantik hayat ve kariyer konusunda kalıcı seğıimlere doğru yol almaktadır. Bu dönem ana-baba kontrolünden uzaklığı ve keşif yönü ile değerlendirildiğinde ergenlikten; yetişkinlik statüsüyle ilişkilendirilen rollerin kazanımı bağlamında yetişkinlikten farklı bir noktadadır.

Diğer yandan Arnett'in çalışmalarından bağımsız olarak Robbins ve Willner (2001), genç yetişkinlerin içinden geçtiği zorlu geçişlere ve yaşamlarında ortaya çıkan krizlere odaklanmışlardır. Çalışmalar erken yetişkinliğin ortasında, genellikle 25-35 yaş aralığında meydana gelen ve Erikson'un modelinde hesaba katılmayan normatif bir krizin varlığını göstermektedir (Robinson, 2015). Çeyrek yaşam krizi olarak adlandırılan dönemde birey, yapılandırılmış ve nasıl ilerleyeceği önceden kestirilebilir okul sıralarının ardından; olasılıklar ve istikrarsızlıklarla dolu "yetişkin yaşamına" adım atar (Robinson, 2001). Ergenlikten yetişkinliğe geçiş döneminin karmaşıklığı ve barındırdığı istikrarsız koşullar, genç yetişkinleri psikolojik birtakım sorunlara da daha açık hale

getirmektedir. Mezuniyet sonrası süreci ele alan çalışmalar bireylerde artan kaygı, depresyon ve düşen refah düzeyine işaret etmektedir (Robinson, 2019; Robinson ve ark., 2020).

Alanyazında yetişkinlik dönemini ele alan çalışmaların birçoğu sosyal rolleri ve normları (büyük beşli; eğitim kazanımları, istihdam, ikamet bağımsızlığı, ilişki kurma ve ebeveynlik) yetişkinlik göstergeleri olarak kabul etmiştir (Settersten, 2007). İlgili çalışmalarda, katılımcıların psikolojik belirtileri incelendiğinde depresyon düzeyleri azalırken iyilik hali ve sosyal desteğin arttığı görülmektedir (Galambos, Barker ve Krahn, 2006; Messersmith ve Schulenberg, 2010; Pettit, Roberts, Lewinsohn, Seeley ve Yaroslavsky, 2011). Nitekim bu çalışmalarda katılımcıların yetişkinliğe geçişi sosyal rollere erişim bağlamında tamamlamış olması, bulguları beliren yetişkinlik ve bununla ilgili psikolojik süreçleri açıklama noktasında sınırlı kılabilir. Bu noktadaki boşluğu dolduracak daha güncel çalışma sonuçları, yetişkinliğe geçiş süreçleri sosyal roller açısından tamamlanmamış bireylerin psiko-sosyal iyi oluş düzeylerinin daha düşük olduğunu göstermiştir. (Salmela-Aro, Taanila, Ek ve Chen, 2012; Conley, Kirsch, Dickson ve Bryant, 2014;).

Beliren yetişkinlik dönemini ele alan çalışmaların artmasıyla birlikte genellikle biyolojik ve sosyal geçişleriyle tanımlanan yetişkinlik, psikolojik bir kavram olarak da karşımıza çıkmaya başlamıştır (Larson vd., 2002). Beliren yetişkinlerin sosyokültürel bağlamı ve yaşam koşullarının bireylerin psikolojik gelişimiyle nasıl etkileşime girdiği, yetişkinliğe geçiş algıları ve bu döneme özgü psikolojik özelliklerin (kimlik arayışı, istikrarsızlık, arada kalma hissi, kendine odaklanma, ve açık olasılıklar dönemi) bireyi nasıl etkilediği ele alınmıştır (Baggio vd., 2017).

Arnett (2001), beliren yetişkinlik dönemini “kimlik keşfi” çağı olarak tanımlamış ve Erikson'un tanımladığı psikososyal moratoryumu normatif bir şekilde beliren yetişkinlik dönemine tekabül ettiğini ileri sürmüştür. Robinson vd. (2017) ise, kriz dönemini bireyin kendi hakkında yeni anlamlar aradığı ve çeşitli yaşam zorluklarıyla yüzleşmenin yeni yollarını deneyimlediği bir süreç olarak ifade etmiştir. Bu dönem, bireyin mevcut yaşam tarzının, inançlarının ve anlayışlarının yoğun bir şekilde sorgulanmasını da beraberinde getirir (Robinson vd., 2013). Bu bağlamdan

hareket edildiğinde, genç yetişkinlerin keşif süreçlerinde yeni deneyim edinmelerine olanak sağlayacak kaynakların incelenmesi de büyük önem arz etmektedir.

Alanyazında; hızlı nüfus artışı, ekonomideki dönemsel daralmalar, nitelikli istihdam koşullarının yoksunluğu, eğitimden çalışma yaşamına geçişte yaşanan zorluklar, uzun süreli işsizlikten kaynaklanan umutsuzluk gibi etmenlerin genç işsizliğine neden olduğu görülmektedir (Çakır, 2020). Ayrıca yüksek öğretimin yaygınlaşmasıyla nitelikli iş gücündeki artış ve işgücü piyasasının bu artışı kaldıracabilecek nitelikte olmaması; genç yetişkinlerin sahip oldukları diplomaları itibariyle çalışabilecekleri konumlarda işe yerleşememeleri, uzmanlık alanında çalışma olanağı bulamamaları, daha niteliksiz işlerde veya düşük maaşlarla istihdam edilmeleri gibi sorunlar ortaya çıkarmıştır (Yalçıntaş ve Akkaya, 2019). Bu koşullar yeni mezun genç yetişkinler için artan rekabet olgusuna ve yetişkin yaşamına geçişin zorluğuna işaret etmektedir. Polat ve Bacak, (2018) yaptıkları çalışmada işsizlik süreleri 6 ayı geçen bireylerin depresyon risk puanlarının yükseldiğinin ve işsizlik süresi arttıkça depresyon riskinin arttığı bulgularına ulaşmışlardır. Üniversite eğitimini henüz tamamlamayan gençler mezuniyet sonrası yaşantıları ve toplumsal konumlarının belirleyicisi olarak gördükleri çalışacakları işlerle ilgili mevcut belirsizlik nedeniyle kaygı duymaktadırlar (Taşgın ve ark., 2017). Stack ve Haas, (1984) İşsizliğin birey üzerindeki tipik psikolojik ve sosyal etkilerini; düşük özsaygı, yabancılaşmada artış, evliliklerde problemlerinde artış, depresyon, anksiyete, endişe, iş bulamamaktan dolayı derin utanç, stres, psikosomatik ve fiziksel rahatsızlıklar olarak sıralamışlardır.

Yetişkinliğe geçişte hâlâ temel belirteçlerden kabul edilen tam zamanlı istihdam ve ekonomik bağımsızlığın yoksunluğu, ebeveyn evinden ayrılmanın ve ekonomik olarak tam bağımsızlığa ulaşmanın zamanlamasını da geciktirmektedir (Sironi, 2013). Ranta vd., (2020) gerçekleştirdikleri boylamsal bir çalışmada yüksek düzeyde ekonomik baskı ve daha düşük düzeyde ekonomik güç bildiren beliren yetişkinlerin; 25 yaşında daha düşük yaşam doyumu ve 28 yaşında daha yüksek depresif belirtiler gösterme olasılıklarının daha yüksek olduğunu

bulmuşlardır. Ayrıca son yıllarda genç yetişkinlerde sıklıkla gözlenen sağlık sorunlarının; depresyon, intihar davranışı, madde kullanımı, yeme bozuklukları ve obezite olduğu belirtilmekte ve genç yetişkinlere sunulan önleyici ruh sağlığı yaklaşımlarının önemi vurgulanmaktadır. (Jurewicz, 2015). Bu bağlamda yetişkinliğe geçiş sürecinde deneyimlenen zorluklar ve psikolojik etkileri; bireyler için önleyici psikolojik danışma müdahalelerini ve bu müdahalelere çerçeve sunacak çalışmaları önemli kılmaktadır.

Genç yetişkinlerin, eğitim ve niteliği ile ters orantılı işlerde çalışmak zorunda kalması sorununun ve işsizliğin en güncel örneği, öğretmen istihdamı sorunudur (Akpınar ve Erdamar, 2020). Kiraz ve Kurul, (2018) tarafından gerçekleştirilen nitel bir çalışmada; ataması yapılmayan öğretmenler çoğunlukla dersane öğretmenliği ve ücretli öğretmenlik başta olmak üzere lise ve daha alt düzeyde eğitim gerektiren, düşük ücretli, geçici, kesintili, güvencesiz işlere yönelmektedirler.

Türkiye’de eğitim fakültelerini sayıca artması ve fen edebiyat fakültesi mezunlarının pedagojik formasyon alarak öğretmen olmaya hak kazanması, aday öğretmen sayısında sürekli bir artış meydana getirmiştir (Küçükgençay ve Peker, 2020). Bununla birlikte kamunun bu talep büyüklüğünde bir istihdam sağlayamaması, öğretmen adayları arasında umutsuzluğa ve kaygıya neden olmaktadır (Akpolat, 2021). Eğitim Fakülteleri de dahil olmak üzere, var olan yükseköğretim modelinin, eğitim ve istihdam dengesinden bağımsız ilerlemesi; büyük hayallerle üniversiteye yerleşen öğrencilerin yetişkinliğe geçiş sürecinin sancularına işaret etmektedir.

Bu araştırmada; ataması gerçekleştirilmeyen öğretmen adaylarının çeyrek yaşam krizine yönelik deneyimlerinin ve yaşantılarının derinlemesine bir şekilde incelenmesi ve modelin farklı boyutlarına ilişkin bulguların bütünsel bir biçimde literatüre kazandırılması amaçlanmaktadır.

Araştırmanın Amacı ve Önemi

TÜİK, (2024a) verilerine göre Türkiye’de 20-34 yaş aralığında yaklaşık 20 milyon kişi yaşamaktadır. Ayrıca %15,1 genç nüfus (15-24 yaş) oranı ile de Avrupa Birliği (AB) üyesi 27 ülke arasında ilk sırada yer almaktadır (TÜİK, 2024c). Son 30 yılda dünya üzerinde gözlemlenen demografik ve toplumsal düzeyde değişimler, Avrupa ve Amerika’da olduğu gibi Türkiye’de de yetişkinliğe geçiş sürecinin uzamasına ve niteliğinin değişmesine sebep olmuştur (Atak vd., 2016). 2001’de erkeklerde 26 kadınlarda 22,7 olan ilk evlenme yaşı 2023 yılında erkeklerde 28,3 kadınlarda 25,7’ ye yükselmiştir (TÜİK, 2023). Yine yaş grubuna göre doğurganlık hızı incelendiğinde, 2001 yılında en yüksek doğurganlık hızı %144 ile 20-24 yaş grubunda iken 2023 yılında binde 101 ile 25-29 yaş grubunda meydana gelmiştir (TÜİK, 2024b). Bu durum evlilik yaşının yükseldiğini ve kadınların eskiye oranla daha geç yaşta çocuk sahibi olduklarını göstermektedir.

Yetişkinliğe geçiş sürecinin uzaması ve toplumsal normların değişmesiyle birlikte yükseköğrenimin yaygınlaşması, mezunların istihdam sorununu da beraberinde getirmiştir. 2015 verilerine göre Türkiye, yükseköğretim mezunlarının istihdama katılımı açısından 35 ülke arasında 34. sırada bulunmaktadır (TÜSİAD, 2017). Mevcut mezunların istihdam sorununun yanında yeni mezunların verilmesiyle her yıl mevcut mezun sayısı da katlanarak artmaktadır. Yükseköğretime kayıtlı öğrenci sayısı 2024 itibariyle 7 milyonun geçmiş bulunmaktadır (YÖK, 2024). Üniversite öğrencilerinin ortalama ilk iş bulma sürelerine dair veriler incelendiğinde; lisans mezunlar için 2021 yılında 13,6 ay olan süre 2022 yılında 13,9 ay olmuştur. Ön lisans mezunlar için ise 2021 yılında 14,8 ay olan sürenin 2022 yılında 15,3 ay olduğu görülmektedir (TUİK, 2022).

Mezuniyet sonrası süreçte kendi alanında veya diğer alanlarda istihdam olanağı bulamayan kişiler iş bulma konusunda umutsuzluğa kapılarak uzmanlık gerektirmeyen vasıfsız işlere talip olup, hak ettikleri ücretin çok altında çalışmaktadır (Kiraz, 2014). İşgücü arzının ve işgücü talebinin doğrusal ilerlemediği eğitim fakültesi mezunları ve pedagojik formasyon almış

lisans mezunları kamuda öğretmen olarak istihdam olanağı bulamadıkları için, iş güvencesinden yoksun, maaş tatmini düşük ve belirsiz mesai saatleri olan; özel okullara, dersanelere, etüt merkezlerine veya ücretli öğretmenliğe yönelmektedirler (Kiraz ve Kurul, 2018; Cantürk, 2023). Nitekim bu işlerdeki yıpratıcı çalışma koşulları, her geçen gün görece daha insani çalışma koşullarına sahip olduğunu düşündükleri ve kadrolu çalışabilecekleri devlet okullarına atanabilmek için Kamu Personeli Seçme Sınavına (KPSS) girme taleplerini artırmaktadır (Kiraz ve Kurul, 2018). 2023 yılında 480.012 kişinin başvurduğu KPSS’de son 20 yılın en büyük öğretmen ataması yapılarak 45 bin öğretmen alınmıştır (MEB, 2023). Yerel seçimler sonrası açıklanan 2024 yılı için ise 20 bin öğretmen ataması yapılacağı açıklanmıştır. Başvuru sayısının ilan edilen kadro sayısının çok üzerinde olmasından dolayı işsizlikle mücadele etmek durumunda kalan öğretmen adaylarının olumsuz duygu durumu ve işsizlikten kaynaklanan gelecek kaygısı deneyimledikleri ifade edilmiştir (Manav,2022).

Genç nüfusun yoğunluğu ve yetişkinliğe geçiş göstergelerinin değişimiyle birlikte ortaya çıkan farklı ihtiyaçlar, Türkiye’de bu gelişimsel geçiş sürecini ele alan çalışmaların önemine işaret etmektedir. Çeyrek yaşam krizi son yıllarda yetişkinliğe geçiş sürecini ele alan kaynaklarda sıklıkla karşılaştığımız bir kavramdır. Buna rağmen akademik bir terim olarak yazına girişi yakın geçmişe dayandığı için, özellikle yerli literatürde bu konuda gerçekleştirilmiş çok fazla çalışmaya rastlanmamaktadır. Literatür incelendiğinde ilk olarak Yeler vd., (2021) tarafından gerçekleştirilen çalışmada beliren yetişkinlerin büyük çoğunluğunun (%82) farklı düzeylerde kriz yaşadığı görülmektedir. Kariyerle ilgili konular katılımcıların daha yoğun düzeyde zorluk yaşadıkları alan olarak ifade edilmektedir. Üniversite mezuniyeti sonrası kariyer geçiş sürecinde çeyrek yaşam krizi deneyimlerinin incelendiği bir diğer çalışmada, işsizlik, iş arama, işten ayrılma gibi yetişkinliğe geçiş sürecini zorlaştıran olayların krize neden olduğu bulgusuna ulaşılmıştır (Berber, 2022). Özdoğan, (2022) çeyrek yaşam krizinin romantik ilişkiler bağlamında ele aldığı araştırmada, krizin beliren yetişkinlerin romantik ilişki doyumu ile ilişkili olduğunu bildirilmektedir. Beliren yetişkinlerin

çeyrek yaşam krizi deneyimleri, romantik ilişkilerinden aldıkları doyumunu azaltmaktadır. Öğrenci ve mezun psikolojik danışmanların kriz deneyiminin incelendiği bir diğer çalışmada varoluşsal yalnızlığın çeyrek yaşam krizi deneyimini yordadığı görülmektedir (Karlı, 2023). Mevcut çalışmalar Türkiye’de genç yetişkinlerin yetişkinliğe geçiş sürecinde farklı alanlarda ve farklı düzeylerde gelişimsel kriz deneyimlediklerini göstermektedir.

Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri; bireyin kendini tanıması, anlaması, sahip olduğu gizil güçleri keşfetmesi, geliştirmesi ve bulunduğu topluma aktif uyum sağlayarak kendini gerçekleştirmesi için sistematik olarak ve profesyonelce sürdürülen psikolojik yardım hizmetleridir (Yeşilyaprak, 2016). Yetişkinliğe geçiş sürecinde bireyin deneyimlediği gelişimsel zorlukların bütüncül bir perspektifte araştırılması bu alanda çalışan uzmanların kapsamlı müdahaleler geliştirmesine ve genç yetişkinlerin gelişimsel ihtiyaçlarını belirlenmesine olanak tanıyacaktır. Ruh sağlığı bozukluklarının 18-29 yaş grubundaki yaygınlığı göz önüne alındığında, bu döneme ilişkin farklı gelişimsel kavramların tanımlanması psikolojik danışmanlık literatürü için önem arz etmektedir.

Çalışmanın Türkiye’de son zamanlarda ilgi gören çeyrek yaşam krizi literatürüne katkı yapmasının yanısıra, ülkede her geçen yıl artan sayıdaki öğretmen adaylarının mezuniyet sonrası yaşantılarını gelişimsel bir perspektiften incelemek suretiyle psikolojik danışmanlar başta olmak üzere bu bireylere sunulacak ruh sağlığı hizmetlerine ışık tutması düşünülmektedir.

Problem Cümlesi

Bu nitel çalışmada;” Ataması gerçekleştirilmeyen 24-35 yaş aralığındaki öğretmen adayları çeyrek yaşam krizini nasıl deneyimlemektedirler?” sorusuna yanıt aranacaktır.

Bu kapsamda Kamu Personeli Seçme Sınavı (KPSS) ile ataması gerçekleştirilmeyen öğretmen adayları/adaylarının;

1. Lisans mezuniyeti sonrasında yaşamlarında neler deneyimlemektedir?

2. Kriz deneyimine sebep olan faktörler nelerdir?
3. Çeyrek yaşam krizi deneyimleri nelerdir?
4. Kriz deneyimini kolaylaştıran faktörler nelerdir?
5. Kriz deneyimini zorlaştıran faktörler nelerdir?
6. Katılımcıların gelişimsel kriz döneminde kullandıkları baş etme yöntemleri nelerdir?

Sayıtlılar

Bu araştırmada katılımcıların; kendilerine ait demografik verilere ulaşmak amacıyla kullanılan Kişisel Bilgi Formu ve deneyimledikleri olası çeyrek yaşam krizi yaşantısına ilişkin bilgilere ulaşmak için kullanılan Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formundaki sorulara içtenlikle yanıt verdikleri kabul edilmektedir.

Sınırlılıklar

Bu araştırma, KPSS’de en az iki kez istediği alanda ataması gerçekleşmeyen ve lisans sonrası süreçte yaşamda kendi konumunu bulmakta zorluk yaşadığını ifade eden 11 genç yetişkin bireyden çeyrek yaşam krizi deneyimlerine ilişkin Mart 2024- Nisan 2024 tarihleri arasında elde edilen veriler ve araştırmacının bu verilere ilişkin yorumlarıyla sınırlıdır. Dolayısıyla elde edilen bulguların genç yetişkin tümüne genellemesi mümkün değildir.

Katılımcılarla yapılan görüşmeler online ortamda çevrimiçi uygulamalar aracılığıyla yapılmıştır. Bu durum her ne kadar farklı bölgelerde yaşayan katılımcıların ulaşılabilirliği ve katılımcıların güvenliğini açısından avantaj sağlasa da, görüşmelerin aynı mekânda yüz yüze iletişim kurmanın avantajlarından yoksun olduğu ifade edilebilir. Ayrıca bazı görüşmeler esnasında bağlantı sorunu sebebiyle görüşmelerde aksamalar meydana gelmiş ve sorunun devam etmesi durumunda bağlantı linki tekrardan gönderilmiştir.

Tanımlar

Genç Yetişkinlik. Erikson'un yaşam boyu gelişim kuramında, yakınlığa karşı yalıtılmışlık olarak ifade edilen temel ego diyalektiği genç yetişkinlik dönemine tekabül etmektedir. Yakınlık, diyalektiğin uyumlu kutbudur ve romantik ilişkilerdeki kişilerarası yakınlığı ve bir kariyer rolüne bağlılığı ifade eder (Stevens, 1990). Yakınlığın diyalektik karşıtı olan yalıtılmışlık ise taahhütlerin ertelenmesinde kendini gösterir. Böylece hayat özerkliği en üst düzeye çıkaracak ve rol kısıtlayıcı en aza inecektir (Robinson, 2015). Bu çalışmada genç yetişkin tanımı; Robinson'un (2015), potansiyel bir çeyrek yaş krizinin ortaya çıktığı ileri sürdüğü yaş aralığı dikkate alınarak 24-35 yaş aralığında bireyleri ifade etmektedir.

Beliren Yetişkinlik. Arnett (2000), ergenlik ve genç yetişkinlik arasında kalan yaşam dönemini 'beliren yetişkinlik' kavramı ile açıklamıştır. Normatif ama evrensel olmayan bu evrede birey; 10'lu yaşlarının sonlarından 20'li yaşların ortalarına kadar olan dönemde yetişkin rollerine alışmak yerine farklı deneyimler deneyerek romantik hayat ve kariyer konusunda kalıcı seçimlere doğru yol almaktadır.

Çeyrek yaşam krizi. Robbins ve Willner, (2001) tarafından tanımlanan ve çeyrek yaşam krizi olarak adlandırılan dönemde birey nasıl ilerleyeceği önceden kestirilebilir okul sıralarının ardından; olasılıklar ve istikrarsızlıklarla dolu "yetişkin yaşamına" adım atar. Ergenlikten yetişkinliğe geçiş döneminin karmaşıklığı ve barındırdığı istikrarsız koşullar, genç yetişkinleri psikolojik birtakım sorunlara da daha açık hale getirmektedir. (Robinson, 2019; Robinson ve ark., 2020).

KPSS. Kamu personeli seçme sınavı kamuda öğretmen olarak çalışmak isteyen eğitim fakültesi mezunları ve diğer fakültelerden mezun olup pedagojik formasyon eğitimi alan lisans mezunlarının 2002 yılından itibaren girmeleri gereken merkezi bir sınavdır (ÖSYM, 2007).

Bölüm 2

Araştırmanın Kuramsal Temeli ve İlgili Araştırmalar

Bu bölümde çeyrek yaşam krizinin bütüncül modeli ve alanyazında ilgili çalışmalara yer verilmiş olup; öncesinde çeyrek yaşam krizinin bağlamıyla ilişkili psikososyal gelişim kuramına ve beliren yetişkinlik kavramına değinilmiştir.

Çeyrek Yaşam Kriz

Robinson, (2015) çeyrek yaşam krizini beliren yetişkinlik ile erken yetişkinlik arasında yer alan; Neo-Erikson'cu şema içerisinde tamamlayıcı role sahip olan bir kriz dönemi olarak ifade etmiştir. Beliren yetişkinlik teorisi erken yetişkinliğin iki farklı aşamaya ayrılması gerektiğini öne sürererek Erikson'cu yaklaşıma bir güncelleme getirmiştir. Bu dönemlerden ilki 18-25 yaş aralığının akışı ve istikrarsızlığı ile ilişkili olan beliren yetişkinlik; ikincisi ise bir önceki aşamaya göre nispeten istikrarlı ve yerleşik olan erken yetişkinlik dönemidir. “çeyrek yaşam krizi”, erken yetişkinliğin ortasında, genellikle 25-35 yaş aralığında meydana gelen ve Erikson'un modelinde hesaba katılmayan normatif bir krize işaret etmektedir.

Psikososyal Gelişim Kuramı

Erikson (1950), psiko-sosyal kuramı gelişimin bir dizi önceden belirlenmiş aşamada ortaya çıktığına, her aşamanın yükselişi için uygun bir aralığın bulunduğu ve erken aşamaların çözümlenmesinin daha sonraki aşamaların çıktılarını büyük ölçüde etkilediğini belirten epigenetik prensibe dayandırmaktadır. Bu prensibe dayanarak Erikson, sekiz psiko-sosyal görev veya kriz olduğunu ve bunların yaşam boyunca farklı zamanlarda belirgin hale geldiğini öne sürmektedir. Bu aşamalar kategoriler halinde değil, bir süreklilik olarak ele alınmalıdır (Dunkel ve Sefcek, 2006). Aşamalar birbirinin üzerine inşa edilir ve her görevin çözülme şekli, gelişimin geri kalanını derinden etkiler. Kutuplar arasında “uygun bir orana” ulaşılması optimal psikolojik sağlığa ve psiko-sosyal kazanımlara işaret etmektedir (Erikson ,1950).

İlk aşama güvene karşı güvensizliktir. Bakım verenin bebeği ihtiyaçlarına duyarlılıkla yaklaşması, bebeği karşıtlık çiftinin olumlu kutbu olan güven duygusuna yönelmektedir. Temel güvene karşı güvensizlik için, güvene yönelik belirgin bir eğilim umutla sonuçlanmaktadır. İkinci aşama özerkliğe karşı utanç ve şüphedir. Bu aşamada çocuğun hareketliliği arttıkça ve kendi dünyasını keşfettikçe, çocuğun bakıcılar tarafından uygun şekilde yönlendirilmesi ve sınırlandırılması durumunda özerklik duygusu gelişir. Girişimciliğe karşı suçluluk duygusunun karşıtlık oluşturduğu ve Erikson'un oyun çağı olarak nitelendirdiği üçüncü aşamada, çocuk hedefe yönelik eylemler başlatabildiğinde, inisiyatif kullanmaya yönelik arzudan kaçınmaya iten suçluluktan kaçınmaktadır. Dördüncü aşamanın karşıtlığını oluşturan başarıya karşılık aşağılık duygusu çocukların okul çağına tekabül etmektedir. Bu dönemde akademik ve sosyal açıdan yeterli hisseden çocuğun öz yeterlik duygusu gelişmektedir. Beşinci aşama, Erikson'un teorisindeki en önemli aşamalardan biri kimliğe karşı rol karmaşasıdır. Burada ergen, kendi kendine devamlılık duygusu geliştirme göreviyle karşı karşıya kalmaktadır ve sıklıkla yaşamın gerçekleri ve idealleri arasında çatışma yaşamaktadır. Altıncı aşama, yakınlığa karşı izolasyondur ve çoğunlukla romantik ilişkiler biçiminde bir başkasıyla paylaşma ve ona bağlanma yeteneğini temsil etmektedir. Altıncı aşamada kazanılabilecek psiko-sosyal kazanım sevgidir. Yedinci aşama, üretkenliğe karşı durgunluktur ve bu aşamada yetişkin, üretken olma ve gelecek nesli şekillendirmeye çalışma göreviyle karşı karşıyadır. Dönemin kazanımı içtenlikli ilgidir. Son aşama, kişinin yaşlılıkta kendi hayatına dönüp baktığında tatmin ya da pişmanlık duygusuna sahip olması gereken bütünlük ve umutsuzluk aşamasıdır. Ego bütünlüğü ile gelen psiko-sosyal kazanım erdemdir (Dunkel ve Sefcek, 2006; Tarhan ve Kılıç, 2019; Erikson ve Erikson, 2022).

Tablo1

Erikson'un Psikososyal Gelişim Kuramı Dönemleri

Dönem	Psiko-Sosyal Kriz	Kazanım
Bebeklik (0-18 ay)	Temel Güven Temel Güvensizlik	Güven
Erken Çocukluk (18 ay-3 yaş)	Özerklik Utanç ve Kararsızlık	Özerklik
Oyun Çağı (3-5 yaş)	Girişimcilik Suçluluk	Girişkenlik
Okul Çağı (6-12) yaş	Başarı Aşağılık Duygusu	Özyeterlik
Buluğ Çağı	Kimlik Kazanımı Rol Karmaşası	Kimlik
Genç Yetişkinlik (18-30)	Yakınlık Yalıtılmışlık	Sevgi
Yetişkinlik (30-65)	Üretkenlik Durgunluk	İçtenlikli İlgi
Yaşlılık (65+)	Ego Bütünlüğü Umutsuzluk	Erdem

(Erikson ve Erikson, 2022)

Erikson'un kuramında erken yetişkinlik. 20. Yüzyılın ikinci yarısında erken yetişkinlik döneminin sosyal ortamı şimdikinden oldukça farklıydı. Amerikalı ve Avrupalı yetişkinler genellikle yirmili yaşlarının başında evlenip ebeveyn olmaktadır ve evlilik öncesi süreçte birlikte yaşamak toplumsal normlarla uyuşmamaktaydı. Yaşam süresinin günümüzle kıyaslandığında daha kısa olması gençlerin yetişkin rollerine daha çabuk girmesine neden olmaktadır. Cinsiyet normları açısından değerlendirildiğinde erkekler evin geçim giderlerini karşılamak için bir işte çalışırken; kadınlar ağırlıklı olarak ev hanımı olarak yaşamlarını sürdürmekteydi (Robinson, 2015)

O dönemde yetişkin yaşamı için mevcut olan seçenekler ışığında Erikson, erken yetişkinliğin temel karşıtlık çiftini yakınlık ve izolasyon olarak tanımlamıştır (Erikson ve Erikson, 2022). Yakınlık, yetişkin yaşamı için mevcut olan daha dar seçeneklerin ışığında; romantik

ilişkilerde kişilerarası yakınlığa ve bir kariyer rolüne bağlılığa atıfta bulunan diyalektiğin uyumlu kutbudur (Stevens, 1990). Buna karşın diyalektiğin uyumsuz kutbu olarak ifade edine yalıtılmışlık, bireyin karşılıklı güven oluşturma ve aidiyet duygusunda başarısız olup yabancılaşmasını ifade eder (Erikson 1982; akt., Massey, 1986.).

Beliren Yetişkinlik

Geçtiğimiz yarım yüzyılda sanayileşmiş toplumlarda yetişkinliğe geçiş sürecinin uzaması ve toplumsal normların değişmesiyle, gençlerin onlu yaşların sonunda ve yirmili yaşların başındaki gelişmelerinin doğasını değiştirmiştir. Çoğu insan için evlilik ve ebeveynlik yirmili yaşların ortalarından, sonlarına kadar ertelendiğinden; onlu yaşların sonu ve yirmili yaşların başı uzun vadeli yetişkin rollerine girme ve yerleşmeden ziyade değişim ve keşif dönemi olarak tanımlanmaktadır (Arnett, 2000). Yükseköğretimin yaygınlaşması, evlilik ve ebeveynlik yaşının ertelenmesi ve kalıcı istihdamın ertelenmesi gibi demografik faktörler aynı zamanda yeni bir yaşam dönemine de kapı aralamıştır (Arnett, 2022).

Tanner'a göre (2006), beliren yetişkinlik ayırt edici özellikleri ile yeni bir yaşam dönemini temsil etmekte ve daha önceki ve daha sonraki gelişim dönemleriyle de ilişkilendirilmesi gereken bir kavramdır. Bu bağlamda beliren yetişkinlik dönemi hem ergenlikten hem de onu takip eden genç yetişkinlik döneminden farklıdır ve bu farkı ortaya koyan beş temel özellik; kimlik arayışı, istikrarsızlık, kendine odaklanma, arada hissetme ve olanaklar/iyimserlik olarak sınıflandırılmıştır (Arnett, 2000).

Kimlik keşfi, beliren yetişkinlerin kendilerini nasıl tanımlayacaklarına karar verirken farklı yaşam biçimlerini deneyimledikleri bir boyuttur (Arnett, 2000). Ergenlikle kıyaslandığında ebeveynlerinden daha bağımsız olan; bununla birlikte yetişkin yaşamının istikrarlı rol ve bağlanmalarına da henüz erişmemiş beliren yetişkinler farklı kariyer, eğitim, ilişki ve yaşam deneyimleri aracılığı ile birbirinden farklı yolları keşfettiği bir süreçtir (Arnett, 2022).

İstikrarsızlık, kimlik arayışında olan beliren yetişkinin farklı rol girişimleri ve keşif sürecini takip eden dengesizliğe atıf yapmaktadır. Yetişkinliğe geçiş aşamasına beliren yetişkin yaptığı kalıcı planları sıklıkla gözden geçirerek kendi keşif sürecine katkıda bulunmaktadır. Planlardaki her gözden geçirme arzu edilen geleceği netleştirme doğrultusuna bireye katkı sunmaktadır (Arnett, 2022).

Kendine odaklanma, bireyin özerkliği ve kişisel özgürlüğü deneyimleme şekline atıfta bulunmaktadır. Beliren yetişkin çoğunlukla anne baba denetimindeki ergenlikle ve rol ve sorumlulukları barındıran yetişkinlikle kıyaslandığında kendine odaklanma oldukça yoğundur. Bu odaklanma ile birey gerekli beceriler geliştirir ve yaşamdan ne istedikleri ile ilgili bir anlayış oluştururlar (Arnett, 2022).

Arada kalmış hissetmek, insanların çoğunun ailesinin evinde yaşadığı ve ortaokula ya da liseye devam ettiği ergenlik ile birçok insanın evlilik ve çocuk sahibi olmaya adım attığı ve sabit bir işe girdiği genç yetişkinlik arasında bir dönemdir. Ergenliğin sınırlamaları ve yetişkinliğin sorumlulukları, beliren yetişkinliğin arayış ve değişkenliklerini doğurur. Beliren yetişkinler, bu özellikleri bağlamında ne tamamıyla ergen ne de tamamıyla yetişkindirler. Kendilerini yetişkinlik yolunda, ama henüz oraya ulaşmadıkları bir geçiş dönemi içerisinde hissederler (Arnett, 2022).

Olanaklar/ İyimserlik, beliren yetişkinin hayatının yönü noktasında çok az şeyin kararlı olduğu ve farklı gelecek alternatiflerini bulunduğu boyuttur. Beliren yetişkinliği olanaklar dönemi yapan bir özellik de beliren yetişkinlerin en azından büyük ölçüde ailelerinden ayrılmış olmaları, ancak akabinde de yeni bir ilişki ağına girmemiş olmalarıdır. Beliren yetişkinlik dönemine girmeye ve aileden ayrılmayla birlikte, birey kendi yaşamını kurma ve değiştirebilme fırsatı elde etmektedir (Atak ve Çok 2010; Arnett 2022)

Arnett (2000), beliren yetişkinlik dönemini değişim ve keşifle karakterize etmiştir. Beliren yetişkin kendilerine açık olan yaşam olanaklarını incelerken yavaş yavaş romantik ilişkilerinde, iş ve dünya görüşünde kalıcı seçimlere varmaktadır. Diğer taraftan mevcut aile desteğinin azalması

ve bireyin yaşamını etkileyebilecek önemli kararları tek başına alması bu dönemi beliren yetişkinler açısından sıkıntılı bir dönem haline de getirebilmektedir (Atak ve Çok, 2010).

Çeyrek Yaşam Krizinin Bütüncül Modeli

Belli bir olayı izleyen ve insan yaşamında kritik bir dönem olarak tanımlanan kriz olgusu, çeşitli duygusal zorlanmalar sonunda meydana gelen akut ve süresi sınırlı bir denge bozukluğu olarak tanımlanmaktadır. Bu dönemde bireyin krizden etkilenme şiddeti yeni dengenin kurulması ve krizin atlatılması ile de doğrudan ilişkilidir. Alinyazında kriz yaşantısı gelişimsel ve durumsal krizler olmak üzere iki şekilde tanımlanmıştır (Aydoğdu vd., 2012).

Amerikan Psikoloji Birliği (APA), gelişimsel krizleri “genellikle tipik gelişim sürecinde karşılaşılan, önemli psikolojik ve davranışsal uyumlar gerektiren evlilik, emeklilik gibi yaşamı değiştiren olaylar” şeklinde tanımlamaktadır (2023). Bu krizler yaşam boyu gelişim sürecinde, bir sonraki gelişimsel sürece geçebilmek için karşılaşılmaması istenir, bununla birlikte sancılı da bir süreci ifade etmektedir (Kaya ve Yıldırım, 2021) Arnett, (2023) genç bir yetişkin olma bağlamının geçmiş yıllara kıyasla nasıl değiştiğine ve daha önceki nesiller için daha az yaygın bir dizi zorluk ve geçişin mevcut gençleri için nasıl ortaya çıktığına dair çalışmalar yapmıştır. Erikson, ergenlikten sonra yetişkinliğe geçişte yaşanan bir kriz hakkında teori geliştirmiş, ancak erken yetişkinlik döneminde ortaya çıkan bir kriz döneminden söz etmemiştir (Robinson, 2015). Çeyrek yaşam krizi tipik olarak bir kişinin beliren yetişkinlikten çıkıp daha çok yerleşik roller, bağlılık ve öngörülebilirlik ile tanımlanan bir yaşam tarzına geçme mücadelesi olarak ortaya çıkar. Aynı zamanda beliren yetişkinliğin barındırdığı istikrarsızlık, rol akışkanlığı, iyimserlik, keşif ve yaşamdaki önemli taahhütlerin ertelenmesi özelliklerini gösteren de bir yaşam dönemidir. Yaklaşık 25-35 yaş aralığında ortaya çıkan kriz döneminde birey; korunaklı, hedefleri net bir şekilde belirlenmiş okul ortamında yaklaşık yirmi yıl geçirdikten sonra mezun olarak bir tür kültür şokuna maruz kalmaktadır. Mezuniyet sonrası deneyimlenen aşırı belirsizlik, bir zamanlar eğitim hayatları

boyunca takip edebilecekleri katı bir çizginin artık milyonlarca farklı seçeneğe dönüşmesi nedeniyle ortaya çıkmaktadır (Robbinson ve Wilner, 2001).

Robinson vd. (2013) tarafından 25-35 yaş aralığında, kendini gelişimsel kriz döneminde tanımlayan 50 katılımcı ile gerçekleştirdiği çalışma neticesinde bu tür krizlerin ortak dört aşamalı modeli ortaya konmuştur. Bu bütüncül psiko-sosyal model, hapsolma (locked-in), ayrılma/mola (separation/time out), keşif (exploration) ve yeniden yapılandırma (rebuilding) aşamalarından oluşmaktadır ve bireysel, çevresel, ilişkisel ve rollere ilişkin değişikliklere odaklanmaktadır (Robinson ve Smith, 2010; Robinson vd., 2013).

Hapsolma (Locked-İn) Krizi. Yetişkinlerin halihazırda bir veya daha fazla olmak suretiyle istikrarlı bir yetişkin kalıbına yerleşmesiyle başlayan 4 aşamalı bir süreçtir. Birey uzun vadede gerçekleştirme niyetiyle içerisine girdiği rolleri, içten içe artık istemediğini fark etmekte ve bu nedenle giderek daha fazla hüsrana uğramaktadır. Krizin ilerleyen aşamaları bu durumun fiziksel olarak ayrıştırılarak çözülmesini ve ardından yeni alternatiflerin araştırılmasını içermektedir. Bu tür krizler genellikle kalıcı bir yetişkin rolünün edinildiği 25-35 yaş aralığında ortaya çıkmaktadır (Robinson, 2015).

Hapsolma evresinde, birey arzu etmediği ancak henüz gerçekçi değişim hedeflerinin de ortada olmadığı bir yaşam yapısı içerisinde tanımlanır. Bu durum bireyde güçsüzlük hissine ve kapana kısılmışlığa yol açar. Hapsolmanın en yaygın iki teması; artık istenmeyen bir ilişki içerisinde yer almak veya oldukça baskıcı veya tatmin edici olmayan bir kariyer rolü olarak ifade edilmiştir. Birey bu aşamada uyum sağlamak, dışsal beklentileri karşılamak ve bastırılmış duyguyu saklamak için özgünlükten uzaklaşarak dışsal bir kimlik duygusu deneyimleyerek kapana kısılmışlık hissini artırır. Nitekim bu ilk evre tek başına bir kriz yaşantısına sebep olmaz (Robinson, 2013; Robinson, 2015).

Ayrılma evresinde birey, istenmedik yetişkin rollerinden fiziksel ve zihinsel olarak uzaklaşmayla başlar. Bu aşama, krizin duygulanım açısından en yoğun dönemidir. Deneyimlenen

duygular arasında suçluluk, üzüntü, endişe, heyecan, rahatlama ve utanç yer alabilirken; bireyin öz değerlendirmesi iyimser özgüven ile kendinden tikslenme arasında değişmektedir. Ayrılmayı ve değişimin bireyin kendi kararı doğrultusunda gerçekleşmesi, bireyin taahhüt ve rollerden kademeli olarak ayrılmasına bu da ayrılmanın mümkün olduğuna dair bilinçli bir kabule ve değişim için artan bir motivasyona işaret etmektedir. Ayrılma eylemin bireyin kendi öz iradesi dışında gerçekleştiği durumlarda (işten kovulma veya bir partner tarafından terk edilme) fiziksel ayrılma eylemi bilişsel-duygusal ayrılmadan önce gerçekleşmektedir. Kendini tanımlayan kimliklerini kaybeden ancak onun yerini alacak yeni bir kimliğe henüz kavuşamayan bireylerde geçici bir 'kimlik boşluğu' yaşanmaktadır. Bu takip eden kafa karışıklığı hissi, birey için kaygı uyandırıcı ve kafa karıştırıcı olarak tanımlanmaktadır. Bu evrede birey deneyimlemekte olduğu geçiş hakkında düşünmek ve olumsuz duyguları çözümlmek için mola (time-out) vermektedir. Mola, kişinin "Ben şimdi kimim?" sorusunu cevaplamaya çalıştığı aşamadır (Robinson ve Smith, 2010; Robinson vd., 2013).

Keşif evresi, yeni taahhüt ve hedeflerin proaktif şekilde denendiği ve araştırıldığı evredir. Kişi artık bilinçli olarak kriz öncesi dönemle kıyaslandığında kendi değerleri, istekleri ve iç kimliğiyle daha uyumlu bir yaşam yapısı geliştirmenin yollarını aramaktadır. Kriz bir iş veya kariyer sürecinin sona ermesinden kaynaklanıyorsa aşama, yeni kariyer yolları ve yeniden eğitim seçeneklerinin denenmesini içerir. İşten ziyade bir ilişkinin sona ermesiyle ilgili olanlar için tipik olarak ilişkiler, cinsellik ve yeni partnerlerle ilgili deneyler içerir. Bu aşamada belirgin bir kimlik değişikliği mevcut. Birey kimliğini açık uçlu bir şekilde keşfetme konusunda giderek daha rahat hale gelmekte ve dışarıdan tanımlanmış belirli bir role sabitlenmek yerine, gelişme ve değişime izin vermektedir (Robinson vd., 2013).

Yeniden yapılandırma evresi, uzun vadeli taahhütlerle ve net planlarla yenilenmiş bir yeniden katılımı içermektedir. Motivasyon açısından bu dönem, kriz öncesine döneme kıyasla daha güçlü bir içsel motivasyon duygusuyla tanımlanmaktadır. İş ve ev yaşamı da yine kriz

öncesiyle kıyaslandığında doğası gereği daha tatmin edici ve kişisel ilgi ve tutkuları daha fazla yansıtmaktadır (Robinson vd., 2013).

Dışarda Kalma (Locked-Out) Krizi. Hapsolma, genellikle eğitimden ayrılmanın takip ettiği ve bireyin kalıcı bir yetişkin rolüne girmediği 21-25 yaş aralığına tekabül etmektedir. Bu dönemde birey, yetişkin yaşamının arzu edilen rollerine erişemediğini, iş bulamayacağını, istikrarlı bir şekilde ayakta duramayacağını hissedebilmektedir. Bireyin kendi ve yetişkin yaşamı arasında aşılabilir bir engel olduğu duygusuna kapıldığı bu formda kriz süreci dört aşamalı olarak tanımlanmıştır (Robinson, 2015). Birinci evre, bireyin uzun vadeli ilişki veya bir sosyal grubun üyesi olmak gibi değerli bir sosyal role girme hedefiyle aktif katılım dönemi içermektedir. İkinci evre; role, hedefe veya ilişkiye ulaşmak için tekrarlanan başarısızlıklardan geçme sürecini ve beklenmedik şekilde aşılması zor bir engelle karşılaşma hissini içermektedir. Yetişkin yaşamına ilişkin önceki beklentilerin karşılanamayacağını farkına varılması bu evrenin ana temasıdır. Süreçte algılanan olumsuzluk beraberinde kayıp ve depresyonu getirebilir. Üçüncü evrede birey, kendi durumu üzerine düşünerek yeni çözümler ve alternatifler aramaktadır. Bu evrede ayrıca tekrarlanan rol edinim girişimleri de duraklamaktadır. Dördüncü evrede, hedefe ulaşmak için yeni bir strateji uygulamaya konulmaktadır. Bu genellikle neyin ulaşılabilir olduğu konusunda uzlaşmayı ve hedeflerin yeniden ölçeklendirilmesini içerebilir. Bölüm, krizin başlangıcında öngörülmeyen bir şekilde istikrarlı bir rol veya rollere doğru bir tür ileriye doğru hareketle sona ermektedir (Robinson, 2019).

Kriz dönemi, her iki aşamasında da bireyi alışkanlıklarının ve başa çıkma mekanizmalarının eskisi kadar yardımcı olmadığını fark ettiğinde, yeni fikirleri ve zorlukları yönetmenin yeni yollarını keşfetmeye teşvik edebilir. Bu bağlamıyla kriz süreci içerisinde zorluklar barındırmasına rağmen, yalnızca zorluk ve sıkıntı dönemi değil; aynı zamanda açıklık, merak ve büyüme zamanlarıdır (Robinson, 2019).

Çeyrek Yaşam Krizi ile İlgili Araştırmalar

Robinson (2019), çeyrek yaşam krizinin bütüncül tipolojisini boylamsal bir vaka çalışmasıyla ele almıştır. Araştırma bulguları, mezuniyet sonrası çalışma hayatı içerisinde iki farklı kriz dönemi olduğunu göstermektedir. Bunlardan ilki, katılımcının iş bulma girişimlerinin başarısız sonuçlanmasıyla ortaya çıkan, özgüveninin azalmasına ve kaygıya yol açan dışarda kalma krizidir. İkinci kriz, katılımcı zorba bir patrona rağmen kendini işte kalmak zorunda hissettiğinde ortaya çıkan hapsolme şeklindedir.

Genç yetişkinlerin deneyimledikleri gelişimsel krizin Twitter'daki temsiline odaklanan Ağarwal vd. (2020), yaptıkları araştırmada Birleşik Krallık ve Amerika Birleşik Devletleri'nden 18-30 yaş aralığında 1400'den fazla kullanıcı tarafından paylaşılan ve çeyrek yaşam krizine atıfta bulunan 1.5 Milyon tweet'i analiz etmiştir. Seçilen grup demografik açıdan benzerlik gösteren bir kontrol grubuyla karşılaştırılmıştır. Araştırmada çeyrek yaşam krizine atıfta bulunan kullanıcıların duygu karmaşası, sıkışmışlık hissi, değişim arzusu, kariyer, okul ve hastalık konularında kontrol grubuna kıyasla daha fazla paylaşımda bulunduğu görülmüştür.

Birleşik Krallık'ta yaşayan 1023 yetişkinle gerçekleştirilen retrospektif otobiyografik çalışmada üç farklı yaş aralığında (20–29, 30–39 ve 40–49) bulunan katılımcılarda kriz dönemlerinin yaygınlığı, türleri ve algılanan sonuçları araştırılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgular ışığında 20-29 yaş aralığında erkeklerin %39'u ve kadınların %49'u; 30-39 yaş aralığında erkeklerin %47'si ve kadınların %51'i; 40-49 yaş aralığında ise erkeklerin %46'sı ve kadınların %59'u kriz yaşantısı bildirmiştir. İşle ilgili krizler erkeklerde daha sık görülürken, kadınlarda ilişki ve aile yaşantısına ilişkin krizlerin daha yaygın olduğu bildirilmişti. Farklı yaş dönemleri ve cinsiyete göre en yaygın kriz deneyimi ilişkinin sonlanması ve mali zorluklar alanlarında yaşanmaktadır (Robinson vd. 2013).

Yine Robinson ve arkadaşları (2020) tarafından yürütölen bir diğer boylamsal çalışmada, üniversite mezuniyeti sonrası genç yetişkinlerin iyilik halleri araştırılmıştır. Araştırma verileri, lisans

mezuniyetini takip eden 12 ay boyunca Birleşik Krallık'taki üniversite mezunlardan toplanmıştır. Örneklemin üçte biri üniversiteyi takip eden yıl içerisinde gelişimsel kriz yaşadığını bildirmiştir. Kriz bildiren katılımcılar, iyilik hali puanları düşük iken depresyon puanları daha yüksek bulunmuştur. Ayrıca ebeveyn yanında yaşayan katılımcılar, öz-kabul ve özerklik ölçümlerinde önemli ölçüde daha düşük, depresyon ölçümlerinde ise daha yüksek puanlar almıştır. Araştırma sonuçları üniversite mezuniyetinin gelişimsel kriz yaşantısı bağlamında önemini vurgulamakta ve mezuniyet sonrası ebeveynlerle ikametini iyi oluş üzerindeki olumsuz etkisine işaret etmektedir. Sanayileşmiş toplumda beliren yetişkinlerin yaşadıkları zorluklara çeyrek yaşam krizi perspektifinden ele alan bir başka çalışma ise iş gücü piyasası durumu ile ruh sağlığı arasındaki ilişkiye odaklanmıştır. Çalışmada 25 yaşında işsiz olanların çalışanlara göre daha kötü ruh sağlığı belirtileri bildirme olasılığının iki kattan fazla olduğu bulgusuna ulaşılmıştır (Henderson 2019).

Çeyrek yaşam krizini, psikolojik sıkıntı, belirsizliğe tahammülsüzlük ve kişisel gelişim yönelimi bağlamında ele alan Balcis vd.; (2023) kişisel gelişim girişiminin çeyrek yaşam krizi yaşayan bireylerde belirsizliğe tahammülsüzlüğün psikolojik sıkıntı üzerindeki etkisinin önünde tampon görevi gördüğü görülmüştür.

Duara ve arkadaşları (2021), krizin farklı kültürel bağlamlarda veya eğitim geçmişi etkisiyle nasıl şekillendiğini fenomenolojik bir çalışmayla incelemiştir. İngiltere ve Hindistan'da yaşayan 22-30 yaş arası katılımcılarda elde edilen veriler; yetişkin sorumluluğunu çok erken üstlenmenin travmatik etkisi etrafında bir miktar tutarlılık olmasına rağmen, kültür ve eğitim geçmişinin bu deneyimin ana hatlarını ve anlamını değiştirebileceğini göstermektedir.

Çek Cumhuriyeti'nde Budizm pratiklerinin gençlerin krizi deneyimini ve başa çıkma yollarını nasıl etkilediğini araştıran nitel bir çalışmada; (Cirklová, 2021) Budizm'e bağlı kalmanın ve Budizm'e dayalı bazı uygulamalara katılmanın gençlerin karar verme sürecinde özgüvenlerini arttırdığı, kendilerini yönetmede daha fazla kontrol sahibi oldukları aynı zamanda gençlik krizinin belirtilerinden biri olarak görülen dışlanma duygusunu da aştıkları ifade edilmektedir. Sanayi

toplumlarında çeyrek yaşam krizi özellikleri oldukça benzer kabul edilse de Çek Cumhuriyeti'nde işsizlik oranlarındaki hızlı düşüş; katılımcıların kariyer alandaki güvensizlik duygularını önemli ölçüde azaltmakta ve yaşamlarının diğer alanlarında deneyimleyecekleri krize alan açmaktadır. Katılımcılar geçmiş nesillerin deneyimleriyle karşılaştırıldığında bu avantajın farkında olup kariyer yollarını özgürce deneyimleyebildiklerini belirtmişlerdir.

Panchal ve Jackson, (2007) '30'lu yaşlara girme' geçişi olarak tanımladıkları yaşam döneminin; bireylere olumlu büyüme ve gelişim olanağı tanıyan bir süreç olduğunu ifade etmişlerdir. Geçmişe kıyasla daha fazla seçeneğe, daha yüksek beklentilere ve daha az sosyal desteğe kapı aralayan sosyal değişimler; Y kuşağı olarak da adlandırılan nesil için olumsuz davranışsal ve duygusal sonuçlar doğurmaktadır. Bireyler bu dönemde kontrolünü kaybetmiş hissedebilmekte, kafa karışıklığı, kaygı ve depresyon deneyimleyebilmektedirler. Bu dönemde kaçınma tepkileri, bireylerin kimlikleri ve gelecekleriyle ilgili kendilerine sormaya başladıkları zor sorulardan kaçmalarına olanak tanıyan; seyahat etmek, artan uyuşturucu ve alkol kullanım ve kalıcı kariyer rolünden uzaklaşma olarak ifade edilmektedir. Bireylerin geçiş sürecinde zorluk deneyimlediği alanları kariyer, romantik ilişkiler, aile ve arkadaşlık ilişkileri, sağlık ve yaşam biçimi olarak sınıflandırılmıştır.

Çeyrek yaşam krizi deneyiminin ve etkili müdahale yaklaşımlarının araştırıldığı nitel bir çalışmada Stapleton; (2012) bireylerin karşılaştığı başlıca zorlukları kimlik, bağımsızlık deneyimi, kendinden ve diğerlerinden gelen baskı, belirsizlik ve bu deneyimlere eşlik eden depresyon olarak ifade etmektedir. Çeyrek yaşam krizi deneyimleyen bireyler için etkili müdahale yaklaşımlarını hedef belirleme, eylem planı yapma ve bireylerin öz farkındalığı geliştirecek ve deneyimlerini farklı perspektiflerden ele almalarına yardımcı olacak yeni beceriler öğrenme olarak tanımlanmıştır.

Çeyrek yaşam kriziyle ilgili araştırmalar; yetişkinliğe geçiş sürecinin belirsizliğine ve genç yetişkinlerin uygun bir yetişkin rolü edinme sürecindeki zorluklara işaret etmektedir.

Yapılandırılmış eğitim yaşantısından yetişkin yaşamına trajik bir geçiş yapan bireyler; yaşamlarının belirli alanlarında zorluk deneyimlemekte ve psikolojik iyi oluşları da bu süreçte olumsuz etkilenmektedir. Genç yetişkinlerin geçiş döneminde zorluk yaşadığı başlıca alanlar; kariyer, romantik/sosyal ilişki ve kimlikle ilişkilidir. Bu dönemde gelişimsel kriz deneyimleyen bireyleri kapsayan ortak süreçlerin yanında; içinde bulunulan sosyoekonomik bağlamın da kriz yaşantısının seyrini etkilediği görülmektedir. İşsizlik oranlarının yüksek olduğu toplumlarda kriz deneyimi yoğunlukla kariyerle ilişkili alanlarda ortaya çıkarken; kariyer seçeneklerinin daha fazla olduğu toplumlarda kriz deneyiminin farklı alanlarda deneyimlendiği söylenebilir.

Bölüm 3

Yöntem

Bu bölümde araştırma desenine, veri toplama araçlarına, veri toplama sürecine, veri analizine, araştırmanın geçerlik ve güvenilirliğine ve araştırmacının rolüne ilişkin açıklamalara yer verilmiştir.

Araştırma Deseni

Bu araştırmada Kamu Personeli Seçme Sınavında en az iki kez istediği alanda ataması gerçekleşmeyen genç yetişkinlerin çeyrek yaşam krizine yönelik deneyimlerinin derinlemesine bir şekilde incelenmesini amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda çalışmada nitel araştırma deseni kullanılmıştır. Nitel araştırma; bireyler veya grupların, olgulara attıkları anlamlara değinen ve araştırma problemlerinin incelenmesini içeren yorumlayıcı paradigmaya dayanan bir araştırma yöntemidir. Genel itibariyle insanların yaşamlarında ne deneyimledikleri, dünyayı nasıl algıladıkları gibi kavramları anlamlandırmayı içermektedir (Mack vd., 2005).

Araştırmada kullanılan nitel araştırma deseni, birden fazla bireyin bir kavram veya olguya ilişkin deneyimlerinin anlamını açıklayan fenomenolojik yaklaşımdır (Creswell, 2007). Bu çalışmalar, özellikle katılımcıların kendi ifadeleriyle tanımladıkları yaşantı ve deneyimlere mümkün olduğunca sadık kalmaya çalışmaktadır (Yin, 2016). Veri toplama süreci, araştırılan fenomeni doğrudan deneyimlemiş olan kişilerle detaylı biçimde görüşmeler yapılarak gerçekleştirilir (Patton, 2018). Bu kapsamda bu çalışmada, fenomenolojik desen aracılığı ile Türkiye’de yaşayan genç yetişkinlerin çeyrek yaşam krizine ilişkin yaşantılarının derinlemesine bir şekilde incelenmesi amaçlanmıştır.

Çalışma örneklemi 11 genç yetişkinden oluşmaktadır. Katılımcılara amaçlı örnekleme yöntemiyle ulaşılmıştır. Bu örnekleme şekli olasılığa dayalı olmaksızın, bir popülasyondaki öğelerin sayısının bilinmediği veya tek tek tanımlanamadığı durumlarda kullanılmaktadır (Kumar,

2011). Amaçlı örnekleme yöntemlerinden biri olan ölçüt örnekleme de öncelikli husus, çalışmanızın hedeflerine ulaşmak için en iyi bilgiyi kimin sağlayabileceğine ilişkin kriterlerdir. Amaca yönelik örneklem büyüklükleri genellikle teorik doygunluk (yeni verilerin artık araştırma sorularına ek bilgiler getirmediği veri toplama noktası) temel alınarak belirlenir. Bu nedenle amaçlı örnekleme, veri incelemesi ve analizi veri toplamayla birlikte yapıldığında en başarılı olur (Kumar, 2011; Mack vd., 2005). Bu kapsamda, araştırmada katılımcılara ölçüt örnekleme yöntemiyle ulaşılmıştır. Bu doğrultuda çalışma grubu belirlenirken katılımcıların; a) 24-35 yaş aralığında olmaları, b) eğitim fakültesi mezunu/pedagojik formasyon almış lisan mezunu olmaları, b) Kamu Personeli Seçme Sınavında (KPSS) en az iki kez istedikleri alanda atanamamış olmaları ve c) mezuniyeti sonrası yaşamlarında kendi konumlarını bulmakta zorluk yaşamış/yaşıyor olmaları ölçüt olarak kabul edilmiştir. Araştırmaya dahil olan katılımcıların demografik özellikleri Tablo 2’de, eğitim ve kariyer yaşantısına ilişkin bilgiler ise Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 2

Katılımcıların Demografik Özellikleri

Kod	Yaş	Kimlik Cinsiyeti	Medeni Durumu	İkamet Durumu
K1	30 yaş	Erkek	Evli	Partneriyle
K2	26 yaş	Kadın	Evli	Partneriyle
K3	25 yaş	Kadın	Bekar	Ebeveynleriyle
K4	29 yaş	Erkek	Bekar	Arkadaşlarıyla
K5	26 yaş	Erkek	Bekar	Ebeveynleriyle
K6	33 yaş	Erkek	Evli	Partneriyle
K7	26 yaş	Kadın	Bekar	Ebeveynleriyle
K8	27 yaş	Kadın	Bekar	Yalnız
K9	30 yaş	Kadın	Evli	Partneriyle
K10	27 yaş	Erkek	Bekar	Yalnız
K11	28 yaş	Erkek	Bekar	Ebeveynleriyle

Katılımcılar 25 ile 33 yaş aralığındadır. Katılımcılardan 5 kişinin kimlik cinsiyeti kadın, 6 kişinin kimlik cinsiyeti erkektir. Katılımcıların yerleşim durumu incelendiğinde 4 katılımcı partneriyle, 4 katılımcı ebeveynleriyle, 2 katılımcı yalnız ve 1 katılımcı arkadaşıyla yaşadığını; Katılımcıların medeni durumu incelendiğinde 7 katılımcı bekar ve 4 katılımcı evli olduğunu ifade etmiştir.

Tablo 3

Katılımcıların Eğitim/Kariyer Yaşantısına İlişkin Bilgiler

Kod	Bölüm	Eğitim Durumu	İstihdam Durumu	KPSS'ye Katılım
K1	Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık	Yüksek Lisans	Sosyal Çalışmacı	7 kez
K2	İlahiyat	Lisans	Çalışmıyor	2 kez
K3	Türkçe Öğretmenliği	Lisans	Özel Kurumda Sekreter	5 kez
K4	Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık	Lisans	Özel Okulda İdareci	3 kez
K5	İlköğretim Matematik Öğretmenliği	Lisans	Çalışmıyor	3 kez
K6	Tarih	Yüksek Lisans	Özel Okulda Öğretmen	7 kez
K7	Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık	Lisans	Ücretli Öğretmen	3 kez
K8	İngiliz Dili ve Edebiyatı	Lisans	Özel Okulda Öğretmen	4 kez
K9	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	Lisans	Ücretli öğretmen	3 kez
K10	Okul Öncesi Öğretmenliği	Lisans	İnfaz Koruma Memuru	4 kez
K11	Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık	Yüksek Lisans	Özel Kurumda Psikolojik Danışman	3 kez

Katılımcıların tamamı üniversite mezunudur ve eğitim düzeyleri lisans (n=8) ve yüksek lisans (n=11) olarak değişmektedir. Mezun oldukları bölümler farklılık göstermekte olup bu bölümler rehberlik ve psikolojik danışmanlık (K1, K4, K7 ve K11) ilahiyat (K2), Türkçe öğretmenliği (K3), ilköğretim matematik öğretmenliği (K5), tarih (K6), İngiliz dili ve edebiyatı(K8), sosyal bilgileri öğretmenliği (K9) ve okul öncesi öğretmenliğidir (K10). Katılımcıların istihdam durumu incelendiğinde katılımcıların bir kısmı (n=9) aktif istihdamdayken bir kısmının (n=2) herhangi bir işte çalışmadığı görülmektedir. Katılımcılar Kamu Personeli Seçme Sınavına 2 ile 7 kez aralığında katılım gösterdikleri bildirilmiştir.

Nitel araştırmalarda, araştırmacının farklı katılımcılardan aynı yorumları tekrar tekrar duymaya başlaması, veri doygunluğuna ulaşıldığı anlamına gelmektedir. Doygunluk yaklaşımı, nitel çalışmalarda veri toplama sürecinin durdurulması için bir kriter olarak kullanılabilir (Yağar, 2023). Bu çalışmada veri toplama sürecine veri doygunluğuna ulaşılması sebebiyle 11 katılımcı ile veri toplama sürecine son verilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada katılımcılara ait demografik bilgilere ulaşmak için araştırmacı tarafından geliştirilmiş olan Kişisel Bilgi Formu (EK-A) ve katılımcıların çeyrek yaşam krizi deneyiminin kapsamlı bir şekilde incelenmesi amacıyla araştırmacılar tarafından geliştirilen Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu (EK-B) kullanılarak veriler toplanmıştır.

Kişisel Bilgi Formu

Kişisel bilgi formunda yer alan sorular literatür taraması sonrasında belirlenmiştir. Formda katılımcıların kişisel ve akademik/kariyer yaşantılarına yönelik bilgilere yer verilmiştir. Katılımcıların yanıtları aracılığıyla edinilen bilgiler Tablo 2 ve Tablo 3 olarak sunulmuştur.

Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

Çalışmanın kuramsal temeline bağlı kalarak, bireylerin çeyrek yaşam krizine ilişkin deneyimlerini incelemek amacıyla katılımcı tarafından yarı yapılandırılmış görüşme formu geliştirilmiştir. Eğitim fakültesi mezunu öğretmen adayı bir katılımcıyla gerçekleştirilen pilot görüşme neticesinde soruların anlaşılır olduğu ve bireyin kriz yaşantısını yansıttığına karar verilmiştir. Görüşme formunun taslağı, kişisel bilgi formuyla birlikte çeyrek yaşam krizi alanında çalışmalar yapan bir uzman psikolojik danışmana ve Rehberlik ve Psikolojik Bölümünde nitel çalışmalar yapan bir akademisyene iletilmiştir. Soruların Türk dili açısından uygunluğunun belirlenmesi amacıyla özel sektörde çalışan bir dil uzmanından da dönüt alınmıştır. Alınan dönütler kapsamında tez danışmanı ile birlikte form düzenlenmiş ve son haline kavuşmuştur. Görüşme formunun son halinde, en başta katılımcıların üniversite yaşantısı ve mezuniyet sonrası süreçten beklentilerine ilişkin sorulara yer verilmiştir. Bu soruları katılımcıların gelişimsel kriz yaşantısına sebep olan durumlar ve deneyimlerle ilişkin sorular takip etmektedir. Formda açıklayıcı sorular dahil toplam 13; açıklayıcı sorular dışında toplam sekiz soru yer almaktadır. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formundaki soruların tamamı EK-B'de gösterilmektedir.

Veri Toplama Süreci

Veri toplama süreci öncesinde Hacettepe Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Etik Kurulundan (EK-Ç) izin alınmıştır. Katılımcıları araştırmanın amacı, kapsamı, gönüllülük, gizlilik ve çalışmadan ayrılma hakkı, ses kaydı alınması, verilerin kullanımı gibi konularda bilgilendirmek amacıyla Gönüllü Katılım Formu (EK-C) katılımcılara görüşme öncesinde sunulmuş, maddelerin üzerinden geçilmiş ve imzaları alınmıştır. Gerçekleştirilen nitel görüşmeler esnasında ses kaydı alınmış, ses kaydının gerekliliği ve gizliliğiyle ilgili bilgiler katılımcılara hem gönüllü katılım formu aracılığıyla hem de görüşme öncesinde sözlü olarak ifade edilmiştir. Ardından katılımcıların demografik bilgileri alınmış ve yarı yapılandırılmış görüşme formundaki sorular sırasıyla yönetilmiştir. Sırası gelmeden katılımcılar tarafından yanıtlanan sorular sorulmadan geçilmiş, katılımcı tarafından ayrıntılandırılmadıysa tekrardan eklemek istedikleri bir

şey olup olmadığı sorulmuştur. Her görüşme sonunda görüşmeye dair notlar alınmıştır. Araştırmacı günlüğü kapsamında ifade edilmekte olan bu notlar, kodlama sürecini netleştirme noktasında araştırmacıya katkı sağlamaktadır (Charmaz, 2006).

Görüşmelerin bir kısmı (n=9) Google Meet platformu üzerinden, geri kalan kısmı(N=2) Whatsapp uygulaması üzerinden gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların gizliliğini sağlamak amacıyla görüşmelerin araştırmacının ve katılımcıların yalnız olduğu bir ortamda gerçekleştirilmiştir. En kısa görüşme 28 dakika, en uzun görüşme ise 77 dakika sürmüştür. Görüşmelerden elde edilen deşifreler 111 sayfa (Arial fontu, 11 punto, 1,5 satır aralığı) uzunluğundadır. Görüşmeler 2024 yılının Mart ve Nisan ayları içerisinde tamamlanmıştır.

Verilerin Analizi

Nitel veri analizi, üzerinde çalışılan veriyle ilgili anlam üretmek ve veri setinde neyin temsil edildiğine dair açıklamalar geliştirmek amacıyla verilerin sınıflandırma ve yorumlama sürecini kapsamaktadır (Çelik vd., 2020). Analiz sürecinde; veri setlerinden elde edilen deşifreler, araştırmacı notları ve diğer tüm materyaller sistemli ve düzenli bir şekilde incelenmekte ve bulgulara dönüştürülmektedir. Verilerin toplama sürecinde başlayan analiz süreci; verilerin elde edilmesiyle yoğunlaşan, tekrarlanan, dinamik bir süreçtir (Merriam, 2018).

Çalışmanın veri analiz sürecinde fenomenolojik bir çalışmaya uygun olacak şekilde tematik analizi kullanılmıştır. Tematik analiz, veri içindeki temaları tanımlamak, analiz etmek ve raporlamak için kullanılan, tümevarımsa bir metot olarak da tarif edilen bir nitel analiz yöntemidir. Bu yöntemde veri kümesinin ayrıntılı olarak düzenlenmesi ve temel örüntüleri ortaya çıkarmaya yönelik olarak tanımlanması amaçlanmaktadır (Fereday ve MuirCochrane, 2006; Patton, 2018).

Kapsamlı bir nitel analiz süreci ham verilerden kodlara doğru işleyen tümevarımsa bir süreç olarak tanımlanmaktadır (Creswell, 2017). Kodlar, verinin anlamlı parçalara dönüştürülmesi ve

isimlendirilmesi yoluyla oluşturulmaktadır. Sonrasında oluşturulan kodlar kümelenerek temalar veya kategoriler oluşturulur. (Creswell, 2007). Analiz sürecinde Braun ve Clarke (2019) tarafından önerilen altı aşamalı veri analiz süreci izlenmiştir. Bu aşamalar sırasıyla; araştırmacının veri hakkında bilgi sahibi olması, verilerde öne çıkan detayların belirlenerek ilk kodların oluşturulması, oluşturulan kodların potansiyel temalar halinde derlenmesi, ortaya çıkan temaların gözden geçirilmesi, son halini alan temalara isimlendirilmesi ve raporlanmasıdır. Bu kapsamda görüşmelerin yazıya geçirilmesiyle oluşturulan deşifreler genel bir anlam çıkarmak üzerine okunmuş ve notlar alınmıştır. Ardından veri toplama sürecinde araştırmacı tarafından kaydedilen araştırma notlarından da yararlanılarak metnin belli satırlarına kavramsal bağdaşım kurularak bir kod etiketi verilmiştir. Katılımcı ifadelerinde tekrar eden örüntü ve ifadeler aynı kodlar altında birleştirilmiş, benzer süreçleri ifade eden kodlar ayıklanarak tek kategoride toplanmıştır. Kategorilerin bir araya gelmesiyle temalar oluşturulmuş ve çeyrek yaşam krizinin kuramsal çerçevesine bağlı kalınarak tema ve kategoriler yapılandırılmıştır. Bu kapsamda ortaya çıkan temalar kriz öncesi, kriz ve kriz sonrası olmak üzere üç genel başlıkta sınıflandırılmıştır.

Araştırmanın İnanırcılığı (Credibility)

Araştırmanın inanırcılığı çalışma bulgularının gerçeklikle ne kadar örtüştüğü ve ne kadar uyumlu olduğu ile ilişkilidir. (Merriam, 2009). Katılımcıların dürüstlüğünü sağlamaya yardımcı olacak taktikler araştırmanın inanırcılığını sağlama yollarından biridir. Özellikle veri toplama oturumlarına yalnızca çalışmaya gerçekten katılmaya istekli ve verileri özgürce sunmaya hazır olan kişilerin katılımını sağlamak için, kendisine ulaşılan her katılımcıya çalışmaya katılmayı reddetme fırsatı verilmelidir (Shenton, 2004). Bu kapsamda katılımcılara gönüllü katılım formu (EK-C) aracılığı ile çalışmanın detaylarıyla ilgili bilgi verilmiş ve katılımcıların gizliliğinin sağlanacağı hem yazılı hem de sözlü olarak bildirilmiştir. Ayrıca tez danışmanının araştırma önerisinin hazırlanmasından bulguların tartışılması noktasına kadar sunduğu dönütlerle çalışmaya katkı sağlanmıştır. Nitel çalışmalarda yetersiz sonuçların ele alınması, kapalı yanıtlara dayalı tema

oluşturulması ve verileri yanlış yorumlanması gibi hataların ise inanılabilirliği tehlikeye düşürdüğü ifade edilmektedir. Bu noktada araştırma olgusu hakkında genel bilgiye sahip ve nitel araştırma yöntemleri konusunda uzmanlaşmış kişilerden, araştırmanın çeşitli boyutlarına ilişkin dönüt alınması inanılabilirlik konusunda alınabilecek önlemlerden bir diğeridir. Bu yöntem uzman incelemesi (peer debriefing) olarak tanımlanmaktadır (Creswell, 2003). Bu hususta alanda çalışan iki uzmandan hem görüşme formunun hazırlanması aşamasında hem de analiz sürecinde kapsamlı dönüt alınmış ve gerekli düzenlemeler yapılmıştır.

Araştırmanın Aktarılabilirliği (Transferability)

Nitel çalışmalar, hemen hemen tüm sosyal/davranışsal olayları bağlama bağlı olduğu gerekçesiyle genelleme amacı gütmeyen, “doğruluk” ifadelerine yer vermeden; betimleyici veya yorumlayıcı ifadelerle tanımlar (Guba, 1981). Aktarılabilirlik çalışma sonuçlarının benzer bağlam ve ortamlara uyarlanabilirliğini ifade etmektedir (Houser, 2015). Guba ve Lincoln, (1982) aktarılabilirliğin kanıtlanması için amaçlı örnekleme ve ayrıntılı betimleme yöntemlerini önermişlerdir. Bu çalışmada amaçlı örnekleme yöntemlerinden biri olan ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntemde öncelikli husus, çalışmanın hedeflerine ulaşmak için en iyi bilgiyi kimin sağlayabileceğine ilişkin kriterlerdir. Ayrıca araştırmanın bulgular bölümünde katılımcı ifadelerine detaylı biçimde yer verilmektedir. Ayrıntılı betimlemeler okuyucunu verilerin elde edildiği ortamı zihninde canlandırabilmesine ve kendi ortamına ilişkin olası sonuçları daha kolay çıkarabilmesine olanak tanır (Başkale, 2016).

Araştırmanın Güvenilebilirliği (Dependability)

Bitsch; (2005) güvenilebilirliği “bulguların zaman içindeki istikrarı” olarak tanımlamaktadır. Örnekleme büyüklüğünün yeterli sayıda olması, araştırma olgusunun farklı araştırmacılar ile irdelenmesi, araştırma esnasında ulaşılan kaynakların ve başvuru görüşlerin sayıca fazla olması güvenirliliği arttıran hususlar olarak ifade edilmiştir. Bu hususta verilerin toplanmasıyla

başlayan analizi süreci ve araştırmacı notları örneklem büyüklüğünün belirlenmesi hususunda belirleyici olmuş ve veri doygunluğuna ulaşılan kadar görüşmelere devam edilmiştir. Ortaya çıkan analizlerin taslak hali tez danışmanına iletilmiş ve veri toplama sürecinin sonlandırılmasına ilişkin dönüt alınmıştır. Nitel araştırmacılar her ne kadar verilerin istikrarı ile ilgilenseler de farklı gerçekliklere temas edilmesi ya da araştırmacıdan kaynaklanan araçsal değişimler nedeniyle ortaya çıkan istikrarsızlıkları da hesaba katmaları gerekmektedir. Nitekim nitel çalışmalarda sürecin ayrıntılı olarak detaylandırılması ve belgelenmesi çalışmanın güvenilebilirliğini artıran bir husustur (Guba, 1981). Bu kapsamda çalışmada kullanılan yöntem ve çalışma sürecinin nasıl yürütüldüğüne yöntem bölümünde ayrıntılı bir biçimde yer verilmiştir. Veri toplama sürecine ilişkin görüşme formu ve gönüllü katılım formu ekler bölümünde yer almaktadır.

Araştırmanın Teyit Edilebilirliği (Confirmability)

Lincoln ve Guba (1985), birden fazla araştırmacının aynı fenomen üzerinde uzlaşma derecesi olarak tanımladığı araştırmanın teyit edilebilirliği; bulguların araştırmacının yargılarını değil çalışılan konuyu betimleme düzeyini ifade etmektedir. Burada, çalışmanın bulgularının araştırmacının özellikleri ve tercihlerinden ziyade, bilgi verenlerin deneyimlerinin ve fikirlerinin yansıtmaya yardımcı olacak adımlar atılmalıdır (Shenton, 2004). Denetim izi; bir araştırmanın stratejisinin belirlenmesinden bulguların raporlanmasına kadar olan tüm sürecin şeffaf bir şekilde açıklanmasını ifade etmektedir ve nitel çalışmalarda teyit edilebilirliği sağlamanın bir yoludur. Bir denetçinin kapsamlı bir denetim yapabilmesi için, soruşturma sürecinin çapraz kontrolü amacıyla araştırma sürecine dair; ham verilerin, görüşme ve gözlem notlarının, araştırmada tutulan kayıtların, ham verilerin, yazılı alan notlarının, veri azaltma ve analiz ürünlerinin saklanması gerekmektedir (Lincoln ve Guba, 1985). Bu çalışmanın teyit edilebilirliğinin sağlanması amacıyla araştırma süreci boyunca elde edilen veriler ve sürece dair alınan tüm yazılı notlar muhafaza edilmektedir.

Araştırmacının Rolü

Araştırımcı Ankara Üniversitesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümünde lisans eğitimini tamamlamış ardından Hacettepe Üniversitesinde aynı alanda yüksek lisans eğitimine başlamıştır. Çalışmacının içinde bulunduğu gelişimsel dönem değerlendirildiğinde çalıştığı olguya ilişkin güncel deneyimlerini ve olası yargılarını çalışmaya aktarmaması hususunda özen gösterilmiştir. Olgubilim çalışmalarında, tecrübe edilmiş fenomenin özünün tarafsız bir şekilde aktarılması oldukça önemlidir. (Tekindal ve Arsu, 2020). Paranteze alma, araştırmacının irdelediği olguya ilişkin önceden sahip olduğu tüm görüş, düşünce, değer ve deneyimlerini askıya alma sürecini ifade etmektedir. Başka bir ifadeyle katılımcılardan elde ettiği veri setine objektif bir tutumla yaklaşması olarak ifade edilebilir (Kılınç vd. 2018). Bu kapsamda çalışmacı veri toplama süreci öncesinde çalıştığı olguyu tanımlamış ve çalışma bulgularına yönelik beklentilerini yazıyla listelemiştir.

Çalışmacı ayrıca veri toplama sürecinde çalışmanın amacından bahsederken ve soruları yöneltirken yönlendirici olmamaya özen göstermiş; katılımcıların yanıtlarını etkilememek amacıyla görüşme sürecinde mezuniyet sonrası yetişkin yaşamına ilişkin görüş ve deneyimlerinden söz etmemiştir. Görüşme esnasında katılımcıların yetişkinliğe geçiş sürecinde deneyimlediği olası zorluklar göz önünde bulundurularak empati düzeyi yüksek tutulmaya çalışılmış ve katılımcıların iyilik hali gözetilerek görüşmeler sürdürülmüştür. Ayrıca veri toplama ve analiz sürecinde tez danışmanıyla iletişimde kalarak çalışmayla ilgili dönüt alınmıştır.

Bölüm 4

Bulgular, Yorumlar ve Tartışma

Bu bölümde çeyrek yaşam krizi deneyimini ortaya koymayı amaçlayan araştırma bulgularına ve yorumlara yer verilmiş; ardından bulgular literatür kapsamında tartışılmıştır. Araştırma bulgularına dair boyut, tema ve kategorilere Tablo 4'te yer almaktadır.

Tablo 4

Veri Analizi Sonucunda Şekillenen Boyut, Tema ve Kategoriler

Boyut	Tema	Kategori
Kriz Öncesi	"Eğitim/Gelişim İmkanları"	Kısıtlı Sosyal Ortam
		Eğitimde Nitelik Sorunu
		Kişisel/Akademik Gelişim
	Kariyer Yapılandırması	
Kriz	Kriz Deneyimi	İşsizlik/KPSS
		Ekonomik Zorluk
		Zorunlu Kariyer Tercihi
		Ebeveyn Evinde Yaşam
		Sosyal Rollerin Ertelenmesi
		Mesleki Kimlik Bunalımı
	Kriz deneyimini zorlaştıran Faktörler	Yetersiz Alım
		Algılanan Kayırmacılık
		Zamansal Kısıtlılık
		Özel Sektör Girdabı
		Belirsizlik
		Deneyim Yoksunluğu
	Kriz Deneyiminin Psikolojik Belirtileri	Sosyal Baskı
		Kaygı ve Stres
		Umutsuzluk
Yetersizlik Hissi		
Tahammülsüzlük		
Kriz Dönemini Kolaylaştıran Faktörler	Pişmanlık	
	Hayal kırıklığı	
	Destek Unsurları	
	Çalışma deneyimi	
Krizle Baş Etme Yöntemleri	Kabul ve Dayanıklılık	
	Kaçınma	
	İlgi Alanına Yönelme	
Kriz Sonrası	"Kayıp"	
	Çıkış Denemeleri	Atanma Hedefi
		Farklı kaynaklara Yönelme
	Stabilizasyon	Kalıcı Yetişkin Rolü
Öz Bakım		

Araştırmanın Bulguları

Araştırma bulgularında katılımcıların çeyrek yaşam krizi deneyimleri bütünsel bir perspektifte; “kriz öncesi”, “kriz” ve “kriz sonrası” olmak üzere üç boyut altında sınıflandırılmıştır. “Kriz öncesi” boyutuna ait iki, “kriz” boyutuna ait beş ve “kriz sonrası” boyutuna ait üç tema bulunmaktadır. Bu bölümde çalışmada elde edilen boyut tema ve kategorilerin yanında, bulgulara ilişkin katılımcı ifadeleri doğrudan alıntılanarak paylaşılmıştır. Yalnızca katılımcıların gizliliğini korumak adına eğitimlerine devam ettikleri üniversite isimleri, çalıştıkları kurumların isimleri, yaşadıkları il ve ilçe isimleri cümlelerden çıkarılmıştır.

Kriz Öncesi Boyutuna İlişkin Bulgular

Katılımcıların gelişimsel kriz yaşantısı öncesi ve kriz yaşantısıyla ilişkili deneyimlerine “kriz öncesi” boyutu altında yer verilmiştir. Bu boyutta yer alan tema ve kategorilere Tablo 5’te yer almaktadır.

Tablo 5

Kriz Öncesi Boyutuna İlişkin Tema ve Kategoriler

<i>Tema</i>	<i>Kategori</i>
Eğitim/Gelişim İmkanları	Kısıtlı Sosyal Ortam
	Eğitimde Nitelik Sorunu
	Kişisel/Akademik Gelişim
Kariyer Yapılandırması	

Tablo 5 incelendiğinde kriz öncesi boyutuna ilişkin temalar “eğitim/gelişim imkanları” ve “kariyer yapılandırması” olarak ifade edilebilir. Eğitim/gelişim imkanları temasında “kısıtlı sosyal ortam”, “eğitimde nitelik sorunu” ve “kişisel/akademik gelişim” kategorileri yer almaktadır. Bu kategorilere ilişkin katılımcı ifadelerine aşağıda yer verilmiştir:

İşin açığını konuşmak gerekirse büyükşehirde okumak gibi bir niyetim vardı ama aldığım puan itibarıyla... okumak zorunda kaldım PDR’ye gidebilmek için. Hani biraz da sosyal bir yaşantı

bekliyordum. İşte gezeriz, tozarız eğleniriz tarzına bir düşüncem vardı ama bulunduğum şehirde böyle şeyler çok mümkün olmuyordu. Yani en fazla işte kafeteryaya gidip çay kahve içiyorduk. Öyle bir ortamda da çok tatmin olmadım açıkçası üniversite hayatı boyunca. Konser olmadı, onun dışında işte hani bir gezi olmadı, hiçbir şey olmadı, hiçbir şey yapamadık. Yani kendi imkanlarımız dahilinde yaz aylarında bir yere gidebiliyorsak o şekilde tolere etmeye çalıştık üniversite hayatını. (K1, Kategori: kısıtlı sosyal ortam)

Üniversitede hocalarımla sürekli tartışacağımı düşünüyordum. Arkadaşlarımla sürekli tartışacağımı düşünüyordum. O yüzden daha çok kitap okumam gerekiyordu. Daha çok bilgi edinmem gerektiğini düşünüyordum. Üniversiteye gidince tam bir hayal kırıklığı oldu. Hüsrana oldu. Yani bir de taşra üniversitesi olduğu için arkadaşlarımla beklentileri çok daha farklıydı. Herkesin farklı bir hayatı vardı. Hiç kimse böyle benim gibi oturup bir Nietzsche olsun okumamıştı, tartışamıyorduk. Daha ziyade evden çıkıp gelmiş ev kızları vardı ya da işte köydeki işini bırakıp gelen erkek arkadaşlar vardı. (K6, Kategori: kısıtlı sosyal ortam)

Nasıl ifade edeyim? Bizde profesör yoktu. Üniversitede biz okurken üç tane yardımcı doçent hocayla dört yıllık PDR bölümünü bitirdik. Yani aynı hoca çok farklı alanlarda derse girdi. Yani ne kadar yeterliydi orasını bilemiyoruz ama girdi. Ben çok akademik başarısı yüksek bir öğrenci değildim ama akademik anlamda da çok bir veri aktarımı olmadı bize. Yani çok ilgilenildiğimiz de olmadı. Ders geçme amacıyla dört yılı bitirdik. (K1, Kategori: eğitimde nitelik sorunu)

Aslında beklentim daha fazlaydı. Ben böyle daha akademik bir şey bekliyordum. Yani daha akademik bir yol daha sosyal olarak da hani ailemden daha çok uzaklaştığım, daha özgür olduğum sosyal olduğum bir hayat bekliyordum ama bilmiyorum. Ya sınıf ortamı şekildeydi. Sınavlara bir şekilde aynı lisedeki gibi çalışıp giriyorduk. Ben daha fazla akademik böyle makaleler okuyacağız çok daha araştırmalar olacak. Hani böyle çok sınav odaklı değil de daha çok böyle araştırma odaklı bir eğitim bekliyordum. Ya yanıldım ya da olan bu. (K2, Kategori: eğitimde nitelik sorunu)

Üniversite hayatımda farklı insanlar gördüm. Dini bakımdan, ondan sonra düşünce bakımından, yaşayış tarzları bakımından. Bu beni çok güzel yani geliştirdi diye düşünüyorum. En azından dünyaya bakış açımı değiştirdi. Hani insanlara bakış açımı değiştirdi ve kimseye yargılamadan koşulsuz kabulün nasıl gerçekleşebileceğini daha iyi öğrendiğimi düşünüyorum yani ondan dolayı. (K7, Kategori: kişisel/akademik gelişim)

Akademik alanda İngilizce ile alakalı işte tercümanlık falan yapıyorduk ekstra. Normalde İngiliz edebiyatı tercümanlık bölümü ile alakası olmayan bir branştı. Ekstra hani akademik olarak katkı sağlaması için normalde şu an piyasada olmayan tiyatro eserleri vardı. Hocalarımız onu bulmuştu yani, öğretim görevlileri. Ondan sonra onlar tercümanlık yapmamıza yardımcı oldular. O eserlerin Türkçe'ye tercümesi yoktu mesela ilk biz yaptık o tercümeleleri. Onun dışında işte dediğim gibi İngilizceye katkı sağlayabilecek gerekli seminerler vesairenden faydalandık. (K8, Kategori: kişisel/akademik gelişim)

Lisans sürecinde elde edilecek akademik ve sosyal kazanımların, yetişkin rollerine girmenin bir hayli zorlaştığı mezuniyet sonrası süreçte bireylerin kariyer seçeneklerini arttırabileceği düşünülmektedir. Katılımcı ifadelerinde de görüldüğü üzere üniversite aracılığı ile bireyler aile evinden uzaklaşarak farklı kültürlerden insanlar tanımakta ve mesleki açıdan gelişimlerini destekleyecek olanaklardan yararlanmaktadırlar. Bunun yanında aldıkları akademik eğitimin niteliği ve sosyal ortamların yetersiz olması katılımcıların süreçten beklentileriyle

uyuşmamaktadır. Üniversite eğitiminin zorunlu eğitim kademesine benzer şekilde sınav temelli ilerlemesi, akademik perspektiften uzak olması ve bölümde akademisyen sayısının yetersiz olması “*eğitimde nitelik sorunu*” teması altında katılımcıların lisans sürecine ilişkin eleştirdiği noktalardandır.

Kariyer yapılandırması teması, bireylerin mezuniyet öncesi ve mezuniyet sonrası dönemde kariyer planlarını ve kariyer planlarına yönelik eylemlerini içermektedir. Bu temaya ait örnek katılımcı ifadeleri aşağıda sunulmuştur:

Öncelikle üniversitede son sınıfta staja başladık. Staja başlamadan önce aslında benim niyetim yüksek lisans yapmaktı, akademisyen olmaktı ama staja başladığım zaman öğrencilerle o sınıf ortamında iç içe olunca dedim hani bu tam bana göre bir meslek. Yani akademisyenlikten çok Öğrencilerle iç içe olma isteği doğdu. Bu beni çok mutlu etti. O yüzden hani KPSS sürecine girdim. Çünkü ülkemizde öğretmenlik mesleğine başlayabilmek için KPSS süreci gerekiyor. (K3, tema: kariyer yapılandırması)

KPSS ye girmeye direkt son senemde hatta dördüncü sınıftan yani dershaneyi başlayarak karar verdim, diğer arkadaşlarımla birlikte dedik ki beraber çalışarak yapabiliriz. (K5, tema: kariyer yapılandırması)

Yani benim hedefim şaşmadı. Bu şekilde ilerledik kendimde bu noktada geliştirmek için uğraştım. Öğretmenliğim gelişsin, İngilizcem gelişsin. Hem akademik olarak hem mesleki beceriler olarak gelişmek için sürekli çabaladım ve hedefimde şu vardı, herhangi bir devlet okulunda, Türkiye Cumhuriyeti'nin toprakları sınırları içerisinde herhangi bir devlet okulunda İngilizce öğretmeni olmak. Onun dışında başka da açıkçası bir hedefim yoktu (K8, tema: kariyer yapılandırması)

Mezun olmadan lisans senemin dördüncü sınıfında anlaşma imzaladım. Zaten o kolejde birkaç senem garantiydi. Çünkü bir anlaşma yapıyordunuz. Cayarsanız tazminat durumunuz oluyordu. Oh dedim, şimdilik rahatım, hani şey yaparım, yüksek lisansı da izin veriyorlarmış hani. (K11, kategori: kariyer yapılandırması)

Kriz öncesi dönemde bireyler hem kariyer süreçleriyle ilgili kararlar almakta hem de bu kararları doğrultusunda eyleme geçmektedirler. Kariyer planının yapılandırılması ve eyleme geçirilmesi üniversite sonlarında olduğu gibi bunu takip eden mezuniyet sonrası süreçte de gerçekleşmektedir.

Kriz Boyutuna İlişkin Bulgular

Bu tema kapsamında katılımcıların çeyrek yaşam krizi olgusuna ilişkin deneyimleri bütünsel bir perspektifte incelenmiştir. Kriz dönemi temasına ilişkin tema ve kategoriler Tablo 6’da sunulmuştur.

Tablo 6

Kriz Boyutuna İlişkin Tema ve Kategoriler

Tema	Kategori
Kriz Deneyimi	İşsizlik/KPSS
	Ekonomik Zorluk
	Zorunlu Kariyer Tercihi
	Mesleki Kimlik Bunalımı
	Ebeveyn Evinde Yaşam
	Sosyal Rollerin Erteleenmesi
Kriz deneyimini Güçleştiren Faktörler	Yetersiz Kamu Alımı
	Belirsizlik
	Algılanan kayırmacılık
	Zamansal Kısıtlılık
	Özel Sektör Girdabı
	Deneyim Yoksunluğu
Kriz Deneyiminin Psikolojik Belirtileri	Sosyal Baskı
	Kaygı ve Stres
	Umutsuzluk
	Yetersizlik Hissi
	Tahammülsüzlük
	Pişmanlık
Kriz Deneyimini Kolaylaştıran Faktörler	Hayal kırıklığı
	Destek Unsurları
Krizle Baş Etme Yöntemleri	Çalışma deneyimi
	Kabul ve Dayanıklılık
	Kaçınma
	Öz Bakım

Tablo 6 incelendiğinde kriz dönemi temasında; “kriz deneyimi”, “kriz deneyimine sebep olan faktörler”, “kriz deneyimini güçleştiren faktörler”, “kriz deneyiminin psikolojik belirtileri”, “kriz deneyimini kolaylaştıran faktörler” ve “krizle baş etme yöntemleri” temaları yer almaktadır.

Katılımcıların yetişkinliğe geçiş sürecinin zorlukları ile doğrudan ilişkili deneyimleri 'kriz deneyimi' teması altında incelenmiştir. Bu tema altında "işsizlik/KPSS", "ekonomik zorluk", "zorunlu kariyer tercihi", "mesleki kimlik bunalımı", "ebeveyn evinde yaşam" ve "sosyal rollerin ertelenmesi" kategorileri yer almaktadır. Bu kategorilere ait katılımcı ifadelerine aşağıda yer verilmiştir:

Yani atanamadım ama daha sonrasında gidip ücretli öğretmenliğe başvurduğum. En azından kendi ayaklarımın üstünde durabileyim mesleğimi yapabileyim bir kere öğrencilerimle buluşabileyim. Ama burada bir noktada torpil gerekiyordu ve benim yerime 2 yıllık işletme mezunu adalet mezunu insanlar girip din kültürü ve ahlak bilgisi dersinde öğretmenlik yapıyorlardı. Yani bu işsizlik benim inancımı çok yıkan bir şey oldu. (K2, kategori: KPSS/İşsizlik)

KPSS oldu. Umutsuzluğum oldu. Yani başka bir etmen yoktu. Öyle. Sınavı kazanamamam yani KPSS sürecinde. Ne bileyim çalıştığımı da düşünüyorum. Hani bir sene boyunca güzelce hazırlandım olmadı. Sınav sadece benim. (K9, kategori: KPSS/İşsizlik)

Belirli bir gelir sağlayamıyorsun ister istemez. O KPSS kitaplarına mecbur ücret veriyorsun, derslere ücret veriyorsun ve senin belirli bir maddi gelirin yok, herhangi bir destekçin yok mecbur aileden istiyorsun. O süreç bayağı yormuştu beni. (K3, kategori: ekonomik zorluk)

Yani benden koskoca işte sizin televizyonlarda, gazetelerde gördüğünüz kitapları olan insanlar beni arayıp benden şu makaleyi yayınlatabilir miyiz, ne zaman yayınlarız diye ricada bulunuyorlar. İnanılmaz onore oluyorum yani ama sonra bakıyorum cepte para yok, bir işim yok, sabit bir işim yok. Tatile gitmek istiyorum, kampçılık yapmak istiyorum, gezmek istiyorum, yurt dışına çıkmak istiyorum. Yok. Neden? Çünkü bir bana gelen asgari ücretten bile düşük bir ücret. Özel derslerde falan kendimi tanıtmak için çok düşük ücretleri özel dersler verdim. (K6, kategori: ekonomik zorluk)

Normal şartlarda biraz daha elim rahat olsaydı, hani en azından bir yıl daha gir bir yıl daha dene deselerdi muhtemelen şey yapmazdım. Hani bu mesleğe girmedim bir yılda öğretmenlikten hazırlanırdım. Bu sefer çok daha iyi hazırlanacağım kesin olarak görüyordum çünkü. 2 yıllık altyapıyla beraber üçüncü yıl daha yüksek puanlar alıp. Atanırım diye düşünüyordum. En azından hani zaten 2018 yılında alım olmamış PDR'den. 2019 yılında o almadıkları alımı da alırlarsa hani giderim diye düşünüyordum ama hem maddi yetersizlikler hem de çevre baskısı beni bu mesleğe girmeye yönlendirdi. O şekilde kararlarımı hani şey oldu. (K1, kategori: zorunlu kariyer tercihi)

Askerliğim bittikten sonra yine ara süreç olduğu için boşta kalmamak adına özel sektöre girdim. Özel sektör devamı da zaten koşturma. (K4, kategori: zorunlu kariyer tercihi)

Yani üniversite mezunusun ama ev hanımlığı yapıyorsun. Ya da çalışsam da hiç üniversite, lise bir okumamış, belki insanlarla aynı ortamda çalışıyorsun. Kendi diğerdeyken hep kendimi altındaki insanlarla muhatapsın artık gibi bakamıyorsun yani belli bir Seviyeye geldikten sonra alt seviyedeki insanlar gözüne batıyor. Onlarla anlaşamıyorsun, atanmış insanlar seninle anlaşamıyorlar. Onlar da kendilerince kendi arkadaş ortamına kurmak istiyorlar. Böyle çok iki arada bir derede tam arafta yani ne hani bu bir sağ ve sol olsa ne sağ ile tamsın ne sol ile tam olabiliyorsun. İki tarafta da kendini ya eksik ya da fazla hissettiğin noktalar oluyor. Yani böyle hayat boyu o artık o üniversite mezuniyet senin böyle yanında yük gibi. En azından benim için böyle oldu. (K2, kategori: mesleki kimlik bunalımı)

Ama yine de insan belli zamanlarda belli dönemlerde ihtiyaç duyduğu şeyi elde etmediği için hangi pozisyonda olursa olsun içten içe bazı eksiklikler hissediyor. Şöyle bir durum var abim de benle benzer süreçleri yaşadı ve kendi aramızda geçen diyalog: “Geçmişte hayal ettiğimiz, sürekli çevre tarafından parmakla gösterilen, olmayı hayal ettiğimiz o büyük insanlar olmadık”. Daha gündelik sektör içerisinde sistemi işletecek çarkı döndürecek ara eleman pozisyonlarında kaldık. (K4, kategori: mesleki kimlik bunalımı)

Üniversiteyi tam bıraktım işte o sene de memlekete dönmek zorunda kaldım. Memleket döndükten sonra biraz düzenim bozuldu. (K4, Kod: ebeveyn evinde yaşam)

Yıllar sonra tekrar eve gelmek işte birileriyle birlikte. Yani kendi ailem bile olsa yaşın ilerlediği için birçok noktada artık özgürlük istiyorsun. Bu şartlar altında çalışmak da benim için bayağı sancılı de bir süreçti. (K8, Kod: ebeveyn evinde yaşam)

Tabii bir numara maddiyat. Maddiyatımız olsaydı hiçbir sıkıntı çekmezdik. Onun dışında ben hep şey diyordum. Hani şu doktora bir bitsin de sonra evlenelim diyordum ama şimdi şöyle oluyor, bu sefer de yaş otuzu geçmiş oluyor. (K6, kategori: sosyal rollerin ertelenmesi)

Yukarıda yer alan ifadeler incelendiğinde; işsizlik, KPSS ile kamuya atanamama, istediği alanda istihdam olanağı bulamama sonucunda farklı bir pozisyona yönelme ve mevcut kariyer pozisyonunun ideal kimlik rolleriyle uyuşmaması, ebeveyn evine dönüş ve kariyer alanındaki istikrarsızlıklardan dolayı romantik ilişki deneyiminin ertelenmesi katılımcıların yetişin yaşamına geçiş sürecine deneyimledikleri başlıca zorluklar olarak tanımlanmaktadır. Mezuniyet sonrası süreçte düzenli bir işi ve ekonomik açıdan bağımsızlığa sahip olmayan bireyler aile evine dönmekte ve üniversite sürecinde kazandıkları bağımsızlığı yitirmektedirler. Kariyer planlarını arzuları doğrultusunda eyleme geçiremeyen bazı katılımcılar boşta kalmamak, mesleğini icra edebilmek ve maddi kaygılardan kurtulmak amacıyla farklı pozisyonlara yöneldiklerini ifade etmektedirler. Bu durum bazı katılımcıları mesleki kimlikleri ve mevcut pozisyonları arasındaki uyuşmazlıktan kaynaklı bir sorgulama haline girmesine sebep olmaktadır. Katılımcıların kalıcı bir kariyer rolüne yerleşememesi evlilik gibi bazı sosyal rollerin ertelenmesine sebebiyet vermektedir.

Kriz deneyimini güçleştiren faktörler *temasında*; “yetersiz kamu alım”, “belirsizlik”, “algılanan kayırmacılık”, “zamansal kısıtlılık”, “özel sektör girdabı”, “deneyim yoksunluğu” ve “sosyal baskı” kategorileri yer almaktadır. Bu kategorilere ilişkin katılımcı ifadeleri şu şekildedir:

Yani aslında bir kere de atanabilecek puanı almıştım. 76, 77 puan almıştım. Ama o sene de işte atamalar okul öncesinde yoğunlaştı. 15.000 atanmanın olduğu atamaydı.

Yani onlar zaten psikolojik olarak insanı çok kötü etkiliyor. (K5, Kod: yetersiz kamu alımı)

Bu bağlamda da bunun birçok nedeni olabilir. Yani ben yeterli puan almamış olabilirim. Atama sayısı az olabilir ya da işte atama mezun oranı fazla olduğu için o aradaki fark. Bunun için mesela bu olabilir. Birden fazla sebebi vardır. (K10, Kod: yetersiz kamu alımı)

Bir taraftan da KPSS'ye hazırlansam eğer acaba alımlar ne kadar olacak, sınavın zorluğu ne derecede olacak? Yani hep bu soru işaretleri oluyor insanda. (K8, Kod: belirsizlik)

Şöyle, hani bu hem hayatımın o dönemin öncesinde hem o dönemde hem de o dönemden sonra benim şöyle bir düşüncem var, şu an biz önümüzü göremiyoruz. Örnek veriyorum ben 2017 yılında günde 12 saat, 14 saat yeri geldi 16 saat ders çalıştım. Ben derece yapsam dahi o yıl atanamayacaktım. Yani önümüzü göremiyoruz. Aynı durum bu yıl da geçerli. Bu yıl maliye bakanı örnek veriyorum atama olmayacağını söyledi. Hani ne kadar alım olacağını bilsek yani kaç kişi alınacak, Örnek; 1.000 kişi mi alınacak. Yani sınavdan bir yıl önce bu açıklansa hani ilk bine girebilir miyim? Girebilirim. Tamam o zaman çalışayım. Giremeyeceksem ben o yıl ders çalışmayayım. Yani umudumu keseyim. (K1, kategori: belirsizlik)

Yani tekrar ders çalışma, ücretli öğretmenliğe başvurmak noktasında hep torpilin döndüğü bir sistemde ders çalışmak beni umutsuzluğa itti. (K2, kategori: algılanan kayırmacılık)

Hatta şöyle söyleyeyim, son bir deneyimim oldu. Geçen sene ALES puanım ve YDS'm yüksek olunca ben 2 hafta önce bir araştırma görevlisi sınavına girdim ve hani orada bariz bir şekilde bizim hakkımız yendi. Hani girenler olarak bunu bile söyleyebilirim. Yani bu da beni biraz motivasyonumu düşürdü. (K11, kategori: algılanan kayırmacılık)

Ben 2020'de 2019'da ücretli öğretmenlik yapıyordum. Dedim KPSS ile ikisini götürebilirim ama ne yazık ki öyle olmadı. KPSS öyle iki işle gidebilecek bir durum değildi çünkü ben daha yeni başlıyordum. Bir alt yapım da yoktu. Sonra ben ücretliyi bırakıp KPSS'ye yöneldim. (K8, kategori: zamansal kısıtlılık)

Bir de KPSS çalıştığınız süreçte gidip başka bir fabrikada herhangi bir yerde çalışabilirsiniz. Para kazanabilirsiniz. Hayatınızı idame ettirme açısından. Ondan da mahrum kalıyorsunuz. Hani böyle aileye daha bir bağımlı yaşam sürüyorsunuz, bağımlı hale geliyor. (K10, kategori: zamansal kısıtlılık)

Özel sektörde çalıştığınız mesai saati çok daha fazla. Mesai saati içerisindeki yoğunluğunu çok daha fazla ve bir memur olmaya göre kazancınız, yarı yarıya. Üstüne tatil günleriniz daha az. Diyelim ki özel sektörde ben haftada 6 gün çalışıyorum. Fakat resmîyette görüldüğü gibi iş resmi saatler arasından ibaret kalmıyor. Ben evime gittiğimde eksik kalan işi yapmaya devam etmek durumundayım. O da bir noktadan sonra sadece yaşamıyormuş da böyle rölantide hayatı devam ettiriyormuş gibi, yaşamaya değil de ölmemeye oynuyormuş gibi. Sadece hayatta kalma survivor modda yaşıyormuşçasına devam ediyor. Devam ediyor ve bir noktadan sonra farkında olmadan senelerin birden gittiğini fark ediyorum. (K4, kategori: özel sektör girdabı)

Ya şimdi bir kere mevsimlik çalışıyorsunuz. Yani bir de her an görevinize son verilebilir. Bunu bir aklımızda şey oluyor. Hani ya her an arayabilir. Yani ilçe milli eğitiminden

arayıp işte işinize son verildi denebilir. Bu olumsuz etkiliyor bu durumumuzu. (K10, kategori: özel sektör girdabı)

Yani çok deneyimlediğimi söyleyemeyeceğim çünkü mezunsunuz bir işiniz yok. Şöyle, hani kitap okumak işte ne bileyim ya da daha böyle sanatsal faaliyetler bana çok tatmin duygusunu yaşatan şeyler değil. Sevmiyorum da. Onun dışında mezun olduk, işsiz herhangi bir maddi şeyimiz yok kazancımız yok. Çok hani hareket alanımız yok. Hareket alanımız olmadığı için de işte şunu yapsam bana çok iyi geliyor dediğim bir durum söz konusu olmadı işe girene kadar. (K1, kategori: deneyim yoksunluğu)

Hani bizim için ben şöyle düşünüyorum, bizim kendimizi gerçekleştireceğimiz zaman en verimli olduğumuz üretkenliğimizi en böyle zirve olmaya başladığı zamanlarda biz eve oturup evde kapanıp ya ders çalışmak zorunda kalıyoruz ya da ücretli öğretmenlik veya özelde, ki burada özelde çalışmak çok kötü bir durum. (K7, kategori: deneyim yoksunluğu)

Özellikle ailemde bu baskıyı çok gördüm. Sadece ders çalışıyorsun çünkü ve ders çalışmak onlar için bir herhangi bir iş değil sadece, çünkü kendin için yapıyorsun ve onlara bir getirin olmadığını düşünüyorlar. Daha doğrusu biraz da kendini yük gibi hissettirdi insanlar öyle söyleyeyim size zaten bu sürecin içinde olmayanlar anlamayan insanlar için zaten hani niye çalışıyorsun ki? Zaten bir şey olmayacak söylemlerine çok maruz kaldım. Özellikle Kadın olduğunuz için sosyal olarak artık belli bir yaşta olduğunuz için özellikle evlilik baskısına çok maruz kaldım. Bu beni çok yormuştu. Çünkü KPSS sadece orada sınava çalışıyorsun ama dışarıdan sana böyle baskılar geliyor. Bu çok zorlamıştı beni. (K3, kategori: sosyal baskı)

İşte mezun olduktan sonra bir hani ilk yıl değildi, ikinci, üçüncü yıllar hani böyle bir çevremde böyle beklenti oluyor. Çevrende sana karşı aileden öncelikle; atanma, işte senin mutluluğunu görmeleri vesaire. Hani onun verdiği bir tatsızlığı oluyor. Atanamadın mı diye çünkü bizim toplumda herkes soruyor, yani ne iş yapıyorsun falan KPSS çalışıyorum deyince bir olumsuz bir hava oluyor orada. Surat ifadesi düşüyor sanki yani kendi. Ne alakası varsa vatandaşın onu da anlamış değilim. Bu anlamda da en çok duyduğum cümle buydu yani; "Bu yıl da mı olmadı." (K10, kategori: sosyal baskı)

Kriz deneyimi ile doğrudan ilişkilendirilebilecek yaşantıların yanında, bireyleri çevreleyen sosyoekonomik koşullar ve kaynaklar da kriz deneyimini olumsuz etkilemektedir. Kamu personeli seçme sınavına hazırlanan katılımcılar çalışma hayatından ve sosyal yaşantılarından izole olarak zamanlarının büyük bölümünü ders çalışmaya ayırmaktadırlar. Ekonomik ve zamansal kısıtlılık aynı zamanda katılımcıların farklı deneyimler edinmesini engellemektedir. Yetişkin yaşamının getirdiği belirsizlik ve kariyer alımlarındaki usulsüzlükler katılımcıların deneyimlerini güçleştiren diğer faktörlerdir. Kalıcı bir yetişkin rolüne yerleşemeyen bazı katılımcılar çevrelerinden ve ailelerinden toplumsal normlar çerçevesinde baskı gördüklerini ifade etmektedirler. Deneyimlenen bu baskı; kalıcı bir iş edinmeleri, kamuya atanmaları ve aile kurmaları üzerine gerçekleşmektedir.

Kriz deneyiminin psikolojik belirtileri alt boyutunda “kaygı ve stres”, “umutsuzluk”, “yetersizlik hissi”, “tahammülsüzlük”, “pişmanlık” ve “hayal kırıklığı” kategorileri yer almaktadır. Aşağıda kriz deneyiminin psikoloji belirtileri temasına ilişkin katılımcı ifadelerinden örnekler verilmiştir:

Yaklaşık 11 ay çok yüksek bir puanla atama bekledim ama gerçekleşmedi. Hani atanamayacağım mı? Hani kime muhtaç kalacağım? Hani ister istemez maddi ihtiyaçlarınızda oluyor büyük bir şey oldu, hani problem oldu benim açımdan (K1, Kategori: kaygı ve stres)

Stresim hep bedeninden çıkıyordu. Dirseklerimde inanılmaz kaşınmalar vardı. Uyuyamıyordum, kaşısam kanıyordu, kaşimasam canım acıyordu kaşınıyordu. Sınava 40 gün kala tam 40 gün boyunca kanamam oluştu. (K2, kategori: kaygı ve stres)

Psikolojik olarak beni en çok etkileyen ya çalışmak istiyorum, çalışamıyorum bir kere. Bir de insanları en çok korkutan şeylerden birisi çalışıp da başaramamak. Ya diyorum ben de saatlerce çalışsam acaba bir de başaramasam daha da moralim bozulur mu diye düşündüm. O yüzden ikisini bir arada götürmeye çalıştım. Yani minimum çalışmayla KPSS de başarı sağlamaya çalıştım. (K5, kategori: umutsuzluk)

Umudum kalmamıştı. Artık insan bir kere hani şey yapıyor. Böyle emek veriyorsun, çaba gösteriyorsun olmuyor. Bu sefer umutsuz kalıyorsun sen, olmayacak gibisinden bir daha da istemiyorsun. Yani hevesin kalmıyor. (K9, kategori: umutsuzluk)

Yani yetersizlik. Yani hani neyi yanlış yapıyorum da olmuyor çünkü şöyle bir durum söz konusuydu. 50 soruluk bir alan sınavına girdim. Ben o dönemde 46 doğru vardı. Benim 46 ya 4 sonuçlandı. Ona rağmen atanamıyordum. Hani önümde 1.000 kişi vardı o durumda hani daha ne kadar mükemmel yapılabilir ki bir sınav diye hani düşünüyordum kendi kendime. Rakiplerim çok güçlüydü. Kendimi yetersiz hissettim açıkçası o dönemde biraz. (K1, kategori: yetersizlik hissi)

Hangi sınava girsem başarısız oluyorum, hangi sınava girsem bir türlü milletin aldığı 90, 99'ları ben alamıyordum. Milletin geçtiği mülakatları ben geçemiyordum Katılımcı (K6, kategori: yetersizlik hissi)

Yani başarısızlığın verdiği bir üzüntü var. Genel olarak mesela dediğim gibi yani bu. KPSS çalışmak kolay değil yani o süreç zor bir süreç yani. (K6, kategori: hayal kırıklığı)

Ailemle o süreçte birlikte değildim. Ailemin yanında yaşayamıyordum. Genel olarak o döneme dönüp baktığımda onlara karşı tahammülüm bayağı düşükmüş. Tahammülsüzlüğü ya çatışmaya sebebiyet veriyor ya da insanın kendisini izole etmesine sebebiyet veriyor (K4, kategori: tahammülsüzlük)

Şu anki düşüncemle o zamanki halime baktığım zaman bazı şeyleri çoktan tecrübe etmiş insanların düşüncelerini daha fazla dikkate alırdım, alıyorum. Dediğim gibi bu o üniversite sonrası geçirdiğim süreçteki meslek hayatımın hem işsiz kaldığım dönemin hem de sonrasında özel sektöre dahil olduğu bu sürecin getirdiği de bir şey. Onun haricinde o süreci yaşamadan önce bana söylenenleri daha fazla ciddiye alsaymışım şu anki yaşadığım zorlukları görece daha az yaşırdım veya şu an için bu yaşımda elde ettiğim kazandıklarım çok daha fazla olurdu. (K4, kategori: pişmanlık)

Gelişimsel kriz deneyiminin birey üzerinde bir takım psikolojik etkileri mevcuttur. Kaygı, stres, umutsuzluk, yetersizlik hissi, tahammülsüzlük, pişmanlık ve hayal kırıklığı duygularının yanında; stres kaynaklı regl düzensizliği, kaşıntı, uyku sorunları, bağırsak düzensizliği gibi bedensel semptomlar da katılımcılar tarafından deneyimlenmektedir. Atamalara ilişkin belirsizlik, kamu personeli seçme sınavının getirdiği zorlu hazırlanma koşulları, atamanın gerçekleşmemesi, başarısız işe girme deneyimleri ve özel sektördeki zorlayıcı çalışma koşulları bu psikolojik süreçleri tetikleyen yaşantılar olarak tanımlanabilir.

Kriz döneminin kolaylaştıran faktörler temasında yer alan kategoriler; 'destek unsurları' ve 'geçici iş deneyimi' kategorileridir. Bu temada yer alan örnek katılımcı ifadeleri aşağıdaki şekildedir:

*Yani şöyleydi benim için aslında o noktada terapi; anlaşılmadığını düşünüyorsun. Hayatın her noktasında bu var tabii ki. Yani sadece sınav amaçlı gitmedim ama sınav da benim hani bu anlaşılmadığımı düşünme hissimi çok arttırdığı bir dönemdi. O yüzden ki karanlık odaya böyle bağırarak gibiydi İçimdeki her şey dökmek gibiydi. (K2, kategori; destek unsurları)
Bana iyi gelen her zaman arkadaşlarım olmuştur, onlarla vakit geçirmek. Yani aktiviteler işte böyle kafanı dinlemek diyebilirim. Özel bir şey yapmadım, yani farklı bir şey. (K5, kategori; destek unsurları)*

Biraz bencilce olabilir ama sınavı kazanamayan benim gibi atanamamış olan birkaç arkadaşım vardı. Onların yanında kendimi daha iyi hissediyordum. Hani bir işi olanlarla görüşüyordum. Yani daha az görüşüyordum daha doğrusu. Hani daha az görüşüyordum. Çünkü ister istemez örnek veriyorum. 3 tane iş sahibi arkadaşınız var, siz işiniz yok o dönemde ister istemez işte şu problem oldu şunla konuştuk şu işi yaptım diye bir konuşma geçtiği zaman ben kendim kötü hissediyordum. Ben de kendim gibilerin tarafına kaymaya başladım. Hani işi yok, o da atanamamış tek problemimiz ney devletin atama yapmaması. İşte maddi yetersizlikten hani kendimi onların yanında biraz daha rahat hissediyordum. Çünkü benzeriz yani o da benim durumumda yadırgamayacaktı beni. (K1, kategori; destek unsurları)

Maddi anlamda o zamanlar tabii bir doyum yoktu ama manevi anlamda gerçekten çok çok güzel hissettiriyordu. Çünkü yapıyorsun yani öğrenciler sana öğretmenim diyorlar. Yani saygı duyuyorlar. Aynı şekilde keza okuldaki öğretmen arkadaşlar da aynı şekilde öğretmenlik duygusunu tadıyorsun. Hani stajdan daha başka daha öğretmen hissediyorsun kendini. Hatta onu yaparken sanki atanmışsın gibi davranıyorsun. (K3, kategori; geçici iş deneyimi)

Dediğim gibi önce bu ücretli öğretmenliği denemek istedim. Onu da mesleğimi geliştirmek amaçlı düşündüm. Ya atanmadan en azından staj yapmadık ama bu da beni geliştirir bir noktada, birçok farklı öğrenci görmüş olurum. Nasılmış, ne değilmiş kendi başıma olacağım çünkü bu süreçte. Kendi başıma bir görürüm diye hem mesleğimi ilerletmiş olurum geliştirmiş olurum. Hem de tecrübe etmiş olurum. 3 kuruş da ekonomik özgürlük sağlar bana gibi bir başlangıç yaptım. (K8, kategori; geçici iş deneyimi)

Destek unsurları kategorisi, katılımcıların sosyal çevrelerinde algıladıkları destek kaynakları olarak ifade edilmektedir. Bu kaynaklar; aile, arkadaş, katılımcıların kendileriyle benzer deneyimlere sahip çevreleri ve profesyonel destek olarak tanımlanabilir. Katılımcıların ebeveynlerim tarafından aldıkları ekonomik ve manevi destek yetişkinliğe geçiş sürecinin getirdiği zorluklar önünde tompon işlevi göstermektedir. Kriz döneminde katılımcılara iyi geldiği ifade edilen alanlardan bir diğeri de akranlarında aldıkları sosyal destek ve onlarla geçirdikleri zamandır. Bazı katılımcılar arkadaş gruplarıyla görüşmekten ziyade kendileriyle benzer deneyimlere sahip kişilerle birlikte olmanın olanlara daha iyi hissettirdiğini ifade etmektedirler. Bu temaya ait son kategori ise katılımcıların ruh sağlığı uzmanları ve alanda çalışan diğer meslek elemanlarında aldığı yardımı ifade eden profesyonel destek kategorisidir.

Diğer kategori olan geçici iş deneyimi kategorisi, yarı zamanlı veya geçici kariyer rollerinin kriz sürecinde sağladığı ekonomik ve psikolojik desteği tanımlamaktadır. Kariyer rolleri katılımcılara maddi açıdan kısıtlı bir gelir kaynağı ve işi doyumunu sunarken; çalışma tecrübesi edinmelerine de olanak sağlamaktadır. Katılımcılar ayrıca çalışma ortamı aracılığı ile kriz yaşantılarından bir nebze de olsa uzaklaştıklarını ve mesleki doyuma ulaştıklarını ifade etmektedirler.

Krizle baş etme temasında “kabul ve dayanıklılık”, “kaçınma” ve “ilgi alanına yönelme” kategorileri yer almaktadır. Bu kategori bireylerin kriz deneyimleriyle baş etmek üzere başvurdukları stratejileri içermektedir. Kriz deneyimine yönelik geliştirilen psikolojik kabul ve dayanıklılık, rahatsızlık veren durum ve kaynaklardan kaçınma ve bireylerin ilgileri doğrultusunda farklı faaliyetlere yönelmesi bu çalışmada katılımcıların kullanmakta olduğu baş etme yöntemleridir. Bu kategoriye yönelik bazı katılımcı ifadelerinden örneklere aşağıda yer verilmiştir:

Aslında ben şöyle düşünüyordum, KPSS sürecinde hani bu illa olacak olmazsa olmaz, olmazsa benim hayatımı düzgün olmaz işte yolunda gitmez. Sadece atamaya odaklandığım için ama öyle olmuyormuş. Hayatta bir şeye böyle körü körüne bağlamamak gerekiyormuş. Aslında bu dersi çıkardım. Hani başka şekillerde de devam ettirebiliyormuşum hayatımı, başka şekillerde de mutlu olabiliyormuşum. Bunu görmüş oldum. (K3, kategori: kabul ve dayanıklılık)

O zamanlar çok çok çok kaygılıydım. Hani kaygım 10 üzerinden hani 10 – 9 falandı. Şu an biraz daha indi çünkü yavaş yavaş hani emek vermenin de tek başına yeterli olmadığını, bazı sosyolojik, dışsal faktörler ve sizin psikolojik yaşantınızın da sizin seçimlerinizi ve hayatınızı etkilediğini, nasip denilen bir şey olduğunu ve bazı insanların evet çok kolay kariyer yolculuğuna devam ederken, bazılarının ise benim gibi mesela hani sancılı geçirdiğini, herkesin kolay süreçlerden geçmediğini ve benim de sürecimin böyle olduğunu kabule geçen bir taraftan bakıyorum şu an. (K11, kategori: kabul ve dayanıklılık)

İşin zorluklarla başa çıkamadığım dönemde kendimi uykuya verdim açıkçası. Yani eğer de çalışmıyorsam, bir problemim de varsa benim için bir kaçış yolu oldu. Ben herhangi bir alkol sigara herhangi bir şey kullanmıyorum. Hani öyle olduğu için hani kaçabileceğim bir durum yoktu. Bende kendimi uykuya verdim. Hani uyumaktan başka hiçbir şey yapmadım. Eğer bir çözüm yolum yoksa. Ha bir çözüm yolum varsa da ya da çözüm yolunu bulmuşsam o zorluğun zorluk döneminde işe yaradıysa onu uyguladım. Hani her bir çözüm yolu farklı oluyor çünkü işe yaradıysa uyguladım işe yaramadıysa uyumaya devam ettim yani çünkü düşünmemem gerekiyordu, o zor dönemi. (K1, kategori: Kaçınma)

Yazmak iyi geliyordu günlük falan tutuyordum ben. Artık hiç yapmıyorum. Sanırım kaçmayı tercih ettiğim için yazmayı da bıraktım. (K7, kategori: kaçınma)

Giderimiz çok az olduğu için maddi anlamda böyle bir zaruri ihtiyaçlarımızı karşıladıktan sonra kalan para ya da kaldırırsa tabii ki kalan parayla ben kitap alıyordum. Aldığım kitaplarda bilgilere yaklaşım tarzları beni çok motive ediyordu ve bunları satmak istiyordum. Yani satmak derken para karşılığı değil tabii ki. Hani bak ben böyle bir şey okudum, bunu paylaşıyordum. Düştüğüm zaman beni kaldıran şey o kitaplardan edindiğim bilgilerdi ve tabii ki eşim. (K6, kategori: ilgi alanına yönelme)

Ben çok müzik dinleyen farklı türleri keşfetmeyi seven bir insanım. Yeni müzikler keşfederim işte. O müzik beni çok koruyan bir şey mesela sanatsal etkinliklere katıldım. Bu güz döneminde bazı böyle sanat terapi etkinliklerine katıldım. Onlar beni çok iyi hissettirdi. Bir ara 2 ay pilatese gittim spora gittim o da beni iyi hissettirdi. Yine devam etmeyi düşünüyorum (K11, kategori: ilgi alanına yönelme)

Bireyler, kriz döneminin zorlayıcı yönlerinin üstesinden gelebilmek adına birtakım baş etme yöntemleri geliştirmişlerdir. Kaçınma kategorisi bireylerin sosyal baskı ve sorunlardan uzaklaşmak için uykuya yönelme, iyi hissettirmeyen bazı sosyal ortamlardan ve eylemlerden uzaklaşma gibi kaçınma yollarına başvurmalarını tanımlamaktadır. Gelişimsel kriz deneyimine yönelik kabul becerisi geliştiren katılımcılar olumsuz deneyimlere rağmen yaşamlarına devam ettiklerini ve farklı seçenekler uyum sağlayabildiklerini ifade etmektedirler. Ülkenin ekonomik koşulları ve emek piyasasına yönelik farkındalık geliştiren katılımcılar mevcut seçeneklerle yaşamlarını devam ettirmeye çalışmaktadırlar. Bunun yanında bazı katılımcılar yapmaktan keyif aldıkları ve onları iyi hissettiren eylemlere yönelerek kriz döneminin zorluklarıyla baş etmeye çalışmaktadırlar.

Kriz Sonrası Boyutuna İlişkin Bulgular

Bu boyut kapsamında, katılımcıların çeyrek yaşam krizi deneyimini izleyen yaşantılarına yer verilmiştir. Kriz deneyiminin tamamen çözümlenmediği ama bir önceki dönemle kıyaslandığında yetişkin rollerinin nispeten daya yerleşik olduğu bu boyuta ilişkin tema ve kategoriler Tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 7

Kriz Sonrası Boyutuna İlişkin Tema ve Bulgular

Tema	Kategoriler
“Kayıp”	
Çıkış Denemeleri	Atanma Hedefi Farklı kaynaklara Yönelme
Stabilizasyon	Kalıcı Yetişkin Rolü “Ben” zamanı

Tablo 7 incelendiğinde kriz sonrası boyutunda; ‘kayıp’, ‘çıkış denemeleri’ ve ‘stabilizasyon’ temalarının yer aldığı görülmektedir. İlk tema olan ‘kayıp’ teması bireylerin gelişimsel kriz dönemine ilişkin yorgunluklarını ve sürece ilişkin olumsuz değerlendirmelerini ifade etmektedir. Bu temaya ilişkin örnek katılımcı ifadeleri şu şekildedir;

Yani ben kafadan iki yıl kaybettim, hatta üç yıl kaybettim diyebilirim. Liseden üniversiteye geçerken bir yıl zaten kayıp. Üniversiteden KPSS kazanıp buraya gelene kadar iki yılda kaybım burada var. Hani üç yıllık bir kaybım var benim ben şu an 31 yaşımdayım. Üç yılı çöpe gitti. O şekilde bakıyorum ben. Hani 3 yıl boyunca hiçbir şey yapamadım. Hayattan zevk alamadım, bir tat alamadım. Benim evlilik sürecim ertelendi sürekli öyle olduğu için. O yüzden hani durum bundan ibaret. (K1, tema: “kayıp”)

Benim derece yapmakla ilgili derdim varken atanamamış olmak, derece yapmayı geç atanamamış olmak, soruların çalınması emeklerimin gitmesi. Yani ne bileyim inancım bitti. Bütün inandığım her şey yok olmuş gibi hissettim. Bu süreç beni psikolojik olarak o yüzden çok yordu. Yani mesele sadece sınava çalışmak değildi. (K2, tema: “kayıp”)

Çok şey yaşadım ya, 33 yaşımdayım yani çok şey yaşadım. Yani gerçekten yoruldum hocam, yoruldum. Beni bir an önce beni bir salın, ben bir gideyim, ya bir ağacın altında bir uzanayım ya, bir elim toprağı değsin, ayağım taşa değsin böyle bir hayat istiyorum yani. Gerçekten çok yoruldum. (K6, tema: “kayıp”)

Yani şöyle çok zaman kaybettiğimi hissediyorum. Çok yanlış yerlerde farklı insanlarla çok fazla zaman kaybettiğimi ve kendimi kazanma gibi bir şansım, bir fırsatım varsa bile hiç

kullanmadığımı hissediyorum. Bunun için başka insanları suçlamıyorum. Yani ekonomiyi veya işte sistemi suçlamıyorum. (K7, tema: "kayıp")

Kriz deneyimi sonucunda arzu ettikleri kariyer rolüne yerleşemeyen ve bunun yanında bu role ulaşabilmek için yoğun efor sarf eden katılımcılar, kriz deneyimini yaşamlarında bir kayıp dönemi olarak değerlendirmekte ve sürecin zorluğuna dikkat çekmektedirler.

Kriz sonrası boyutunda yer alan ikinci tema "çıkış denemeleri" temasıdır. "Atanma hedefi" ve "farklı kaynaklara yönelme" bu temada yer alan kategorilerdir. Kriz deneyimi sonrasında istemediği bir yetişkin rolüne hapsolan katılımcılar farklı eğitim seçeneklerini değerlendirmekte ve kamuya atanma hedeflerini sürdürmektedirler. Bu kategorilere ilişkin bazı katılımcı ifadeleri aşağıda verilmiştir;

Yani açıkçası KPSS'ye tekrar başlasam mı diye düşünüyorum. Yalan yok. Sadece gerçekten çok iyi bir dinlenme sürecine ihtiyacım vardı ve bir yıldır, bir buçuk yıldır ara verdim. Tek başlamak gibi bir düşüncem var. (K2, kategori: atanma hedefi)

Evliliğimin ilk senesinde yine KPSS sürecine son kez girmek istiyorum. Öyle söyleyeyim. (K3, kategori: atanma hedefi)

Artık özelden devam ediyor gibiyim ama bir yanımda hep atanmak istiyor. (K5, kategori: atanma hedefi)

2020 yılında ben beden eğitimi öğretmenliğine başvuru yaptım. 3 yıl içerisinde orayı da bitirdim. BESYO mezunuyum aynı zamanda öğretmenlik kısmet olursa geçen yıl girdim sınava, yine formalite icabı girdim. Kısmet olursa bu yıl da gireceğim. Hani PDR'yi tamamen bıraktım. Beden eğitimi üzerinden öğretmen olarak atanmayı hedefliyorum. (K1, kategori: farklı kaynaklara yönelme)

Ataması kolay olduğu için hani bir de İngilizce öğretmenliğinden gireceğim. Şimdi ben İngilizcem çok iyi diyorum ama çalıştığım kurum bile beni resmen sigortalı gösteremiyordu. Çünkü orası İngilizce kursu ve benim İngilizce öğretim sertifikam yok. Amcam diplomam olsun diye bir git dedi. Ben de diploma için geçtim. (K6, kategori: farklı kaynaklara yönelme)

YKS sınavına da girdim. Sözelde 8.000 yaptım. Çalışmamıştım ama hani bir şekilde oldu. Yani matematik, Türkçe falan çözdüm birkaç o şekilde yaptım. Özel eğitim öğretmenliği okuyorum aynı zamanda. (K7, kategori: farklı kaynaklara yönelme)

Benim çalıştığım kurumda öğretmen unvanı ile göre yapan personeller var. İşte sınavla geçiş yapabiliyorsun. Ben kendi çalıştığım kurumda öğretmen olarak atanmak istiyorum. (K9, kategori: farklı kaynaklara yönelme)

Belki de hani klinik psikolojiye geçiş yapmayı düşünüyorum. Bazen hani klinik psikolojide yüksek lisans ve hani belki olursa doktora olabilir. Hani PDR den uzaklaşabilirim hani o şu an fifti fifti kafamda. Bu da mesela bir yandan duruyor ama yine farkındaysanız yine eğitimle alakalı bir şey. Yani eğitimi yine bırakmıyorum. Hani o taraf hep devam ediyor yine. Yani biraz daha klinik tarafa mı geçsem gibi bir düşüncem var. Şu an o yine kafa karışıklıklarım var. Çünkü artık

bir şeyler için mücadele etmek de yorucu oluyor. Hani önceliğiniz istikrarlı bir işe sahip olmak oluyor yine hani. (K11, kategori: farklı kaynaklara yönelme)

Bazı katılımcı ifadelerinde de belirtildiği gibi; kalıcı bir kariyer rolü olsun veya olmasın, buldukları konumdan memnun olmayan katılımcıların atanmayı hedefledikleri görülmektedir. Bunun yanında bireyler farklı alanlarda istihdam olanağı bulabilmek için kariyer fırsatlarının nispeten daha iyi olduğunu düşündükleri farklı bir lisans bölümünde okumakta veya yeniden üniversite eğitimi almayı düşünmektedirler. Bir kısmı ise çalıştığı kuruma bağlı kalarak kurum içi geçiş fırsatlarından yararlanmayı amaçlamaktadırlar.

Kriz sonrası boyutunda yer alan son tema “stabilizasyon” temasıdır. Bu tema altında yer alan kategoriler “kalıcı yetişkin rolü” ve “öz bakım” kategorileridir. Kriz döneminin belirsizliğini daha stabil bir yaşam seyrinin izlediği bu süreçte, bireyler kalıcı yetişkin rolleri edinmekte ve kendilerine de zaman ayırabildiklerini ifade etmektedirler. Bu kategorileri ilişkin örnek katılımcı ifadeleri aşağıda belirtildiği gibidir:

Şu anda özel okuldayım mesela beni seven öğrencilerim var. Beni seven öğretmen arkadaşlarım var. Aynı zamanda okuldan çıkıp dershaneye gidiyorum. Beni seven öğrencilerim. Mesela piknik yapıyorlar, beni de çağırıyorlar hocam siz seversiniz gelin falan diyorlar, ben de gidiyorum yani. Sonra özel derslerim oluyor, öğrencilerle diyalogum çok iyidir. Mesela beni arıyorlar. Soruyorlar nasılsınız? Benim 3 yıl önce mezun ettiğim, üniversiteyi kazanmış öğrenciler hala soruyorlar. Bana hediye gönderiyorlar öğretmenler gününde, arıyorlar. Biraz daha motivasyonu bunlarda buluyorum. Çünkü onlar benim bu yaşadığımı bilmiyorlar. Ben de öyle yansıtmıyorum. Gülüyorum, şakalaşıyorum. Biraz ben de genç olduğum için onların dilinden biraz anladığımı düşünüyorum ve şu anda böyleyim. (K6, kategori: kalıcı yetişkin rolü)

O sene KPSS çalışmamıştım ben çünkü evlendim. O yüzden çalışmadım. Yani çalışmadım. O süre zarfında tekrar dedim. KPSS ye çalışayım ben en iyisi falan gibi düşündüm. Bir de ayrıca ben özel ders veriyorum zaten öğrencilerime onu da ekleyelim. (K8, kategori: kalıcı yetişkin rolü)

Şu an bir danışmanlık kurumunda çalışıyorum ben. Yani mesela evet asgari ücret alıyorum ama o kadar mutluyum ki. Belki de 50.000 TL maaşa bazen bedel. Çünkü çok iyi insanlarla karşılaştım. Çalışma arkadaşlarım çok iyiler. Hani 3- 4 arkadaşla böyle bir yakınlık kurduk. Onlar manevî anlamda da birçok destek verdi açıkçası. Özellikle yöneticimizin şeffaf oluşu, halden anlayışı, gençlere insanlara yardım etmesi bizlere çok anlayışlı ve sıcak davranması hayatımda ilk defa böyle bir yöneticiyle karşılaştım ve bu beni çok duygulandırıyor. (K11, kategori: kalıcı yetişkin rolü)

Çalıştığım ilçede hani futbol, voleybol işte bir şekilde hafta sonları basketbol oynamaya vaktim oldu işe başladıktan sonra. Hani oralarda baktım hani çevremdeki çoğu kişiden daha

yetenekliyim, daha başarılıyım. Bir de benim kardeşim benden bir yıl önce aynı fakülteyi beden eğitim öğretmenliği fakültesini kazandı. Yanımda o da vardı. Hani onunla kendimi kıyasladım. Sonra işte şansımı deneyim dedim en azından. Sınavlara girdim. Tamamen sporsal faaliyetler üzerinden ilerliyor. Sınava girdim. Girdiğim sınavda da 40 kişilik bir sınav, 40 kişinin alınacağı bir sınavda 20. Oldum. O şekilde de aslında elimin güçlü olduğunu şeyi yaptım. (K1, kategori: öz bakım)

Ertelemediğim şeyleri artık önünü açmalıyım dedim. Bir enstrüman öğrendim mesela KPSS çalışmadığım bir süreçte. Enstrüman kursuna gittim, enstrüman öğrendim. Düşük bütçede bir çalışma durumum var şu anda devlete kıyasladığımız zaman ama buna rağmen mesela küçük kapsamlı bir plan yaptığım zaman işte istediğim şehirlere gidebiliyorum. Yani mezun olduktan sonra gittiğim şehir sayısı da arttı bunun artık önünü açtığım için. Senede 2-3 şehir gezebiliyorum. (K8, kategori: öz bakım)

Kalıcı yetişkin rolü teması, bireylerin stabil bir iş veya evlilik gibi kalıcı yetişkin rolleri edinmelerini ifade etmektedirler. Kariyer alanındaki seçimler bireylerin ilgi ve amaçları doğrultusunda gerçekleşmese de sağladığı maddi özgürlük, mesleki doyum ve çalışma ortamı bağlamında katılımcılar tarafından tercih edilmektedir. Kriz sonrası süreçte bireylerin edindikleri düzenli ekonomik gelir ve kendilerine ayırdıkları zamanın artması erteledikleri planlarını hayata geçirmelerine olanak tanımaktadır. Bu durum "öz bakım" kategorisi altında ele alınmıştır.

Tartışma

Robinson ve Wilner, (2001) yapılandırılmış eğitim yaşantısını izleyen yetişkin yaşamı belirsizliklerinin ve beliren yetişkinlerin geçiş sürecinde deneyimledikleri majör değişimlerin gelişimsel bir krize neden olduğunu ileri sürmüşlerdir. Çeyrek yaşam krizi olarak adlandırılan bu dönemde bireyler; kayıp duygusuna bağlı üzüntü ve gelecekteki belirsizlikle ilgili yoğun kaygı hissetmektedirler (Robinson ve Wilner, 2001; Robinson vd., 2013; Robinson, 2015). Bu çalışma bulguları; mezuniyet sonrası yetişkinlik yaşamına geçişteki zorlu deneyimlerin gelişimsel bir krize neden olduğunu destekler niteliktedir. Mezuniyet öncesi dönem de dahil edilerek gelişimsel kriz olgusunun ele alındığı çalışmada; bireylerin mezuniyet sonrası yaşamlarındaki ani değişimlerin ve kalıcı yetişkin rolü edinmekte deneyimledikleri zorlukların iyi oluşlarını olumsuz etkilediği düşünülmektedir. Araştırmada beliren yetişkinler; zorlayıcı yaşantılarla karşısında kaygı, stres,

umutsuzluk, yetersizlik hissi, tahammülsüzlük, hayal kırıklığı ve stres olmak üzere birtakım olumsuz duygular deneyimlediklerini ifade etmektedirler.

Kriz Öncesi Boyutuna İlişkin Tartışma

Çeyrek yaşam krizine ilişkin literatür incelendiğinde; mevcut çalışmaların gelişimsel kriz deneyiminin ortaya çıktığı mezuniyet sonrası sürece yöneldiği, beliren yetişkinlerin mezuniyet öncesi deneyimlerini ele alan kapsamlı bir çalışmanın olmadığı görülmektedir. Rekabet olgusunun günden güne arttığı yetişkin yaşamında beceri düzeyi ve işgücü piyasasında istihdam edilme düzeyi arasındaki paralellik, eğitimin iş bulma fırsatlarına etkisine işaret etmektedir (Biçerli, 2011). Bu bağlamda beliren yetişkinlerin mezuniyet öncesi deneyimlerinin yetişkinliğe geçiş süreci açısından önem teşkil ettiği söylenebilir. Araştırma bulgularına göre; mezuniyet öncesi dönemde bireylerin üniversite aracılığı ile kişisel ve akademik kazanımlar edinmektedirler. Bireylerin üniversiteye yerleşimi ile aile evinden ayrılıp farklı bir şehre yerleşmeleri; farklı kültürlerle etkileşime girip bakış açılarını geliştirmelerine ve bağımsızlıklarına eşlik etmektedir. Arnett ve ark. (2002) yükseköğrenimin dünya görüşü edinmeyi ve keşfetmeyi kolaylaştırdığını ve yeniden gözden geçirmeyi sağladığını ifade etmektedir. Araştırma sonuçları ayrıca bireylerin mezuniyet öncesinde deneyimledikleri akademik ve sosyal yetersizliklerin üniversite yaşamından beklentileriyle uyuşmadığını göstermektedir. Üniversite eğitimini lise eğitiminin devamı niteliğinde, sınav odaklı olması ve akademisyen sayısındaki yetersizlik nedeniyle farklı derslerin aynı hocalar tarafından verilmesi öğrencileri mezuniyet hedefli bir yükseköğretim yaşantısına sokmaktadır. Ayrıca küçük yerleşim alanlarındaki üniversitelerde okuyan öğrenciler, kampus ortamı ve şehrin sosyal olanaklarının kısıtlılığı nedeniyle farklı deneyimler edinmekte güçlük yaşamaktadırlar. Eğitim istihdam dengesi arasındaki pozitif ilişkinin sarsılmasıyla; bilgi kaynaklarına erişim, kaynakların kullanımı ve yorumlaması, bilgisayar becerisi ve yabancı dil bilgisi gibi alanlarda yeterli eğitim almamış ya da kendini geliştirememiş üniversite mezunlarının niteliklerine uygun bir iş bulma süreci de zorlaşabilmektedir (Biçerli, 2011; Çakır ve Kellevezir, 2020). Yükseköğretim mezunlarının sayıca artmasıyla piyasada nitelik gerektiren pozisyonlar üzerinde oluşan rekabet;

yükseköğrenim programlarının ve mezunlarının niteliğinin önemini vurgulamaktadır. Bu bağlamda beliren yetişkinlerin mezuniyet öncesi dönemde maruz kaldıkları niteliksiz eğitim ve kısıtlı sosyal ortamın yetişkinliğe geçiş sürecini olumsuz etkilediği söylenebilir.

Bireyin kariyer örüntüsünde önemli bir yeri olan üniversite yılları, değişim ve araştırmanın ön planda olduğu ve bireylerin mesleklerine ilişkin kalıcı seçimler doğrultusunda yol aldıkları bir dönemdir (Arnett, 2000). Araştırma bulguları; kriz öncesi dönemde bireylerin kariyer kararları aldığı ve bu kararlar doğrultuda eyleme geçtiğini göstermektedir. Kariyer noktasında bilişsel ve davranışsal adımların atıldığı bu süreç yaklaşık olarak üniversite sonlarına doğru başlarken mezuniyet sonrasına da yayılmaktadır. Katılımcıların kariyer hedefleri değerlendirildiğinde, birçoğu mezuniyet sonrası kısa bir süre içerisinde kolaylıkla atanmayı hedeflediklerini ifade etmektedirler. Bireylerin kariyer hedeflerini belirlerken kendilerini tanımalarının ve niteliklerini değerlendirmesinin yanında; iş piyasasındaki olanakları araştırmaları da gerçekleştirilebilir kariyer hedefleri noktasında önem arz etmektedir (Güldü ve Kart, 2017). Bu bağlamda bireylerin atama sorununu göz ardı ederek kariyer planlarını tek bir doğrultuda şekillendirmeleri, iş gücü piyasasının talepleri ve koşullarına ilişkin yeterince bilgi sahibi olmadıklarını düşündürmektedir.

Kriz Boyutuna İlişkin Tartışma

Mezuniyet sonrası yetişkin yaşamına geçiş; ikamet, ilişki, kimlik, yaşam tarzı ve ekonomik destek değişikliklerini de içermesiyle, iş bulma zorluğundan çok daha fazlasını ifade etmektedir (Robinson, 2018). Bu dönemde birey, yeni başlayan kariyeri etrafında sağlam bir yaşam yapısı geliştirmek için çaba gösterirken, sosyal yaşamında ve birçok alanda büyük değişiklikler meydana gelmektedir (Robinson, 2016). Bu çalışma da beliren yetişkinlerin yetişkin yaşamına geçişte bir dizi gelişimsel zorlukla karşılaştığını destekler niteliktedir. Mezuniyet sonrasında beliren yetişkinlerin deneyimlediği zorluklar; kalıcı bir kariyer rolü edinememe ve beraberinde gelen ekonomik istikrarsızlık, ebeveyn evinde yaşam, zorunlu kariyer tercihindan bulunma, romantik ilişki deneyiminde hapsolme, kalıcı kariyer rolü edinememe sebebiyle romantik ilişki deneyimini erteleme ve mevcut pozisyonu ve nitelikleri arasındaki eşitsizlikten kaynaklanan kimlik bunalımı

olarak belirtilmiştir. Beliren yetişkinlikte ortaya çıkan “çeyrek yaşam krizi” üzerine yapılan çalışmalar iki tür krizin var olduğunu öne sürmektedir. Bunlar dışarda kalma krizi ve hapsolme krizidir. Çeyrek yaşam krizinin dışarda kalma formu; bireyin bir iş, uzun vadeli bir ilişki veya bir sosyal grubun üyesi gibi değerli bir sosyal role girme hedefiyle aktif katılım dönemini içerir. Kalıcı bir yetişkin rolü edinme girişimlerinin başarısız sonuçlandığı bu dönem özgüveninin azalmasına ve kaygıya yol açmaktadır (Robinson, 2018). Hapsolme krizi, yaşam yapısı içinde artık arzu edilmeyen merkezi bir taahhüt (veya taahhütler dizisi) tarafından tanımlanır. Bu durum, bulunduğu konumdan ayrılmaya yönelik henüz gerçekçi değişim hedefleri olmayan bireyde güçsüzlük hissine ve kapana kısılmışlığa yol açar (Robinson vd., 2013). Çalışma bulguları incelendiğinde; katılımcıların kriz deneyiminin çeyrek yaşam krizine ilişkin araştırma bulgularını destekler nitelikte kalıcı bir yetişkin rolüne girememe ve arzu edilmeyen bir yetişkin rolünde hapsolme şeklinde iki boyutta ortaya çıktığı görülmektedir. Bu bağlamda ilgili literatür kapsamında; kalıcı bir kariyer rolü edinememe, beraberinde gelen ekonomik istikrarsızlık, ebeveyn evinde yaşam, yaşamdaki istikrarsızlıklar sebebiyle romantik ilişki deneyiminin ertelenmesi bulguları dışarda kalma krizi; zorunlu kariyer tercihinden bulunma, romantik ilişki deneyiminde hapsolme ve mevcut pozisyonu ve nitelikleri arasındaki eşitsizlikten kaynaklanan kimlik bunalımı bulguları hapsolme krizi olarak tanımlanabilir.

Türkiye’de beliren yetişkinlerin kriz deneyiminin incelendiği bir çalışmada katılımcıların büyük çoğunluğunu (%82) farklı seviyelerde kriz yaşadığı ve zorlukların çoğunlukla kariyerle ilgili alanlarda deneyimlendiği ifade edilmiştir (Berber vd., 2021). Araştırma bulguları beliren yetişkinlerin mezuniyet sonrasında iş bulmakta zorluk yaşadığı ve niteliklerine uygun olmayan rollerde çalıştıklarını göstermektedir. Mezuniyet sonrası aile evine dönüş, artık arzu edilmeyen bir romantik ilişki deneyimi içinde sıkışma, romantik ilişki deneyiminin ertelenmesi ve nitelikleriyle uygun bir pozisyonda yer alamamadan kaynaklanan kimlik bunalımı kriz deneyiminin gözlendiği diğer alanlardır.

İşgücü piyasasının öngörülemez bir noktaya ulaşması, mezuniyet sonrası istihdamın garanti altına alınamamasına ve yüksek öğrenimin ardından eve dönmenin bir norm haline dönüşmesine sebebiyet vermektedir (Stone vd., 2014). Beliren yetişkinlerle yapılan bir çalışmada evden ayrıldıktan sonra tekrar eve dönen bireylerin depresif belirtileri, bağımsız yaşayan veya ebeveynlerinin evini hiç terk etmeyenlere göre önemli ölçüde daha yüksek bulunmuştur (Copp vd, 2015). Yine farklı bir çalışmada ailesi ile yaşayan bireylerin ipotekli kimlik puanlarının ailesinden ayrı yaşayanlara göre; ailesinden ayrı yaşayan bireylerin başarılı kimlik puanlarının da ailesi ile yaşayanlara göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Ergin, 2015). Beliren yetişkinlerin istihdam eksikliğinin evlilik gibi diğer geçişleri nasıl etkilediğine dair İran'da gerçekleştirilen çalışmada, mezun olduktan sonraki iki yıl içinde iş bulamayan gençlerin 30 yaşına kadar evlenme fırsatları daha az olduğu ve buldukları iş türünün (sabit veya istikrarsız) evlenme olasılıklarını etkilediği bulunmuştur (Egel ve Salehi-İsfahani 2010).

Yetişkinliğe geçiş süreci getirdiği fiziksel ve bilişsel değişikliklerin yanı sıra duygusal, ailesel, akademik ve mesleki değişiklikler de insanların kişisel kimlik geliştirmelerine ve sağlıklı bir yetişkin yaşamı benimsemelerine yardımcı olmaktadır (Go'mez-Bustamante ve Cogollo 2010). Creed ve arkadaşları (2005), gerçekleştirdikleri boylamsal çalışmada kariyer kararı vermiş olan öğrencilerin kariyerleri hakkında daha fazla araştırma yaptıkları ve yaşam doyum düzeylerinin ve benlik saygılarının kararsız olan öğrencilerden daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşmışlardır. Bu çalışmada bireylerin yaşamlarındaki pozisyon ve yetkinlikleri arasında algıladıkları uyumsuzluk mesleki kimlik bunalımı kategorisi altında incelenmiştir. Bireylerin istekleri doğrultusunda bir yetişkin yaşamı geliştirememelerinin sağlıklı bir yetişkin kimliği edinmelerini zorlaştırdığı düşünülmektedir.

Bulgular incelendiğinde; katılımcıların kriz deneyiminin yanı sıra yaşadıkları ülke şartları ve sosyal çevreden kaynaklanan bazı faktörlerin de kriz deneyimini güçleştirdiği söylenebilir. Kamu alımlarının yetersizliği, belirsizlik, kamu dışındaki istihdam seçeneklerinin sunduğu zorlayıcı çalışma koşulları, sosyal çevre tarafından uygulanan toplumsal baskı, kamu personeli seçme

sınavına hazırlık sürecinde sosyal hayattan izole yaşam ve ekonomik yoksunluğun zaman kısıtlılığı ile birleşmesiyle ortaya çıkan deneyim yoksunluğu beliren yetişkinlerin kriz deneyimini olumsuz etkilemektedir.

Beliren yetişkinlerin yetişkin dünyasına adım attıktan sonra karşılaştıkları kayırmacılık meselesi; seçilmiş bireylere veya gruplara, nesnel veya liyakate dayalı nedenler yerine ayrıcalıklı muamele yapılmasını ifade etmektedir. Bu alanda yapılan kültürler arası bir çalışma kolektivizmin, aileciliğin, belirsizlikten kaçınmanın ve güç mesafesinin vasıfsız aile üyesi üzerinden (nepotism) veya arkadaş (cronyism) üzerinden kayırmacılıkla ilişkili olduğunu göstermiştir (Im ve Chen, 2020). Planlı davranış teorisi (TPB) çerçevesinde; davranışsal, normatif ve kontrol inançlarının ve bireycilik/toplulukçuluğun rolünün geçici istihdam için iş arama bağlamında incelendiği başka bir çalışmada, kolektivizm düzeyi düşük olan katılımcıların kolektivizm düzeyi yüksek olan kişilere göre iş arama konusundaki kişisel tutumları tarafından daha güçlü bir şekilde motive edildikleri ve sosyal baskı algıları tarafından daha az motive oldukları bulunmuştur (Hooft ve De Jong, 2009). Bu bağlamda araştırma bulguları kapsamında beliren yetişkinlerin kriz deneyimini tetikleyen liyakatsizlik ve sosyal baskının bireyin içinde yaşadığı toplumun kültürel özellikleriyle ilişkili olabileceği düşünülmektedir.

Türkiye’de eğitim fakültesi mezunlarının ihtiyaç duyulan öğretmen sayısından fazla olması sebebiyle öğretmen atamalar ÖSYM tarafından düzenlenen Kamu Personeli Seçme Sınavı (KPSS) aracılığı ile gerçekleştirilmektedir (Erdem ve Soylu, 2013). Bu durum öğretmen adayları arasında yoğun rekabete neden olmaktadır (Dursun ve Aytaç, 2009). Benzer şekilde çalışma sonuçları da atanabilmek için diğer rakiplerini elemek zorunda kalan bireylerin sosyal hayattan izole olarak sınava çalışmak zorunda kaldıklarını ve özellikle kamu atamalarının yetersizliği sebebiyle atanamadıklarını ifade etmektedirler. Bireylerin deneyimlediği sosyal izolasyon ve ekonomik zorluklar aynı zamanda yetişkinliğe geçiş sürecinde farklı deneyimler kazanmalarına da engel olmaktadır. Ülkenin kültürel değerlerinin yanında beliren yetişkinlere sunduğu istihdam olanakları da bireylerin kriz deneyimlerini zorlaştıran faktörler arasında yer almaktadır.

Katılımcılar kriz deneyimi ve bu yaşantıyı tetikleyen faktörlerle baş etmek için birtakım stratejiler kullanmaktadırlar. Bu stratejiler kabul ve dayanıklılık, kaçınma ve ilgi alanına yönelme olarak tanımlanmaktadır. Beliren yetişkinlerin kariyer kararsızlığı ile baş etmede kullandıkları stratejilere ilişkin yapılan bir çalışmada; en fazla hazırlık yapma, bilgi araştırma ve kendini yönetme gibi etkili yollar kullandıkları, bunun yanında tanıdıklara ya da uzmanlara danışma, bilgi ve duygu desteği aramayı denedikleri ifade edilmektedir (Mutlu vd., 2019). Yine beliren yetişkinlerin kullandıkları baş etme stratejilerin etkililiği ele alan başka bir çalışmada kaçınma stratejilerinin olumsuz zihinsel sağlık sonuçlarının en güçlü belirleyicisi olduğu; problem odaklı stratejilerin, duygu odaklı ve destek arama stratejilerinden daha güçlü bir yaşam kalitesi belirleyicisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Konaszewski vd., 2022). Bu bağlamda yetişkinliğe geçiş sürecinin getirdiği zorluklarla baş etmek için bireylerin farklı baş etme yöntemleri kullandıkları bununla birlikte kullanılan stratejilerin etkililiğinin ayrı bir tartışma konusu olduğu düşünülmektedir.

Kriz Sonrası Boyutuna İlişkin Tartışma

Kriz dönemi sonrasında arzu ettikleri yetişkin rollerine erişemeyen bireyler evlilik veya farklı bir kariyer pozisyonu aracılığı ile kalıcı yetişkin rolüne girmektedirler. Kamu Personeli Seçme Sınavına birden fazla kez giren ve istediği alanda atanamayan genç yetişkinler geçiş döneminin zorluğuna vurgu yapmakta ve bu dönemi yaşamlarında bir kayıp olarak değerlenmektedirler. Robinson vd. (2017), kriz dönemini bireyin kendi hakkında yeni anlamlar aradığı ve çeşitli yaşam zorluklarıyla yüzleşmenin yeni yollarını deneyimlediği bir süreç olarak ifade etmiştir. Çalışmaya katılan katılımcıların kriz deneyimleri değerlendirildiğinde yaşadıkları ülkenin sosyoekonomik koşulların ve kaynak kısıtlılığının kriz döneminde bireyin kendine yönelik keşif sürecine ket vurduğu düşünülmektedir. Beliren yetişkinler çoğunlukla mezuniyet sonrası süreçte erteledikleri planlardan söz etmektedirler. Bu planların bir kısmını kriz sonrası boyutunda hayata geçirilmiş bir kısmı bireyin yeterli ekonomik bağımsızlığa erişmeyi umduğu bir döneme ertelenmiştir. Bu planlar yeni bir hobi edinimi, turistik geziler gibi kişinin ilgi alanları ile ilişkilidir.

Katılımcıların çoğu istihdam olanağının nispeten daha iyi olduğunu düşündükleri farklı eğitim seçeneklerine yönelmekte veya bu doğrultuda planlar yapmaktadırlar. Yapılan çalışmalar eğitim sistemindeki değişikliklerle birlikte eğitimden ayrılma yaşının da giderek arttığını belirtmektedir (Sugarman, 2001; Atwood ve Scholtz, 2008). Çeyrek yaşam krizinin çoğunlukla yapılandırılmış eğitim yaşantısını izlediği değerlendirildiğinde; eğitim süresinin uzaması bireylerin yetişkin yaşamına geçişlerini de geciktiren bir unsur olarak değerlendirilebilir. Bireylerin kariyer girişimlerinin istekleri doğrultusunda şekillendiremedikleri noktada eğitimi tekrardan bir seçenek olarak değerlendirmeleri, kriz yaşantısını erteleme veya etkisinin azaltma noktasında aracı olabileceği düşünülmektedir. Bireyler kariyer bağlamında kalıcı bir role yerleşmiş olsunlar veya olmasınlar gelecek beklentileri arasında öğretmen olarak atanmak yer almaktadır. Robinson ve diğerleri, (2013) çeyrek yaşam krizinin uygun yetişkin rollerinin benimsenmesi ile sona erdiğini belirtmişlerdir. Ancak bireylerin yeni girdikleri rollerde de sıkışmışlık hissetmesi veya farklı bir role girmekte zorluk deneyimlemesi kriz döngüsünün tekrarlayabileceğine işaret etmektedir. Kriz sonrası boyutuna ilişkin yaşantılar değerlendirildiğinde çözümlenmiş bir yetişkin krizinden söz etmek olası değildir. Özellikle kariyer alanındaki kısıtlılık ve atanamama sorununun bireyin uygun yetişkin rolü ediniminin önüne geçtiği ifade edilebilir. Ataması gerçekleşmeyen genç yetişkinlerin yaşamlarında yöneldikleri farklı alternatiflerin, gelecekte kurtulmayı umdukları rollere dönüşmesi bu durumu destekler niteliktedir.

Bölüm 5

Sonuç ve Öneriler

Bu bölümde araştırma bulgularına ilişkin tartışmaya, ardından çalışma sonuçları ve önerilere yer verilmektedir.

Sonuç

Bu çalışma kamuda istediği alanda yerleşememiş öğretmen adaylarının çeyrek yaşam krizi yaşantılarının derinlemesine bir şekilde incelenmesi amaçlanmıştır. Bu kapsamda katılımcıların gelişimsel kriz yaşantısı lisans sürecine de kapsayacak şekilde kapsamlı bir şekilde ele alınarak; kriz öncesi, kriz ve kriz sonrası olmak üzere üç boyutta incelenmiş ve tartışılmıştır.

Kriz öncesi dönem boyutunda eğitim/gelişim imkanları ve kariyer yapılandırma temaları yer almaktadır. Eğitim/gelişim imkanları kategorisi bireylerin yapılandırılmış eğitim sürecini kapsamaktadır. Bu temada yer alan kategoriler; kısıtlı sosyal ortam, eğitimde nitelik sorunu ve kişisel/akademik gelişim temalarıdır. Kısıtlı sosyal ortam kategorisinde bireyin devam ettiği üniversite ortamının fiziki ve sosyal açıdan yetersizlikleriyle ilgili kodlar yer almaktadır. Eğitimde nitelik sorunu kategorisi üniversitelerde verile eğitim ve akademisyen sayısının beklentiyi karşılamamasını ifade etmektedir. Kişisel/akademik gelişim kategorisi, bireylerin akademik ve kişisel gelişim imkanı bularak mezuniyet sonrası yetişkin yaşamı için gerekli becerileri edinmesine karşılık gelmektedir. Kriz öncesi boyutuna ilişkin ikinci tema olan kariyer yapılandırma teması; mezuniyet öncesi ve mezuniyet sonrası dönemde bireylerin kariyer planlarını ve bu planları uygulamaya koymaya yönelik eylemlerini içermektedir. Bu dönemde birey henüz yetişkin yaşamının zorluklarıyla karşılaşmamıştır ve gelişimsel kriz ibareleri göstermemektedir.

Kriz boyutunda; kriz deneyimi, kriz deneyimini güçleştiren faktörler, kriz deneyiminin psikolojik belirtileri, ve kriz deneyimini kolaylaştıran faktörler ve krizle baş etme temaları yer almaktadır. Kriz boyutunun ilk teması olan kriz deneyimi temasında; işsizlik, ekonomik zorluk,

zorunlu kariyer tercihi, mesleki kimlik bunalımı, ebeveyn evinde yaşam ve sosyal rollerin ertelenmesi kategorileri yer almaktadır. İşsizlik kategorisinde birey, farklı pozisyonlara başvurup dönüş alamamaktadır ve düzenli bir işe sahip değildir. İkinci kategori olan ekonomik zorluk kategorisi, bireyin ekonomik olarak kendi yaşamını idame ettirecek düzeyde bağımsız olmadığı ve kimi zaman bir miktar ebeveyn desteğine ihtiyaç duyduğu dönem olarak tanımlanabilir. Zorunlu kariyer tercihi bireyin kalıcı yetişkin rolü edinebilmek adına istemeden bir kariyer pozisyonuna dahil olmasını ifade etmektedir. Son olarak kimlik bunalımı kategorisi, bireyin yaşamındaki pozisyonu ve nitelikleri arasındaki eşitsizlikten kaynaklanan kimlik bunalımı olarak betimlenebilir.

Kriz deneyimini güçleştiren faktörler temasında doğrudan kriz yaşantısına sebep olmamakla birlikte bu deneyimi tetikleyen etmenler yer almaktadır. Yetersiz alım, ebeveyn evinde yaşam, belirsizlik, algılanan kayırmacılık, zamansal kısıtlılık, özel sektör girdabı, sosyal rollerin ertelenmesi, deneyim yoksunluğu ve sosyal baskı bu temada yer alan kategorilerdir. Yetersiz alım kategorisi, kamu alımlarındaki başvuru oranları ve kontenjanlar arası dengesizlik olarak tanımlanmaktadır. Ebeveyn evinde yaşam kategorisi, mezuniyet sonrası kalıcı bir yetişkin rolüne dahil olmayan bireyin ebeveyn evinde yaşamını ifade etmektedir. Belirsizlik kategorisi yapılandırılmış eğitim sürecini tamamlayan bireylerin yetişkin yaşamına geçiş sürecinde deneyimlediği belirsiz koşullar olarak tanımlanmaktadır. Algılanan kayırmacılık kategorisi, bireyin iş başvurularında deneyimlediği adaletsiz alımları ifade etmektedir. Zamansal kısıtlılık kategorisi, KPSS'ye hazırlanan katılımcıların çalışma hayatından ve sosyal yaşantılarından izole olarak sınava hazırlık süreçlerini tanımlamaktadır. Özel sektör girdabı kategorisinde kamuda istediği alanda istihdam olanağı bulamayan bireyler; dersane öğretmenliği, özel öğretmenlik ve alt düzeyde eğitim gerektiren pozisyonlarda yetersiz maaş, uzun mesai saatleri, ağır iş yükü ve kötü özlük haklarıyla çalışmaktadırlar. Sosyal rollerin ertelenmesi kategorisinde bireyler ekonomik zorluklar ve kariyer alanında kalıcı yetişkin rolü edinmemeleri sebebiyle romantik ilişki deneyimini ertelemektedirler.

Deneyim yoksunluğu kategorisinde, zamansal ve maddi yoksunluk içerisinde yer alan genç yetişkinlerin keşif deneyimi sınırlanmaktadır. Son kategori olan sosyal baskı kategorisi, çevre ve aile tarafından toplumsal normlara uymaya yönelik deneyimlenen sosyal baskı olarak ifade edilebilir.

Kriz deneyiminin psikolojik belirtileri teması; kriz yaşantısının birey üzerindeki bir takım psikolojik etkilerine işaret etmektedir. Kaygı ve stres, umutsuzluk, yetersizlik hissi, tahammülsüzlük, pişmanlık ve hayal kırıklığı bu temada yer alan kategorilerdir. Kriz döneminin barındırdığı belirsiz ve zorlayıcı koşullar birey üzerinde olumsuz duygulara sebep olurken deneyimlenen kaygı ve stresten kaynaklanan bedensel semptomlar da bireyleri etkilemektedir.

Kriz deneyimini kolaylaştıran faktörler teması; bireyin kriz yaşantısının olumsuz etkilerinin yanında bireyi iyi hissettiren deneyim ve kaynakları ifade etmektedir. Bu temada yer alan kategoriler; destek unsurları ve çalışma deneyimi kategorileridir. Destek unsurları kategorisi çeyrek yaşam krizi deneyimleyen genç yetişkinlerin aile, partner, arkadaş, kendileriyle benzer deneyimlere sahip birey ve ruh sağlığı uzmanlarında aldığı sosyal desteği ifade etmektedir. Bu kategoride katılımcıların partnerleri ve ebeveynleri tarafından aldıkları ekonomik ve manevi destek kriz dönemi yaşantılarını kolaylaştırmaktadır. Bireyler ayrıca sosyal açıdan arkadaşlarıyla zaman geçirmekten keyif alırlarken; bazıları kendileriyle benzer deneyimleri paylaşan kişilerle vakit geçirmeyi tercih etmektedir. Ruh sağlığı hizmetine başvurmak da bireylerin bu noktada kriz yaşantılarını kolaylaştırmaktadır.

Kriz dönemi boyutuna ait son tema krizle baş etme yöntemleri temasıdır. Bu temaya ait kategoriler kabul ve dayanıklılık ve kaçınma kategorileridir. Kabul ve dayanıklılık bireylerin ülke şartlarına ve yetişkin yaşamının getirdiği zorluklara karşı kabul geliştirmesini ve sürecin getirdiği olumsuzluklara karşı dayanıklılığını ifade etmektedir. Bir diğer kategori olan kaçınma kategorisi ise bireyin kriz yaşantısını tetikleyen kaynak ve eylemlerden kaçınmasını ifade etmektedir.

Son boyut olan kriz sonrası boyutu; kayıp, çıkış denemeleri ve stabilizasyon temalarını içermektedir. Kayıp kategorisinde genç yetişkinler, yetişkinliğe geçiş süreci sonunda kamuya ve

doyum aldıkları bir yetişkin rolüne yerleşemedikleri için geçiş sürecinden yorgunluk duymakta ve deneyimledikleri yetişkin krizini bir kayıp süreci olarak nitelendirmektedirler. Çıkış denemeleri temasında yer alan kategoriler, atanma hedefi ve farklı kaynaklara yönelme kategorileridir. Atanma hedefi kategorisi, bireylerin mevcut bir kariyer rolüne yerleşmiş olsunlar veya olmasınlar, kamuya atanma hedefleri olarak tanımlanmaktadır. Diğer kategori olan farklı kaynaklara yönelme kategorisinde bireyler, istihdam olanağının nispeten daha iyi olduğunu düşündükleri farklı bir alana yönelmektedirler. Bu yönelim farklı bir yükseköğretim programına yönelme veya kurumlar arası geçiş olanaklarının değerlendirilmesi olarak ifade edilmektedir. Kriz sonrası boyutuna ait son tema stabilizasyon temasıdır. Temaya ait kategoriler kalıcı yetişkin rolü ve öz bakım olarak belirtilmektedir. Kalıcı yetişkin rolü kategorisi, arzu ettiği kariyer hedeflerine erişemeyen bireylerin kalıcı bir yetişkin rolüne dahil olabilmek adına farklı pozisyonlara yerleşmesi olarak tanımlanmaktadır. Bu temada bireyler yetişkinlik göstergelerinden biri olan maddi bağımsızlığa edindikleri kariyer rolü aracılığı ile bir miktar erişmiş veya kalıcı bir romantik ilişki deneyimine sahiptirler. 'Ben zamanı' kategorisi, yetişkinliğe geçiş sürecinin getirdiği kısıtlamalardan ve maddi yoksunluktan kurtulan genç yetişkinlerin kendi ilgi alanlarına ve yaşamsal faaliyetlerine zaman ayırabilmesi olarak betimlenmektedir. Bireyler yeni hobiler edinmekte, yaşamın farklı alanlarını keşfetmekte veya mezuniyet sonrası dönemde erteledikleri planlarını hayata geçirmektedirler.

Öneriler

Bu bölümde araştırmanın bulgularından yola çıkarak araştırmacılara, yetişkinliğe geçiş sürecinde olan bireylerle çalışan veya çalışmayı planlayan uygulayıcılara ve politika yapıcılara yönelik öneriler sunulmaktadır.

Uygulayıcılara Yönelik Öneriler

- ◇ Genç yetişkinler, gelişimsel kriz dönemi yaşantıları sebebiyle birtakım psikolojik zorluklar deneyimlediklerini ifade etmektedirler. Özellikle yetişkinliğe geçiş süreciyle birlikte

deneyimledikleri belirsizlik; geçiş sürecini zorlaştırarak bilinmezlikle baş etmelerini gerektirmektedir. Genç yetişkinlerle çalışan psikolojik danışmanların kriz döneminde veya öncesinde bireylerle belirsizlikle baş etme becerileri üzerinde çalışmalar yapması önerilebilir.

- ◊ Bu çalışmada katılımcılar, yetişkinliğe geçiş sürecinin getirdiği zorlukların yanında toplumun norm ve beklentileri doğrultusunda hareket etmeleri yönünde sosyal baskı deneyimlediklerini ifade etmektedirler. Yetişkinlik kavramının değişen tanımının yanında yaşamın daha geç bir dönemine tekabül etmesinin kolektivist toplumlarda birey ve ebeveyn arasında çatışmaya sebep olarak kriz yaşantısını gleştirebileceği düşünülmektedir. Bu noktada ebeveynlerle çalışan psikolojik danışmanların genç yetişkinlerin deneyimledikleri veya deneyimleyebilecekleri bu kriz dönemine ilişkin psiko- eğitim programı geliştirmesi, yetişkinliğe geçiş sürecine ilişkin genel kabulün kırılmasını sağlayarak genç yetişkinler üzerindeki sosyal baskıyı azaltabilir.
- ◊ Sahip oldukları diplomanın niteliğine uygun çalışma koşullarından yoksun katılımcılar, kimlik bunalımı deneyimledikleri ifade etmektedirler. Diplomanın kişisel gelişimden çok statü ile ilişkilendirildiği toplumlarda kariyer psikolojik danışmanlarını tercih sürecinde bireyin beklenti ve amaçlarını netleştirmesi önerilmektedir. Tercih sürecinin etkili yönetilmesi, özellikle puan bazlı yapılan niversite tercihlerinin ilerleyen yıllarda istihdam sorununa dönüşmesini önleyebilir.

Araştırmacılara Yönelik neriler

- ◊ Mevcut araştırmada katılımcılar, yetişkinliğe geçiş döneminde gelişimsel bir kriz deneyimledikleri ifade etmektedirler. Bununla birlikte psikolojik danışma alanında yetişkinlik dönemi krizlerine atıfta bulunan yeterli çalışma bulunmamaktadır. Yetişkinlik dönemi krizlerine odaklanan daha fazla araştırma işaret edilen bu krizin dinamiklerinin incelenmesi ve ekolojik farklılıklarının belirlenmesi noktasında önem teşkil etmektedir.

- ◇ Bu araştırmada katılımcıların birçoğu kariyer alanında istedikleri hedefe ulaşamadıkları için farklı bir yükseköğretim programına geçiş yapmış ya da yapmayı planlamaktadırlar. Yükseköğretime kayıtlı yedi milyonu aşkın öğrencinin bulunduğu Türkiye’de ne eğitimde ne istihdamda nüfusun yanında, eğitimde olup istihdamda yer almayan nitelikli işsizlerin gelişimsel kriz yaşantısını anlamamıza olanak tanıyacak çalışmalar yürütülebilir.
- ◇ Araştırma örnekleminin tamamı üniversite mezunlarından oluşmaktadır. Bu noktada üniversite eğitimi olmayan genç yetişkinlerin deneyimledikleri olası kriz yaşantısını ele alacak çalışmalar, yaşama daha erken atılmış veya atılmamış bireylerin yetişkinlik krizini tanımlamaya olanak verebilir.
- ◇ Araştırmanın katılımcılar Kamu Personeli Seçme Sınavına (KPSS) en az iki kez katılmış olmak şartıyla istediği alanda ataması gerçekleşmemiş genç yetişkinlerdir. Bu bağlamda araştırmadan elde edilen veriler ve bulgular katılımcıların mevcut yaşantılarıyla ilişkilidir. İşsizlik oranlarının yüksekliğini koruduğu Türkiye’de yetişkinliğe geçiş sürecini ele alan boylamsal çalışmalar çeyrek yaşam krizinin Türkiye’deki seyri hakkında zengin sonuçlar sunabilir.

Politika Yapıcılara Öneriler

- ◇ Bu çalışmada niteliklerine uygun koşullarda istihdam olanağı bulamayan genç yetişkinlerin olumsuz deneyimlerine yönelik ifadeler yer almaktadır. Türkiye’de son yıllarda mevcut üniversite sayısının artması, yükseköğretim mezun sayısının da fazlalaşmasına neden olmuştur. İş gücü piyasasının bu artışı kaldırabilecek nitelikte olmaması, mezunların niteliksiz işlerde veya düşük maaşlarla istihdam edilmeleri gibi sorunlar ortaya çıkarmaktadır. Bu alışma bulguları da bu ifadeleri destekler niteliktedir. Üniversitelere ayrılan kontenjanlarının piyasanın iş gücü ihtiyacının dramatik seviyelerde üstünde olmaması, nitelikli işsizliği azaltarak yetişkinliğe geçiş sürecini kolaylaştırabilir.

- ◇ Bu çalışmanı katılımcıları kamuda istediği alanda istihdam olanağı bulamayan öğretmen adaylarıdır. Kamuya atanabilmek için Kamu Personeli Seçme Sınavına hazırlanmak durumunda kalan katılımcılar, kendilerini yaşamın büyük bir bölümünden izole ederek zamanlarının büyük bir bölümünü sınava yönelik ders çalışmaya ayırdıklarını ifade etmektedirler. Bununla birlikte sınavda ataması gerçekleştirilmeyen öğretmenler düşük ücretli, geçici ve güvencesiz işlere yönelmektedirler. Öğretmen atamalarında, öğretmen nitelik ve yeterliklerini daha kapsamlı ölçecek ve istihdam sorunu gölgesinde atanma mücadelesi veren adayları farklı kariyer seçeneklerini deneyimlemekten alıkoymayacak bir değerlendirme sistemi; daha az yıpratıcı bir yetişkinliğe geçiş sürecine olanak tanıyabilir.
- ◇ Bu çalışmada kamuda istihdam olanağı bulamayan öğretmen adayları; dersane öğretmenliği, özel öğretmenlik ve alt düzeyde eğitim gerektiren pozisyonlarda istihdam edildiklerini ifade etmektedirler. Düşük ücret, daha fazla mesai ve kısıtlı sosyal haklar sunan özel sektör, kamuyla kıyaslandığında çalışan hakları bakımından yetersiz kalmaktadır. Kamuda istihdam olanağı bulamayan öğretmen adayları özel sektörde çalışmalarına rağmen kamu kadrosuna atanmayı hedeflediklerini belirtmektedirler. Özel sektörde çalışan işçilerin sosyal haklarına ve çalışma koşullarına getirilecek iyileştirmeler, kamu kadrolarını nispeten insanca bir yaşam için tek seçenek olmaktan çıkararak özel sektörde çalışan bireylerin çalışma doyumunu arttırabilir.

Kaynaklar

Agarwal, S., Guntuku, S. C., Robinson, O. C., Dunn, A., & Ungar, L. H. (2020). Examining the phenomenon of quarter-life crisis through artificial intelligence and the language of twitter. *Frontiers in Psychology, 11*, 341.

<https://doi.org/10.3389/fpsyg.2020.00341>

Akpolat, T. (2022). Öğretmen adaylarının umut düzeylerinin atanamama kaygısına etkisinde sosyal güven ve memnuniyetin aracı etkisi. *Kocaeli Üniversitesi Eğitim Dergisi, 5(1)*, 1-18.

<https://doi.org/10.33400/kuje.953838>

Akpınar, B., & Erdamar, F. S. (2020). Öğretmen istihdamı ve atanamayan öğretmenler bağlamında aşırı eğitimsizlik sorunu. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 19(74)*, 838-852.

APA. (2023). Maturational crisis. American Psychological Association
<https://dictionary.apa.org/maturational-crisis>

Arnett, J. J. (2000). Emerging adulthood: A theory of development from the late teens through the twenties. *American Psychologist, 55(5)*, 469.

<https://doi.org/10.1177/2167696818764144>

Arnett, J. J. (2001). Conceptions of the transition to adulthood: Perspectives from adolescence through midlife. *Journal of adult development, 8*, 133-143.

Arnett, J. J. (2023). *Emerging adulthood: The winding road from the late teens through the twenties*. Oxford University Press.

Arslan, E. (2022). Nitel araştırmalarda geçerlilik ve güvenilirlik. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (51)*, 395-407.

<https://doi.org/10.30794/pausbed.1116878>

- Atak, H., & Çok, F. (2010). A new period in human life: Emerging adulthood. *Journal of Childhood and Adolescence Mental Health*, 17(1), 39-50.
https://www.researchgate.net/publication/277020937_Atak_H_Cok_F_2010_A_new_period_in_human_life_Emerging_adulthood_Journal_of_Childhood_and_Adolescence_Mental_Health_171_39-50
- Atak, H., Tatlı, C. E., Çokamay, G., Büyükpabuşcu, H., & Çok, F. (2016). Yetişkinliğe geçiş: Türkiye'de demografik ölçütler bağlamında kuramsal bir gözden geçirme. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 8(3), 204-227.
- Atwood, J. & Scholtz, C. (2008). The quarter-life time period: An age of indulgence, crisis or both? *Contemporary Family Therapy*, 30(4), 233-250.
<https://doi.org/10.1007/s10591-008-9066-2>
- Baggio, S., Studer, J., Iglesias, K., Daeppen, J. B., & Gmel, G. (2017). Emerging adulthood: A time of changes in psychosocial well-being. *Evaluation & the Health Professions*, 40(4), 383-400.
- Balqis, A. I., Karmiyati, D., Suryaningrum, C., & Akhtar, H. (2023). Quarter-life crisis: Personal growth initiative as a moderator of uncertainty intolerance in psychological distress. *Psikohumaniora: Jurnal Penelitian Psikologi*, 8(1), 19-34.
- Baltes, P. B., Reese, H. W., & Lipsitt, L. P. (1980). Life-span developmental psychology. *Annual Review of Psychology*, 31, 65-110.
<https://doi.org/10.1146/annurev.ps.31.020180.000433>
- Berber, K. (2022). *Üniversite sonrası kariyer geçiş sürecinde çeyrek yaşam krizi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi.
- Bıçerli, M. K. (2011). Yükseköğretim sistemimizi işgücü piyasasındaki gelişmeler paralelinde yeniden yapılandırmak zorundayız. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, (3), 122-127
- Bitsch, V. (2005). Qualitative research: A grounded theory example and evaluation criteria. *Journal of Agribusiness*, 23(1), 75-91.

Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77–101.

<https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>

Cantürk, G. (2023). Özel öğretim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin ve devlet okullarındaki ücretli öğretmenlerin karşılaştıkları sorunlarla ilgili görüşleri: Twitter analizi. *Eğitim ve Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 6(1), 128-149.

Charmaz, K. (2006). *Constructing grounded theory: A practical guide through qualitative analysis*. Sage Publications.

Cirklová, M. J. (2020). Coping with the quarter-life crisis the buddhist way in the Czech Republic. *Contemporary Buddhism*, 21(1-2), 222-240.

<https://doi.org/10.1080/14639947.2021.1929603>

Conley, C. S., Kirsch, A. C., Dickson, D. A., & Bryant, F. B. (2014). Negotiating the transition to college: Developmental trajectories and gender differences in psychological functioning, cognitive-affective strategies, and social well-being. *Emerging Adulthood*, 2(3), 195–210.

<https://doi.org/10.1177/2167696814521808>

Copp, J. E., Giordano, P. C., Longmore, M. A., & Manning, W. D. (2017). Living with parents and emerging adults' depressive symptoms. *Journal of Family Issues*, 38(16), 2254-2276.

<https://doi.org/10.1177/0192513X15617797>

Creed, P., Prideaux, L. A., & Patton, W. (2005). Antecedents and consequences of career decisional states in adolescence. *Journal of Vocational Behavior*, 67(3), 397- 412.

<https://doi.org/10.1016/j.jvb.2004.08.008>

Creswell, J. W. (2003). *Research design: qualitative, quantitative and mixed methods approaches*. Sage Publications.

Creswell, J. W., Hanson, W. E., Clark Plano, V. L., & Morales, A. (2007). Qualitative research designs: Selection and implementation. *The Counseling Psychologist*, 35(2), 236-264.

- Creswell, J. W. (2017). *Nitel araştırmacılar için 30 temel beceri*. Anı Yayıncılık.
- Çakır, Ö., & Kellevezir, İ. (2020). Yükseköğretim mezunlarında işsizlik ve nitelik uyumsuzluğu olgusu: UNI-VERI araştırma sonuçları ışığında bir değerlendirme. *Çalışma İlişkileri Dergisi*, 1, 1-17.
- Çelik, H., Başer Baykal, N. ve Kılıç Memur, H. N. (2020). Nitel veri analizi ve temel ilkeleri. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 8(1), 379-406. <https://doi.org/10.14689/issn.2148-2624.1.8c.1s.16m>
- Çok, F. (1994). Gelişim psikolojisi, kuramlar, yöntemler ve yaşamın ilk yılları. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences*, 26(2), 641-670. https://doi.org/10.1501/Egifak_0000000479
- Duara, R., Hugh-Jones, S., & Madill, A. (2021). 'Forced adulthood': An aspect of quarter life crisis suffered by young English and Assamese adults. *Qualitative Studies*, 6(1), 11-37. <https://doi.org/10.7146/qs.v6i1.124407>
- Dunkel, C. S., & Sefcek, J. A. (2009). Eriksonian lifespan theory and life history theory: An integration using the example of identity formation. *Review of General Psychology*, 13(1), 13-23. <https://doi.org/10.1037/a0013687>
- Dursun, S., & Aytaç, S. (2009). Üniversite öğrencileri arasında işsizlik kaygısı. *Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 28(1), 71-84.
- Egel, D., & Salehi-Isfahani, D. (2010). Youth transitions to employment and marriage in Iran: Evidence from the school to work transition survey. *Middle East Development Journal*, 2(1), 89-120. <https://doi.org/10.1142/S1793812010000198>
- Erdem, E., & Soylu, Y. (2013). Öğretmen adaylarının KPSS ve alan sınavına ilişkin görüşleri. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(1), 223-236.
- Ergin, E. (2015). *Beliren yetişkinlik döneminde kimlik statüleri ve başa çıkma stratejileri ilişkisinin incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ufuk Üniversitesi.

- Erikson, E. H. (1994). *Identity: Youth and crisis*. WW Norton & Company.
- Eryılmaz, A. (2011). Yaşam boyu gelişim yaklaşımı. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 3(1), 49-66.
- Fereday, J., & Muir-Cochrane, E. (2006). Demonstrating rigor using thematic analysis: A hybrid approach of inductive and deductive coding and theme development. *International Journal of Qualitative Methods*, 5(1), 80-92.
<https://doi.org/10.1177/160940690600500107>
- Franklin, C., & Ballan, M. (2001). Reliability and validity in qualitative research. *The handbook of social work research methods*, 4(273-292).
<https://doi.org/10.4135/9781412986182.n15>
- Galambos, N. L., Barker, E. T., & Krahn, H. J. (2006). Depression, self-esteem, and anger in emerging adulthood: Seven-year trajectories. *Developmental Psychology*, 42, 350-365.
- Gómez-Bustamante, E. M., & Cogollo, Z. (2010). Factores predictores relacionados con el bienestar general en adolescentes estudiantes de Cartagena, Colombia. *Revista de salud pública*, 12, 61-70.
- Guba, E. G. (1981). Criteria for assessing the trustworthiness of naturalistic inquiries. *Ectj*, 29(2), 75-91.
- Guba, E. G., & Lincoln, Y. S. (1982). Epistemological and methodological bases of naturalistic inquiry. *Educational Communication and Technology Journal*, 30(4), 233-252.
- Güldü, Ö., & Kart, M. E. (2017). Kariyer planlama sürecinde kariyer engelleri ve kariyer geleceği algılarının rolü. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 72(2), 377-400.
- Im, H., & Chen, C. (2020). Cultural dimensions as correlates of favoritism and the mediating role of trust. *Cross Cultural & Strategic Management*, 27(3), 417-445.
<https://doi.org/10.1108/CCSM-09-2019-0165>

- Karakı, F. B. (2023) *Öğrenci ve Mezun Psikolojik Danışman Gruplarında Çeyrek yaşam Krizinin İncelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi.
- Kiraz, Z. (2014). *Türkiye'de öğretmenlerin işsizliği ve ataması yapılmayan öğretmenler hareketinin çözümlenmesi*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi.
- Kiraz, Z., & Kurul, N. (2018). Türkiye'de öğretmen işsizliği ve ataması yapılmayan öğretmenler hareketi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(1), 270-302. <https://doi.org/10.17860/mersinefd.344474>
- Kılınç, A. Ç., Kılcan, B., & Çepni, O. (2018). Pedagojik formasyon eğitimi sertifika programına katılan edebiyat fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik uygulaması deneyimlerinin incelenmesi: Fenomenolojik bir çözümlenme. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 6(1), 113- 132.
- Konasewski K., Niesiobedzka M., & Kolemba M. (2022). Coping and mental health during emerging adulthood the relationships between coping strategies and risk of depression and life satisfaction among students in higher education. *Polish Psychological Bulletin*, 53(2), 112–121.
- Kumar, R. (2011) *Research Methodology: A Step by Step Guide for Beginners*. 3rd Edition. Sage Publications Limited.
- Küçükgençay, N., & Peker, B. (2020). İlköğretim matematik öğretmen adaylarının ve pedagojik formasyon eğitimi alan matematik öğretmen adaylarının KPSS kaygı düzeylerinin incelenmesi. *Turkish Studies-Educational Sciences*, 15(6).
- Larson, R. W., Wilson, S., Brown, B. B., Furstenberg, F. F., & Verma, S. (2002). Changes in adolescents 'interpersonal experiences: Are they being prepared for adult relationships in the twenty-first century? *Journal of Research on Adolescence*, 12, 31–69. <https://doi.org/10.1111/1532-7795.00024>
- Lincoln, Y. S., & Guba, E. G. (1985). *Naturalistic inquiry*. Sage.

- Mack, N., Macqueen, K. M., Guest, G., & Namey, E. (2015) *Qualitative Research Methods: A Data Collector's Field Guide*. Family Health International.
- Manav, Ö. (2022). Ataması Yapılmayan Öğretmenlerin İşsizlikle Baş Etme Durumları. *Türkiye Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, 7(2), 459-473.
- MEB (2023). Atama yapılacak alanlar ile başvuruya esas olacak taban puan ve kontenjan listesi. <https://www.meb.gov.tr/45-bin-ogretmen-alimina-iliskin-atama-takvimi-ve-brans-bazinda-kontenjan-dagilimi-aciklandi/haber/29432/tr>
- MEB (2024). Atama yapılacak alanlar ile başvuruya esas olacak taban puan ve kontenjan tablosu. https://www.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2024_05/07100535_MayYs-2024_YayYnlanacak_Kontenjan.pdf
- Merriam, S. B. (2018). *Nitel araştırma desen ve uygulama için bir rehber* (S. Turan, Çev. Ed.). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Messersmith, E. E., & Schulenberg, J. E. (2010). Goal attainment, goal striving, and well-being during the transition to adulthood: A ten-year US national longitudinal study. *New directions for child and adolescent development*, 2010(130), 27-40.
- Mutlu, T., Owen, F. K., Özdemir, S., & Kılıç, Ö. U. (2019). Beliren yetişkinlerin kariyer planları, yaşadıkları kariyer kararsızlıkları ve bununla baş etme stratejileri. *Kariyer Psikolojik Danışmanlığı Dergisi*, 2(1), 1-31.
- Özdoğan, H. K. (2022). *Beliren yetişkinlerde ilişki doyumunun romantik yetkinlik ve çeyrek yaşam krizi açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi.
- Panchal, S., & Jackson, E. (2007). Turning 30'transitions: Generation Y hits quarter-life. *The Coaching Psychologist*, 3(2), 46-51.
- Patton, M. Q. (2018). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri* (M. Bütün ve S. B. Demir, Çev. Ed.). (2. baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

- Pettit, J. W., Roberts, R. E., Lewinsohn, P. M., Seeley, J. R., & Yaroslavsky, I. (2011). Developmental relations between perceived social support and depressive symptoms through emerging adulthood: Blood is thicker than water. *Journal of Family Psychology*, 25, 127–136.
- Polat, E. K., & Bacak, B. (2018). Yükseköğrenim mezunu işsizlerde işsizliğin psikolojik sonuçları ve işsizlik süresi ilişkisi: Çanakkale örneği. *Çalışma İlişkileri Dergisi*, 9(2), 24-47
- Ranta, M., Punamäki, R. L., Chow, A., & Salmela-Aro, K. (2020). The economic stress model in emerging adulthood: the role of social relationships and financial capability. *Emerging Adulthood*, 8(6), 496-508. <https://doi.org/10.1177/2167696819893574>
- Robinson, O. C., & Smith, J. A. (2010). Investigating the form and dynamics of crisis episodes in early adulthood: the application of a composite qualitative method. *Qualitative Research in Psychology*, 7(2), 170–19
- Robinson, O. C., & Wright, G. R. T. (2013). The prevalence, types and perceived outcomes of crisis episodes in early adulthood and midlife: A structured retrospective-autobiographical study. *International Journal of Behavioral Development*, 37(5) 407–416. <https://doi.org/10.1177/0165025413492464>
- Robinson, O.C. (2015). Emerging adulthood, early adulthood and quarter-life crisis: Updating Erikson for the twenty-first century. In. R. Žukauskiene (Ed.) *Emerging adulthood in a European context* (pp.17-30). New York: Routledge.
- Robinson, O. C., Demetre, J. D., & Litman, J. A. (2017). Adult life stage and crisis as predictors of curiosity and authenticity: Testing inferences from Erikson’s lifespan theory. *International Journal of Behavioral Development*, 41(3), 426–431. <https://doi.org/10.1177/0165025416645201>
- Robinson, O. C. (2019). A longitudinal mixed-methods case study of quarter-life crisis during the post-university transition: Locked-out and locked-in forms in combination. *Emerging adulthood*, 7(3), 167-179. <https://doi.org/10.1177/2167696818764144>

- Robinson, O. C. (2019). How to turn your quarter-life crisis into quarter-life catalyst. <https://www.firstdirect.com/uncovered/heads-up/quarter-life-catalyst>
- Robinson, O. C., Cimporescu, M., & Thompson, T. (2020). Wellbeing, developmental crisis and residential status in the year after graduating from higher education: a 12-month longitudinal study. *Journal of Adult Development*, 28(2), 138-148. <https://doi.org/10.1007/s10804-020-09361-1>
- Robbins, A., & Wilner, A. (2001). *Quarterlife crisis: The unique challenges of life in your twenties*. Penguin.
- Salmela-Aro, K., Taanila, A., Ek, E., & Chen, M. (2012). Role configurations in young adulthood, antecedents, and later wellbeing among Finns born in 1966. *Longitudinal and Life Course Studies*, 3(2), 228-242. <https://doi.org/10.14301/llcs.v3i2.184>
- Settersten, R. A. (2007). Passages to adulthood: Linking demographic change and human development. *European Journal of Population*, 23, 251-272.
- Shenton, A. K. (2004). Strategies for ensuring trustworthiness in qualitative research projects. *Education for information*, 22(2), 63-75.
- Sironi, M. (2013). *The transition to adulthood in the developed Western world: A focus on the achievement of economic independence and on the role of family background*. University of Pennsylvania.
- Stack, S., Haas, A. (1984). The effect of unemployment duration on national suicide rates: A time aeries Analysis. *Sociological Focus*, 17(1), 17-29.
- Stapleton, A. (2012). Coaching clients through the quarter-life crisis: What works? *International Journal of Evidence Based Coaching & Mentoring*, 6, 130-145. <https://radar.brookes.ac.uk/radar/items/8b8ac814-69c2-45fa-a1f9-93fc3c2e6878/1/>
- Stone, J., Berrington, A., & Falkingham, J. (2014). Gender, turning points, and boomerangs: Returning home in young adulthood in Great Britain. *Demography*, 51(1), 257-276.

<https://doi.org/10.1007/s13524-013-0247-8>

Sugarman, L. (2001). *Life-span development: Frameworks, accounts and strategies*. East Sussex: Psychology Press.

Taşğın, Ö., Bozgeyikli, H., & Boğazlıyan, E. E. (2017). Üniversiteli gençlerin işsizlik kaygıları ile psikolojik dayanıklılıkları arasındaki ilişki. *Hak İş Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*, 6(16), 551-567.

Tekindal, M., & Arsu, Ş. U. (2020). Nitel araştırma yöntemi olarak fenomenolojik yaklaşımın kapsamı ve sürecine yönelik bir derleme. *Ufku Ötesi Bilim Dergisi*, 20(1), 153-172.

Türkiye İstatistik Kurumu. (2023). Evlenme ve Boşanma İstatistikleri, 2022.

<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Marriage-and-Divorce-Statistics-2022-49437>

Türkiye İstatistik Kurumu. (2024a). Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları, 2023

<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Adrese-Dayali-Nufus-Kayit-Sistemi-Sonuclari-2023-49684>

Türkiye İstatistik Kurumu. (2024b). Doğum İstatistikleri, 2023

<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Dogum-Istatistikleri-2023-53708>.

Türkiye İstatistik Kurumu. (2024c). İstatistiklerle Gençlik, 2023

<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Istatistiklerle-Genclik-2023-53677>

TÜSİAD (2017). 2023'e Doğru Türkiye'de STEM Gereksinimi.

<https://tusiad.org/tr/yayinlar/raporlar/item/9735-2023-e-dog-ru-tu-rkiye-de-stemgereksinimi>

Van Hooft, E. A., & De Jong, M. (2009). Predicting job seeking for temporary employment using the theory of planned behaviour: The moderating role of individualism and collectivism. *Journal of occupational and organizational psychology*, 82(2), 295-316

<https://doi.org/10.1348/096317908X325322>

- Yalçıntaş, A., & Akkaya, B. (2019). Türkiye’de akademik enflasyon: “her ile bir üniversite politikası” sonrasında Türk yükseköğretim sistemi. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 74(3), 789-810. <https://doi.org/10.33630/ausbf.551330>
- Yeler, Z. (2021). *Çeyrek yaşam krizinde büyüme korkusu ve psikolojik esnekliğin rolü*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi.
- Yeler, Z., Berber, K., Özdoğan, H. K., & Çok, F. (2021). Quarter life crisis among emerging adults in Turkey and its relationship with intolerance of uncertainty. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal*, 11(61), 245-262. <https://dergipark.org.tr/en/pub/tpdrd/issue/63470/960767>
- Yeşilyaprak, B. (2016). *21.yüzyılda eğitimde rehberlik hizmetleri*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Yin, R.K. (2016). *Qualitative Research from Start to Finish*, Second Edition. The Guilford Press.
- Zukauskienė, R. (Ed.). (2015). *Emerging adulthood in a European context*. Psychology Press.

EK-A: Kişisel Bilgi Formu

Sayın katılımcı,

Aşağıda kişisel bilgilerinizle ilgili bazı sorular bulunmaktadır. Bu bilgiler Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nde yürütülen yüksek lisans tez çalışmam kapsamında kullanılacaktır. Vereceğiniz yanıtlar, tamamen gizli tutulacak ve araştırma dışında başka hiçbir amaçla kullanılmayacaktır. Araştırmanın tamamlanması için bütün soruları dikkatlice okuyup içtenlikle cevaplandırmanız büyük önem arz etmektedir. Lütfen aşağıdaki soruları size en uygun gelecek şekilde yanıtlayınız.

Araştırmaya katılımınız için teşekkür ederim.

Üniversite mezuniyetiyle birlikte;

1. Nasıl bir insan olduğunuzu (ilgileriniz, hedefleriniz, değerleriniz gb.) saptamakta zorluk yaşadınız mı?
Evet( ) Hayır( )
2. Yaşamınızda kendinizi belli bir noktada sıkışmış hissettiniz mi?
Evet( ) Hayır( )
3. Hayatınızdaki bir sonraki adımın belirsizliğine dair endişe duydunuz mu?
Evet( ) Hayır( )

Rumuzunuz: .....

Kimlik Cinsiyetiniz:

Kadın( ) Erkek( )

Doğum yılınız : .....

Mezun olduğunuz lisans programı: .....

Eğitim Fakültesi mezunu değilseniz pedagojik formasyon aldınız mı? Evet( ) Hayır( )

Lisans mezun olduğunuz yıl: .....

En son mezun olduğunuz yükseköğretim programı:

Lisans( ) Yüksek Lisans( ) Doktora( )

Herhangi bir işte çalışıyor musunuz?

Evet:( ) Hayır:( )

Eğer yukarıdaki soruya cevabınız evet ise;

a) İşiniz nedir? .....

b) İstihdam durumunuz nedir? Kamu( ) Özel sektör( ) Diğer( ).....

Eğer çalışmıyorsanız geçiminizi nasıl sağlıyorsunuz?.....

Medeni durumunuz nedir?

Bekar( ) Evli( )

Kimle/kimlerle yaşıyorsunuz?

Ailemle( ) Tek başıma( ) Arkadaşımla( ) Partnerimle( ) Diğer:.....( )

Kamu Personeli Seçme Sınavına kaç kez katıldınız?.....

Kamu Personeli Seçme Sınavına katıldığınız yılları kronolojik sırayla yazınız:.....

EK-B: Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

1. Üniversite yaşamınıza başlarken üniversite hayatından ne bekliyordunuz- bugünden baktığınızda sizin için nasıl bir deneyimdi? (eğitim/ sosyal)
2. Öğrenciyken ilerisini düşündüğünüzde, mezuniyet sonrası için planlarınız veya beklentileriniz nelerdi?
  - a) Mezuniyet sonrası süreçte bu plan ve beklentilerinizi hayata geçirebildiniz mi, geçiremediyseniz sürecin planladığınızdan farklı ilerlemesinin neden olan etmenler nelerdi (kişisel ve çevresel)?
3. KPSS'ye girmeye nasıl karar verdiniz? (Mevcut seçenekler-karar verme süreçleri)
  - a) KPSS sürecinizdeki yaşantılarınızdan ana hatlarıyla bahseder misiniz?
4. Üniversiteden mezun olduktan sonra yaşamınızda karşılaştığınız zorluklardan bahseder misiniz?
  - a) Bu sürece eşlik eden psikolojik durumunuzu nasıl betimlersiniz? (Duygu, düşünce ve bedensel belirtiler)
  - b) Bu yaşantınız esnasında aileniz, arkadaşlarınız veya -varsa- partnerinizle olan ilişkiniz olumlu /olumsuz süreci nasıl etkiledi?
  - c) Söz konusu yaşantıda ilişkiler dışında olumlu/olumsuz etkisi olduğunu düşündüğünüz başka etmenler var mıydı? Varsa bunların neler olduğundan bahseder misiniz? (Koruyucu risk faktörler)
5. Mezuniyetle birlikte yaşadığınız zorlukların üstesinden gelebilmek adına neler yaptınız? (Baş etme girişimlerini/stratejilerini ayrıntılandırma)
6. Mezun olduktan sonraki süreci değerlendirdiğinizde kendinizi keşfetme/tanıma fırsatınız oldu mu?
7. Bugün ileriye baktığınızda kendi geleceğinize yönelik öngörüleriniz nelerdir?
8. Olumlu ve olumsuz yönleriyle bugün burada anlattıklarınız hayatınızı ve sizi nasıl etkiledi?

EK-C: Gönüllü Katılım Formu

Sayın Katılımcı,

Bu araştırma, Hacettepe Üniversitesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Programı Yüksek Lisans tezi kapsamında Prof. Dr. İbrahim Keklik danışmanlığında yüksek lisans öğrencisi Ayşe Karagöz tarafından yürütülmektedir. Bu form görüşme öncesinde sürece dair oluşabilecek belirsizlikleri gidermek ve araştırmacının hangi amaç kapsamında gerçekleştirileceği ile ilgili katılımcıyı bilgilendirmek amacıyla hazırlanmıştır. Araştırmaya katılmaya karar vermeden önce lütfen bilgileri dikkatlice okuyunuz.

Bu araştırma için, Hacettepe Üniversitesi Etik Komisyonundan izin alınmıştır. Araştırma kapsamında, Kamu Personeli Seçme Sınavına en az 2 kez katılmış ve kamuda istediği alanda yerleşmemiş öğretmen adaylarının yaşamlarında deneyimledikleri zorlukları tanımlamak amaçlanmaktadır.

Bu kapsamda gerçekleştirilecek bireysel görüşmenin yaklaşık 40 dakika sürmesi ön görülmektedir. İziniz dahilinde veri kaybı yaşanmaması adına görüşmeler kayıt altına alınacaktır. Bu kayıtlar araştırmacının bilgisayarında şifreli bir klasörde muhafaza edilecek ve araştırmacının sonuçlanmasıyla beraber imha edilecektir. Çalışmada sizden kimlik belirleyici hiçbir bilgi istenmemektedir. Cevaplar tamamıyla gizli tutulacak ve sadece araştırmacılar tarafından değerlendirilecektir.

Uygulamalar, genel olarak kişisel rahatsızlık verecek sorular ve durumlar içermemektedir. Ancak, görüşme sırasında sorulardan ya da herhangi başka bir nedenden kendinizi rahatsız hissederseniz cevaplama sürecini yarıda bırakıp çıkmakta özgürsünüz. Araştırmaya katılımınız gönüllülük esasına dayanmakta olduğundan katılımınız esnasında veya sonrasında vazgeçmek size hiçbir sorumluluk getirmeyecektir. Veriler anonim olarak analiz edildikten sonra çalışmadan çekilmeniz mümkün olmayacaktır.

Onay vermeden önce veya sonra sormak istediğiniz herhangi bir durumla ilgili iletişime geçmekten çekinmeyiniz. Çalışma bittikten sonra araştırmacıya e-posta ile ulaşarak soru sorabilir, sonuçlar hakkında bilgi isteyebilirsiniz. Formu okuyarak imzaladığınız için çok teşekkür ederim.

Saygılarımla.

Araştırmacı:

Ayşe Karagöz
Hacettepe Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık A.B.D.
E-posta:
Telefon:

Sorumlu Araştırmacı

Prof. Dr. İbrahim KEKLİK
Hacettepe Üniversitesi,
Eğitim Bilimleri Bölümü,
Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık A.B.D.
E-posta:
Telefon:

Katılımcı

Ad- Soyad:
Tarih:
İmza:

EK-Ç: Eğitim Bilimleri Enstitüsü Araştırma Etik Kurulu Onay Bildirimi**HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ARAŞTIRMA ETİK KURULU**

<u>TOPLANTI TARİHİ</u>	<u>TOPLANTI SAYISI</u>
19 Mart 2024	2024/06

İlgi : 06.03.2024 tarihli ve E-51944218-300-00003422678 sayılı yazınız.

Enstitünüz Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı öğrencilerinden **Ayşe KARAGÖZ**'ün, **Prof. Dr. İbrahim KEKLİK** danışmanlığında yürüttüğü "**Beliren Yetişkinlik Döneminde Çeyrek Yaşam Krizi: Nitel Bir Çalışma**" başlıklı çalışma Üniversitemiz Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Etik Kurulunun **19 Mart 2024** tarihinde yapmış olduğu toplantıda incelenmiş olup, etik açıdan **uygun bulunmuştur**.

Prof. Dr. İsmet KOÇ
Kurul Başkanı

EK-D: Etik Beyanı

Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada,

- * tez içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- * görsel, işitsel ve yazılı bütün bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- * başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu,
- * atıfta bulunduğum eserlerin bütününe kaynak olarak gösterdiğimi,
- * kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı,
- * bu tezin herhangi bir bölümünü bu üniversitede veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı

beyan ederim.

22 / 07 / 2024

Ayşe KARAGÖZ ÇAM

EK-E: Yüksek Lisans Tez Çalışması Orijinallik Raporu

22 / 07 / 2024

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı Başkanlığına,

Tez Başlığı: Atanamayan Öğretmenlerde Çeyrek Yaşam Krizi: Nitel Bir Çalışma

Yukarıda başlığı verilen tez çalışmamın tamamı (kapak sayfası, özetler, ana bölümler, kaynakça) aşağıdaki filtreler kullanılarak **Turnitin** adlı intihal programı aracılığı ile kontrol edilmiştir. Kontrol sonucunda aşağıdaki veriler elde edilmiştir:

Rapor Tarihi	Sayfa Sayısı	Karakter Sayısı	Savunma Tarihi	Benzerlik Oranı	Gönderim Numarası
19 / 07 / 2024	96	160,741	27 / 06 / 2024	%3	2419157346

Uygulanan filtreler:

- Kaynaklar hariç
- Alıntılar dâhil
- 5 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esaslarını inceledim ve çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan eder, gereğini saygılarımla arz ederim.

Ad Soyadı: Ayşe KARAGÖZ ÇAM

Öğrenci No.: N21135046

Ana Bilim Dalı: Eğitim Bilimleri

Programı: Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık

Statüsü: Y.Lisans Doktora Bütünleşik Dr.

İmza

DANIŞMAN ONAYI

UYGUNDUR.

(Prof. Dr. İbrahim KEKLİK)

EK-F: Thesis/Dissertation Originality Report

22 / 07 / 2024

HACETTEPE UNIVERSITY
Graduate School of Educational Sciences
To The Department of Institute of Educational Sciences

Thesis Title: Quarter Life Crisis of Candidate Teachers: A Qualitative Study

The whole thesis that includes the *title page, introduction, main chapters, conclusions and bibliography section* is checked by using **Turnitin** plagiarism detection software take into the consideration requested filtering options. According to the originality report obtained data are as below.

Time Submitted	Page Count	Character Count	Date of Thesis Defense	Similarity Index	Submission ID
19 / 07 / 2024	96	160,741	27 / 06 / 2024	%3	2419157346

Filtering options applied:

1. Bibliography excluded
2. Quotes included
3. Match size up to 5 words excluded

I declare that I have carefully read Hacettepe University Graduate School of Educational Sciences Guidelines for Obtaining and Using Thesis Originality Reports; that according to the maximum similarity index values specified in the Guidelines, my thesis does not include any form of plagiarism; that in any future detection of possible infringement of the regulations I accept all legal responsibility; and that all the information I have provided is correct to the best of my knowledge.

I respectfully submit this for approval.

Name Lastname: Ayşe KARAGÖZ ÇAM

Student No.: N21135046

Department: Institute of Educational Sciences

Program: Psychological Counselling and Guidance

Status: Masters Ph.D. Integrated Ph.D.

Signature

ADVISOR APPROVAL

APPROVED
(Prof. DR Ibrahim KEKLİK)

EK-G: Yayınlama ve Fikrî Mülkiyet Hakları Beyanı

Enstitü tarafından onaylanan lisansüstü tezimin/raporumun tamamını veya herhangi bir kısmını, basılı (kâğıt) ve elektronik formatta arşivleme ve aşağıda verilen koşullarla kullanıma açma iznini Hacettepe Üniversitesine verdiğimi bildiririm. Bu izinle Üniversiteye verilen kullanım hakları dışındaki tüm fikri mülkiyet haklarım bende kalacak, tezimin tamamının ya da bir bölümünün gelecekteki çalışmalarda (makale, kitap, lisans ve patent vb.) kullanım hakları bana ait olacaktır.

Tezin kendi orijinal çalışmam olduğunu, başkalarının haklarını ihlal etmediğimi ve tezimin tek yetkili sahibi olduğumu beyan ve taahhüt ederim. Tezimde yer alan telif hakkı bulunan ve sahiplerinden yazılı izin alınarak kullanılması zorunlu metinlerin yazılı izin alınarak kullandığımı ve istenildiğinde suretlerini Üniversiteye teslim etmeyi taahhüt ederim.

Yükseköğretim Kurulu tarafından yayınlanan "**Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge**" kapsamında tezim aşağıda belirtilen koşullar haricince YÖK Ulusal Tez Merkezi / H.Ü. Kütüphaneleri Açık Erişim Sisteminde erişime açılır.

- Enstitü/Fakülte yönetim kurulu kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihinden itibaren 2 yıl ertelenmiştir. ⁽¹⁾
- Enstitü/Fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihinden itibaren ... ay ertelenmiştir. ⁽²⁾
- Tezimle ilgili gizlilik kararı verilmiştir. ⁽³⁾

22 / 07 / 2024

Ayşe KARAGÖZ ÇAM

"Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge"

- (1) Madde 6. 1. Lisansüstü teze ilgili patent başvurusu yapılması veya patent alma sürecinin devam etmesi durumunda, tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulu iki yıl süre ile tezin erişime açılmasının ertelenmesine karar verebilir.
  - (2) Madde 6.2. Yeni teknik, materyal ve metotların kullanıldığı, henüz makaleye dönüşmemiş veya patent gibi yöntemlerle korunmamış ve internette paylaşılması durumunda 3 şahıslara veya kurumlara haksız kazanç; imkânı oluşturabilecek bilgi ve bulguları içeren tezler hakkında tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile altı ayı aşmamak üzere tezin erişime açılması engellenebilir.
  - (3) Madde 7. 1. Ulusal çıkarları veya güvenliği ilgilendiren, emniyet, istihbarat, savunma ve güvenlik, sağlık vb. konulara ilişkin lisansüstü tezlerle ilgili gizlilik kararı, tezin yapıldığı kurum tarafından verilir*. Kurum ve kuruluşlarla yapılan işbirliği protokolü çerçevesinde hazırlanan lisansüstü tezlerle ilişkin gizlilik kararı ise, ilgili kurum ve kuruluşun önerisi ile enstitü veya fakültenin uygun görüşü üzerine üniversite yönetim kurulu tarafından verilir. Gizlilik kararı verilen tezler Yükseköğretim Kuruluna bildirilir.
- Madde 7.2. Gizlilik kararı verilen tezler gizlilik süresince enstitü veya fakülte tarafından gizlilik kuralları çerçevesinde muhafaza edilir, gizlilik kararının kaldırılması halinde Tez Otomasyon Sistemine yüklenir

*Tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulu tarafından karar verilir.

